

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

อุไร ชีรัมย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
คุณ ไร่ ชีรัมย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2550

อุไร ชีรัมย์. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ :*
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์, รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างปัจจัยบางประการที่มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร มีจำนวนนักเรียน 703 คน เลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two stage Random Sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.68 - 0.82 ส่วนแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามวัดชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.90 - 0.91 ได้ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีค่าเท่ากับ .496, .225, .151, .058 และ .005 ตามลำดับ ซึ่งในฟังก์ชันแรก และฟังก์ชันที่สอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในฟังก์ชันที่ 3 ฟังก์ชันที่ 4 และฟังก์ชันที่ 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคัล พบว่า ฟังก์ชันแรก (F1) ชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความมีระเบียบวินัย ส่วนฟังก์ชันที่ 2(F2) ชุดตัวแปร X คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความซื่อสัตย์สุจริต

A STUDY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND PROPERLY
CHARACTERISTICS OF PRATHOMSUKSA VI STUDENTS UNDER OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

URAI SIRUM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2007

URAI SIUM. (2007). *A Study on the Relationship between some Factors and Properly Characteristics of Prathomsuksa VI Students under office of the Basic Education Commission Bangkok*. Master thesis. M.Ed (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Nipa Sripairot. Assoc. Prof. Chusri Wongrattana

The purposes of this research were to study the canonical relationship between some Factors and Properly characteristics, and to study the canonical weights of each Factor which related contributing to properly characteristics. The two-stage random sampling was used to select 703 Prathom suksa VI Students in second term of academic year 2006 under office of the Basic Education Commission Bangkok. Two instruments consisted of properly characteristics of self discipline, honesty, consciousness, kindness and moderation with its reliability between .68 - .82, two instruments consisted of independent variables of future orientation, self-control, self-esteem, involvement affiliation, and child-centered with its reliability between .90 - .91

The results of the study were as follow:

1. Canonical correlation between set of variables X consisted of future orientation, self-control, self-esteem, involvement affiliation, and child-centered with set of variables Y characteristics of self discipline, honesty, consciousness, kindness and moderation. These correlation confidents were .496, .225, .151, .058 and .005 function 1 and 2 were statistically significant at the .001 level but function 3, function 4 and function 5 was not significant.

2. The canonical weights in the first function (F1) were variables X of future orientation, self-control, child-centered, involvement affiliation, self-concept, was democratic family narration contributing to variables Y characteristics of moderation, kindness, consciousness, honesty and self discipline. The second function (F2) were variables X of self-esteem, self-control, involvement affiliation contributing to variables Y characteristics of self- discipline and honesty.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

อุไร ชีรัมย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำในการทำวิจัยนี้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณท่านอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้ให้คำแนะนำ เสนอแนะและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสาระของงานวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง และอาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง จากภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ และอาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง จากภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณุช แหยมแสง จากภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ นพคุณ คุณาชีวะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) และคณะผู้บริหารสถานศึกษา ที่ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเวลาในการศึกษาตลอดถึงการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพ่อทองซุน และคุณแม่ทองใส ชีรัมย์ ที่สนับสนุนในด้านทุนทรัพย์ รวมทั้งกำลังใจที่สำคัญยิ่งและขอขอบคุณน้องๆ เพื่อนๆ และพี่ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำปริญญานิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดามารดา และครูบาอาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้

อุไร ชีรัมย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	11
คุณลักษณะด้านความเป็นคนดี.....	15
ความมีระเบียบวินัย.....	23
ความซื่อสัตย์สุจริต.....	27
ความกตัญญูกตเวที.....	33
ความเมตตากรุณา.....	36
ความประหยัด.....	38
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	39
ตัวแปรปัจจัย.....	44
ลักษณะมุ่งอนาคต.....	44
การควบคุมตนเอง.....	47
การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	53
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	59
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	62
การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	66
การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานิคอล.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	96
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	96
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	100
	การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ.....	100
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
	สรุปผลการวิจัย.....	126
	อภิปรายผล.....	128
	ข้อเสนอแนะ.....	131
	บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....		147
	ภาคผนวก ก.....	148
	ภาคผนวก ข.....	150
	ภาคผนวก ค.....	156
ประวัติย่อผู้วิจัย.....		174

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความถี่คุณลักษณะด้านความเป็นคนดี.....	22
2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	99
3 ค่าสถิติพื้นฐานของการวัดปัจจัยบางประการ 6 ปัจจัย กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน.....	117
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) ระหว่างปัจจัยบางประการ 6 ปัจจัย กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน.....	119
5 สหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y	120
6 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y.....	121
7 ตารางค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	151
8 ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	152
9 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	154

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
2 แสดงความเกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มตัวแปรตัวแปรคาโนนิคัลและสหสัมพันธ์คาโนนิคัล.....	86
3 ลำดับขั้นการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	101
4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y โดยเทคนิคการวิเคราะห์คาโนนิคัล (ฟังก์ชัน 1).....	122
5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y โดยเทคนิคการวิเคราะห์คาโนนิคัล (ฟังก์ชัน 2).....	123

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะมีความรุนแรงขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเร็วของข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนภาวะของการบริโภคนิยม ทำให้คนในสังคมไทย ซึ่งหลุดลอยจากรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทย ตกเป็นทาสของการยั่วเย้าให้เกิดความอยาก มุ่งเอาเปรียบแข่งขันกันทางวัตถุ กลายเป็นสังคมการตลาด มุ่งขายแต่ไม่มุ่งผลิต สังคมไทยเริ่มกลายเป็นสังคมเทียมหรือสังคมเสมือน (Virtual Society) กล่าวคือ เป็นชุมชนที่ว้าวุ่น คนเกาะกลุ่มทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแต่ไม่มีความจริงใจให้กัน สังคมไทยบางส่วนยังคงมีลักษณะเป็นสังคมอวิชชา หลงนับถือเงินและอำนาจชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมชาติและกลับพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงของชีวิตคนไทยห่างไกลจากธรรมชาติเกิดขึ้นรวดเร็วทั้งภายในตัวบุคคล และสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. 2546: 8) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่ปัญหาการคอร์รัปชัน ซึ่งล้วนแต่ทำความเสียหายให้แก่ประเทศชาติอย่างมากมาย (ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2545: 1)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการตื่นตัวขึ้นในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงในการวางแผนพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งกล่าวถึงในสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา จุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งที่จะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมก็คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยโดยจะต้องเอื้อและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและแนวทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตโดยมีกรอบการดำเนินงานให้ไปสู่เป้าหมายตามทิศทางที่กำหนดได้ ดังนี้ ด้านจิตใจและสังคม คือ มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน มีจริยธรรม มีคุณธรรม ความเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมร่วมในกระบวนการพัฒนา ความเป็นไทย ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสติปัญญา คือ คิดกว้าง คิดไกล ไฝ่เรียนใฝ่รู้ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักการประดิษฐ์ ค้นคว้า รู้เท่าทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้านสุขภาพพลานามัย คือ มีสุขภาพจิตดี เจริญเติบโตสมวัย ร่างกายแข็งแรง ปลอดภัยจากโรคภัยที่ป้องกันได้ ปราศจากสารพิษและสารเสพติด ด้านการประกอบอาชีพ คือ มีทักษะ มีคุณธรรม และเจตคติที่ดีต่อการประกอบสัมมาชีพ สามารถสร้างและพัฒนาสัมมาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ. 2540: Online) ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวได้ดำเนินการต่อในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดสังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็ง แข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการเมือง การปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย ในการพัฒนาประเทศจะยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนา ยึดทางสายกลาง อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดีและความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาและรู้จักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นคนดี คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ พากเพียร ขยัน ประหยัด รักประเทศ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักษาสังแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ. 2546: 9 - 16) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) ก็ยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งคนมีบทบาทในการพัฒนาประเทศที่ต้องได้รับการพัฒนาในทุกมิติทั้งด้านสุขภาพ ที่มุ่งให้คนมีร่างกายแข็งแรงสามารถดูแลตนเองได้ ด้านจิตใจ ให้เป็นคนมีจิตใจดี มีน้ำใจ เอื้ออาทร เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีความเสียสละ มีจิตสำนึกสาธารณะ และรักชาติ ฯลฯ และยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการบริหารและพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยมีการขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติโดยคำนึงถึงการเสริมสร้างคุณภาพของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความอดทน มีวินัย มีสติ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท มีการพัฒนาปัญญาและความรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549: Online) ด้วยเหตุนี้ด้านการศึกษาก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา และกำหนดการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 และ มาตรา 8 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ การจัดการศึกษาให้ยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และในมาตรา 7 ได้บัญญัติว่ากระบวนการเรียนรู้ต้อง

มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เดออร์บัส. 2546: 7 - 8) และให้ไว้ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา ทำให้ครูอาจารย์ ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตื่นตัวที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ เปลี่ยนวิธีคิดเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้เน้นคุณภาพที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข จากมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548: 40) ซึ่งมีมาตรฐานด้านผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ได้ระบุไว้ว่าผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยคุณลักษณะดังกล่าวเน้นพิจารณาจากการที่ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูต่เวที มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่า ภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543ก: 1) ซึ่งคุณลักษณะด้านความเป็นคนดี คือ การที่คนมีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย มีความเมตตากรุณา มีความขยันหมั่นเพียร และมีความประหยัด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดกับบุคคลทุกคน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนเพื่อให้สังคม มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (ฉายศรี แซ่ลิ่ม. 2548: 3) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติและคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีเป็นคุณลักษณะที่ทุกสถาบันในสังคมตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และรัฐพยายามถ่ายทอดปลูกฝังคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีเหล่านี้ให้กับเด็ก (ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียน 5 ด้าน คือ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูต่เวที ความเมตตากรุณา และความประหยัด) ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวต้องใช้เวลาค่อยเป็นค่อยไปในการปลูกฝังถึงแม้จะมองเห็นได้ยากว่าได้ผลเพียงไร สถาบันที่มีบทบาทยิ่งในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใกล้ชิดที่สุด คือ สถาบันครอบครัว รองมาคือโรงเรียน ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นหลายๆ ด้านด้วยตัวปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งได้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพภายในครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียน

กับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต การรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การจัดกระบวนการเรียนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเห็นตัวแบบ การควบคุมตนเอง (กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2543: บทคัดย่อ; ดาวนภา กิตติสาโร. 2546: บทคัดย่อ ; อนุศักดิ์ จินดา. 2548: บทคัดย่อ; ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 15 - 22) จากการศึกษาที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยใดบ้างที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์พร้อมกันหลายๆ ด้านได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าเราสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนหลายๆ ด้านไปพร้อมกันได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีตัวแปรปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร โดยศึกษาชุดตัวแปรปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต การเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 คุณลักษณะ ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คานิโคลระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญคานิโคลของปัจจัยบางประการที่มีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการเป็นแนวทาง และ

เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง และพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อการเติบโตเป็นประชากรที่ดี มีศักยภาพของประเทศชาติตลอดไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 เขต ซึ่งมีโรงเรียนทั้งหมด 38 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 5,736 คน จำนวนห้องเรียน 154 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 703 คน จำนวนห้องเรียน 22 ห้องเรียน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two stage Random Sampling)

ชุดตัวแปรที่ศึกษา

1. ชุดตัวแปร X แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 1.2 การควบคุมตนเอง
 - 1.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 1.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 1.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ชุดตัวแปร Y ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งแบ่งเป็นคุณลักษณะด้านต่างๆ 5 คุณลักษณะ ดังนี้
 - 2.1 ความมีระเบียบวินัย
 - 2.2 ความซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.3 ความกตัญญูกตเวที
 - 2.4 ความเมตตากรุณา
 - 2.5 ความประหยัด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้วคาดว่าจะส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเรียกว่า ชุดตัวแปร X แบ่งเป็น 6 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล ซึ่งจะเน้นความสำคัญของผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต และสามารถที่จะวางแผนปฏิบัติ เพื่อรับมือผลดีหรือป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต แม้จะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ก็ไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมด โดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จในชีวิต ตลอดจนสามารถที่จะควบคุมตนเองให้กระทำหรือเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเอง เพราะสามารถที่จะมองเห็นผลเสียที่จะเกิดตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

1.2 การควบคุมตนเอง หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง จัดการกับความโกรธความฉุนเฉียวต่างๆ ได้ มีความสามารถในการปรับตัวจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เปิดใจกว้างยอมรับ ความคิดเห็น และข้อมูลใหม่ๆ

1.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในการประเมินความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกมาในรูปเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของตนเอง โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นบุคคลอื่นเห็นด้วยลักษณะท่าทาง หรือพฤติกรรมการปฏิบัติ

1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองโดยมีความรู้สึกกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความอบอุ่น ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น รับฟังเหตุผล ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

1.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างดี ให้การช่วยเหลือพึ่งพา มีความห่วงใย ไว้วางใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทั้งในด้านการเรียนและด้านอื่นๆ ทั่วไป

1.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูผู้สอนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยการที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้คิด และได้ลงมือ

ปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้เรียนมีโอกาสรับรู้โดยผ่านการรับรู้หลายๆ ทาง เช่น การฟัง การพูด การถาม การสัมผัส และการทดลอง เป็นต้น

2. คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งชี้ให้เห็นลักษณะการกระทำของบุคคล อุปนิสัยท่าทีที่แสดงออก คุณสมบัติ ความสามารถ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความประพฤติและการปฏิบัติ

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะด้านพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่ได้แสดงออกมาในรูปของอุปนิสัย ลักษณะท่าที ความรู้สึกนึกคิดและความประพฤติซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้

3.1 ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่มีความถูกต้องตามข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมยอมรับ

3.2 ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของนักเรียนที่ประพฤติตนอย่างตรงไปตรงมา ไม่กระทำตนเพื่อหลอกลวงคนอื่น ไม่ลักขโมย ไม่คดโกง พูดแต่ความจริง รักษาความลับสัญญาหรือคำพูดของตนเอง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบคนอื่น

3.3 ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้และการยอมรับในบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อตนแล้วมีความพยายามในการตอบแทนบุญคุณนั้นด้วยความจริงใจและเต็มใจ

3.4 ความเมตตากรุณา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงการเสียสละทรัพย์สินส่วนตัวให้กับผู้ที่ขาดแคลน และมีความจำเป็นกว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เียดสี พูดจาด้วยความเกรี้ยวกราดเคียดแค้น การไม่ฆ่าข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อมนุษย์และสัตว์

3.5 ความประหยัด หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดของนักเรียนที่แสดงถึงการรู้จักใช้ทรัพย์สิน ทรัพยากร และสิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ไม่ฟุ่มเฟือย

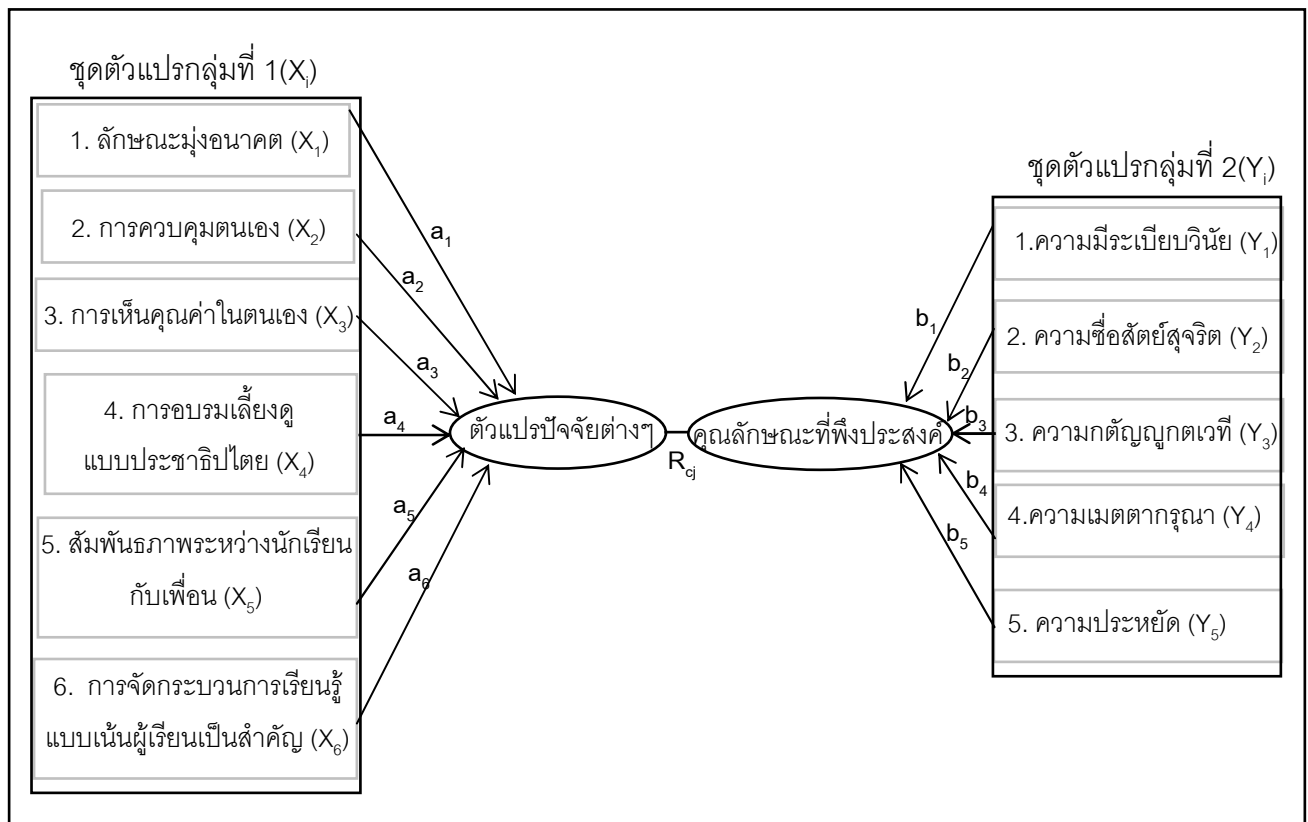
4. สหสัมพันธ์คานิคอล หมายถึง ค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างชุดของตัวแปร X และชุดของตัวแปร Y โดยมีชุดตัวแปร X ตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป และตัวแปร Y ตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป

5. ค่าน้ำหนักความสำคัญคานิคอล หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ของชุดตัวแปร X ที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับชุดของตัวแปร Y

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน บุคคลที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านจิตวิทยา และมีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลจากการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนากายทางจริยธรรมของเพียเจท์ (ปราชญา กล้าผจญ. 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก Piaget. 1960: 357) โคลเบอร์ก (ปราชญา กล้าผจญ. 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2540: 63 – 65) และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538: 2 - 5) รวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อการศึกษากรณีในตัวแปรในแต่ละเซตมีหลายตัว การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จะทำได้โดยการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ กรณีที่เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ จะวัดความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ละคู่ ซึ่งการพิจารณาตัดสินใจก็ทำได้ยาก เนื่องจากตัวแปรบางคู่อาจมีความสัมพันธ์กันมาก บางคู่อาจมีความสัมพันธ์กันน้อย ดังนั้นถ้าใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนนอนนิกัล โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกัล ซึ่งเป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 เซตจะทำให้ชัดเจน และนอกจากนั้นยังสามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเดิมแต่ละตัวกับตัวแปรคาโนนิกัล (Canonical variable) ที่สร้างใหม่ (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2548: 343) และในการวิจัยครั้งนี้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเซตของตัวแปร 2 เซต (X และ y) โดยมีการระบุว่าตัวแปรเซตหนึ่งเป็นเซตของตัวแปรอิสระและตัวแปรอีกเซตหนึ่งเป็นเซตของตัวแปรตาม (กัลยา วาณิชยบัญชา. 2548: 366) ซึ่งเสนอตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดทฤษฎี ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านที่มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านความเป็นคนดี
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย
 - 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริต
 - 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวที
 - 1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
 - 1.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความประหยัด
 - 1.7 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านปัจจัย
 - 2.1 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.2 การควบคุมตนเอง
 - 2.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 2.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบคาโนนิคอล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต มีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” และสร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนความคิด ทศนคติ และกระบวนการทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปณิธานนำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวทางใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้าน คือ

สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจ มีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลกเพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา รักษาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์ไทย ที่พึงพาเกื้อกูลกัน รู้รักสามัคคี มีจารีตประเพณีดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิใจในชาติและท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ (สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์และคณะ. 2546: 15 - 16) ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวได้วางรากฐานลงไปในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 และมาตรา 7 และหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาได้กำหนดในมาตรา 24 มาตรา 27 และมาตรา 29 (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์เคอร์เนล. 2546: 7 – 13) ดังนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนกรเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่

เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ รู้จักอันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 และ มาตรา 7 หมวด 4 ในมาตรา 24 มาตรา 27 และมาตรา 29 ได้กำหนดการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียน เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นข้อกำหนดมุ่งพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือ ศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า
3. ความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้ เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิต การบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถี และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดขึ้นข้อที่ 1 มีความ เกี่ยวข้องกับคำกล่าวที่คนชอบเรียกกันว่า “คนดี” ถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานอันจะสร้างให้ผู้เรียนเกิด คุณลักษณะด้านอื่นๆ ตามมา ความสำคัญดังกล่าวทำให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 22) ได้กล่าวถึงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในหนังสือชุดเสริมประสบการณ์การ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 4 ว่าในการจัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพและ มาตรฐาน ดังนี้

1. ขยัน ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน สามัคคี มีวินัย มีความรับผิดชอบ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนถือนับถือ
3. เห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์
4. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รู้วิธีการเรียนรู้ รักการอ่าน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
5. มีทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาสากล
6. มีทักษะในการทำงาน การจัดการ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่องานและอาชีพสุจริต
7. มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาการด้านอื่นๆ
8. มีความคิดเชิงระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างสร้างสรรค์
9. รักการออกกำลังกาย ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และมีสมรรถภาพทางกาย
10. ดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ป้องกันตนเองจากสารเสพติดและ

อบายมุข

11. มีลักษณะนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
12. เห็นคุณค่าในความงามของศิลปะและธรรมชาติ
13. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม
14. รักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย สืบสานมรดกศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รักษาสีทธิ เสรีภาพของตนเอง และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

และจากมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548: 40) ซึ่งมีมาตรฐาน ด้านผู้เรียน ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการ จัดการศึกษาข้อที่ 1 ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้น ของศาสนาที่ตนนับถือ
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวที
4. มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ ดังกล่าวสามารถสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาข้อที่ 1 ซึ่งได้ระบุอย่างชัดเจนในมาตรฐานการประเมินภายในและภายนอก 6 ด้าน คือ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูต่อเวที ความเมตตากรุณา ความประหยัด และความนิยมไทย

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านความเป็นคนดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าได้มีผู้ระบุถึงคุณลักษณะของการเป็นคนดี ดังนี้

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงอธิบายไว้ในหนังสือคนดีของสมเด็จพระเจ้าถึงลักษณะของคนดีว่า คนดีของฉัณรี จะต้องเป็นคนไม่พูดปด ไม่สอพลอ ไม่อิจฉาริษยา ไม่คดโกง และไม่มี ความทะเยอทะยานอย่างบ้าๆ แต่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดี (พระเทพดิลก (หลวงพ่อระแบบ จิตญาณ). ม.ป.ป.: 9)

ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือธรรมเพื่อชีวิต (กนก จันทรัชจร. 2533: 272 - 273) ว่าคุณลักษณะของคนดีเป็นดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์สุจริต
2. มีความยุติธรรม
3. มีระเบียบวินัย
4. มีความรับผิดชอบในตนเอง
5. มีความขยันหมั่นเพียร
6. มีความอดทน
7. มีความประหยัด
8. มีความเคารพต่อกฎหมาย
9. มีความสามัคคี
10. มีความเสียสละ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540: 4) ได้ระบุลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
2. มีระเบียบวินัย
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. มีความเสียสละ
5. มีความสามัคคี

6. ซื่อสัตย์
7. มีความรับผิดชอบ
8. มีเหตุผล
9. มีปัญญา
10. เคารพกฎ กติกาของสังคม

วรรณิ์ โสภประยูร (2540: 4) ได้ระบุลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์
2. ความยุติธรรม
3. การรักษาคำพูด
4. ความมีระเบียบวินัย
5. ความอ่อนน้อมถ่อมตน
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
7. ความกล้าหาญ
8. ความเอจจริงเอจจัง
9. ความมานะอดทน
10. ความเสียสละ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2540: 16 - 17) ได้ระบุคุณลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความซื่อสัตย์
3. ความมีระเบียบวินัยในตนเอง
4. การควบคุมตนเอง
5. ความมีเหตุผล
6. ความเสียสละ
7. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
9. มีความขยันหมั่นเพียร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540: 16 - 17) ได้ระบุลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. ความสนใจใฝ่รู้
2. การควบคุมตนเอง

3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีเหตุผล
5. ความซื่อสัตย์
6. ความขยันหมั่นเพียร
7. เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น
8. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น
10. เคารพกติกาของสังคม
11. สามารถทำงานกับผู้อื่นได้
12. มีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2540: 2) ได้ระบุลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. มีวินัยและค่านิยมประชาธิปไตย
2. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
4. การเคารพกติกาสังคม
5. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
6. มีน้ำใจ
7. มีความภาคภูมิใจในตนเอง
8. มีความรักต่อตนเองและหมู่คณะ

สุมณฑา พรหมบุญ (2540: 8) ได้ระบุลักษณะของคนดีไว้ดังนี้

1. มีวินัย
2. มีความขยัน
3. มีความอดทน
4. มีความประหยัด
5. มีความซื่อสัตย์
6. มีความกตัญญู
7. มุ่งทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ. ม.ป.ป.: 29 - 45) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นคนดีไว้ดังนี้

1. มีศีลธรรมอันดี

2. เป็นอยู่ด้วยความพอดี
3. อยู่กันด้วยความรักเมตตาและซื่อสัตย์
4. ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์
5. พัฒนาตนเองและควบคุมตนเองตลอดเวลา
6. คบคนมีธรรม รักความก้าวหน้า
7. ละเว้นจากการคบคนชั่วเป็นมิตร
8. รักษาชื่อเสียงของพ่อแม่และประเทศชาติ
9. พ้นฝ่าอุปสรรคที่ทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า
10. นำธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2543: 3) ได้ระบุคุณลักษณะของคนดี ไว้ดังนี้

1. มีความเสียสละ
2. มีระเบียบวินัย
3. มีความอดทน
4. มีความรับผิดชอบ
5. ประหยัดอดออม
6. มีความเมตตากรุณา
7. มีความซื่อสัตย์สุจริต
8. มีความกตัญญูกตเวที

พระธรรมโกศาจารย์ (2545: 6 - 10) ได้กล่าวไว้ในคู่มือคนดีว่า คนดี คือ ผู้มีวิชาความรู้ดี และมีความประพฤติดีด้วย และมีลักษณะอื่นๆ ที่บ่งบอกให้เห็นลักษณะของคนดี ดังนี้

1. มีความรู้ดี
2. มีมารยาทงามทั้งกายและวาจา
3. มีความซื่อสัตย์ทั้งทางกายและวาจา
4. มีความสุจริตต่อตนเองและผู้อื่นทางกาย วาจา และทางใจ
5. มีน้ำใจดี
6. มีน้ำใจงาม
7. พุดจาไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล
8. พุดแต่เพียงพอดี
9. พุดแต่คำจริง
10. พุดแต่คำสมานสามัคคี

11. เป็นคนขยัน
12. เป็นคนประหยัด
13. รู้จักรักษาเกียรติยศของตนเอง
14. ช่วยรักษาเกียรติยศของญาติและมิตรสหาย
15. ช่วยรักษาเกียรติยศของสถานที่ที่ตนทำงานและของเพื่อนร่วมงาน
16. เป็นผู้รักษาความสงบ
17. สามารถสร้างตนเองให้มีหลักฐานโดยชอบ
18. รู้จักปกครองตนเอง
19. รู้จักปกครองคนอื่นโดยชอบธรรม
20. ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม
21. ไม่ดูหมิ่นและเหยียดหยามผู้อื่น
22. ไม่ประทุษร้ายต่อญาติและมิตรสหาย
23. เป็นผู้มีความกตัญญูทวดเททอย่างมั่นคง
24. ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของชาติตนและชาติอื่นที่เราอาศัย
25. ยึดมั่นในศาสนา
26. ใช้วิชาความรู้ในทางที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายและศีลธรรมอันดีงามตลอดไป
27. ไม่ลืมหืมตัวเอง
28. ไม่ขายตัวแก่ผู้ประพฤติไม่ชอบธรรม
29. เป็นคนคงที่
30. เป็นคนไม่ไฝต่ำ

ธนพร บุญเนาว์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทย: กรณีศึกษาในสังคมของเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาภาพรวมคุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นและเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทยของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในด้านเพศ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะคนดีของเด็กไทย ให้ความสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่

1. คุณลักษณะความสุภาพอ่อนโยน
2. คุณลักษณะความซื่อสัตย์
3. คุณลักษณะมีระเบียบวินัย
4. คุณลักษณะความกตัญญูทวดเทท
5. คุณลักษณะมีอารมณ์สนุกสนานร่าเริง

ซึ่งเด็กไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีเพศต่างกันจะมีทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีไม่แตกต่างกัน

ตติยาภรณ์ นัยเนตร (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้ใหญ่ไทย: กรณีศึกษาในสังคมเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้ใหญ่ไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นและเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในด้านเพศ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะคนดีของผู้ใหญ่ไทยเห็นว่าคุณลักษณะคนดีที่สำคัญที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

1. ความซื่อสัตย์
2. ความรับผิดชอบ
3. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. ความเมตตากรุณา
5. ความยุติธรรม

ซึ่งผู้ใหญ่ไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับลักษณะคนดี ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในคุณลักษณะความมีเหตุผลและการเสียสละ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญชู ทองมั่น (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุไทย: กรณีศึกษาสังคมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้สูงอายุไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้สูงอายุไทยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันในด้านเพศ ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีความสำคัญสูงสุด 5 คุณลักษณะแรก คือ

1. ความซื่อสัตย์
2. ความเมตตากรุณา
3. ความสุภาพอ่อนโยน
4. ความยุติธรรม
5. ความรับผิดชอบ

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีของผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงพบว่าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นคุณลักษณะความมีมนุษยสัมพันธ์ การมีการศึกษาสูง ความเมตตากรุณา ความยุติธรรม และความกตัญญูทวดที่ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พนิดา ทพยสาร (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของคนดีในทัศนะของวัยรุ่นไทย: กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของวัยรุ่นไทยในเขตเทศบาลนครขอนแก่น และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงที่มีคุณลักษณะของคนดี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะคนดี 5 อันดับแรก คือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อสัตย์
3. ความกตัญญูทวดเวท
4. มนุษย์สัมพันธ์ดี
5. ความเสียสละ

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับคนดีของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงในเรื่องของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณลักษณะด้านอื่น ไม่แตกต่างกัน

ประทุมทิพย์ การสร้าง (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะคนดีในทัศนะของครอบครัวไทย: กรณีศึกษาในสังคมเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาคุณลักษณะคนดีในทัศนะของครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) และเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อคุณลักษณะคนดีของครอบครัวไทย ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะคนดีที่ครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) เห็นความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ

1. ความซื่อสัตย์
2. ความรับผิดชอบ
3. มนุษย์สัมพันธ์ดี
4. ระเบียบวินัย
5. มีความเมตตา กรุณา และความกตัญญูทวดเวท

ซึ่งครอบครัวไทย (บิดาหรือมารดา) มีทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในคุณลักษณะดังนี้ คือ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ประหยัดและ มีความเสียสละ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 216) ได้ให้ความหมายของคนดีว่า หมายถึง คนที่มีคุณความดี คนที่มีคุณธรรม

นายศรี แซ่ลิ้ม (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคาดหวังของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีของนักเรียนตามความคาดหวังของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษามีองค์ประกอบที่ชัดเจน 2 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 59.67 ของความแปรปรวนทั้งหมด

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีของนักเรียน
สามารถนำมาเขียนตามตารางแสดงความถี่ของคุณลักษณะด้านความเป็นคนดี

ตาราง 1 แสดงความถี่คุณลักษณะด้านความเป็นคนดี

คุณลักษณะ	พุทธทาสภิกขุ	ประพันธ์ สุขเสารักษ์	คณะศึกษาศาสตร์ มศว.	วิชัย วงษ์ใหญ่	สำนักทดสอบ กรม	พระธรรมโกศาจารย์	ธนพร บุญแก้ว	ศุภชัย นัยเนตร	บุญชู ทองแน่น	พินดา ทรัพย์สาร	ประทุมทิพย์ การสร้าง	ฉายศรี แซ่ลิ่ม	รวม
1. ความซื่อสัตย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	12
2. ความยุติธรรม	✓					✓		✓	✓				4
3. ความมีระเบียบวินัย	✓	✓	✓		✓	✓	✓				✓		7
4. ความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	11
5. ความขยันหมั่นเพียร	✓		✓	✓		✓							4
6. ความอดทน	✓				✓	✓							3
7. ความประหยัด	✓				✓	✓							3
8. ความเคารพต่อกฎหมาย	✓					✓							2
9. ความสามัคคี	✓	✓				✓							3
10. ความเสียสละ	✓	✓	✓		✓	✓				✓			6
11. ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี		✓		✓									2
12. ความเมตตากรุณา		✓	✓		✓	✓		✓	✓		✓		7
13. ความมีเหตุผล		✓	✓	✓									3
14. มีปัญญา		✓											1
15. การควบคุมตนเอง			✓	✓									2
16. ความสนใจใฝ่รู้				✓									1
17. ความเป็นประชาธิปไตย				✓		✓							2
18. มีความกตัญญู					✓	✓	✓			✓	✓		5
19. สุภาพอ่อนโยน							✓		✓				2
20. ร่าเริงแจ่มใส							✓						1
21. มีมนุษยสัมพันธ์ดี								✓		✓	✓		3

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีที่สังคมตระหนักเรียงตามลำดับดังนี้คือ
ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความเสียสละ ความ
กตัญญูทุกเวที แต่เนื่องจาก ความรับผิดชอบก็เป็นส่วนหนึ่งของความมีระเบียบวินัย และความเสียสละ
ก็เป็นส่วนหนึ่งของความเมตตากรุณา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คุณลักษณะด้านความเป็นคนดี 4 อันดับที่สูงคม

ให้การยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญซึ่งควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทย คือ ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำใดของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของลักษณะ ท่าที อุปนิสัย ความรู้สึก และความประพฤติ ในคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา และความกตัญญูตเวที

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความสอดคล้องระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีของนักเรียนที่สถาบันทางสังคมต้องช่วยกันปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กไทยอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต มีดังนี้คือ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูตเวที ความเมตตากรุณา ส่วนคุณลักษณะด้านความประหยัด และความนิยมไทยที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้นผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกคุณลักษณะด้านความประหยัดไว้ศึกษาอีก 1 ด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากคุณลักษณะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีมากกว่าคุณลักษณะด้านความนิยมไทย

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย

1.2.1 ความหมายของความมีระเบียบวินัย

สุจิตตรา สิงหาร (2547: 66) กล่าวสรุปว่า ระเบียบวินัย หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมต่างๆ ของตนให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับต่างๆ ที่ตั้งไว้ในสังคม โดยเกิดความสำนึกในด้านอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น และไม่กระทำการใดๆ ที่ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1,077) ให้ความหมายของวินัยว่า หมายถึง ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2537: 433 - 434) สรุปความหมายของวินัยตามความหมายในสังคมไทยเป็น 2 ทาง คือ

1. ความหมายในทางรูปธรรม หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือแบบสำหรับคนในองค์กร ในหมู่ในเหล่า ในวงการแต่ละแห่ง ซึ่งเราเรียกข้อปฏิบัติหรือแบบที่กำหนดไว้หรือที่มุ่งหวัง สำหรับคนในวงการนั้นว่า “วินัย” เช่นในวงการทหารก็มีวินัยทหารเป็นข้อปฏิบัติหรือแบบของทหาร ในวงการข้าราชการพลเรือนสามัญก็มีวินัยข้าราชการครูเป็นข้อปฏิบัติหรือแบบข้าราชการครู เมื่อพูดว่า “วินัยทางทหารต่างกับวินัยข้าราชการพลเรือน” ก็หมายความว่าข้อปฏิบัติสำหรับทหารหรือแบบของทหารต่างกับข้อปฏิบัติสำหรับข้าราชการพลเรือนหรือแบบของข้าราชการพลเรือน

2. ความหมายในทางนามธรรม หมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรม (Behavior) ที่แสดงออกมาเป็นการยอมรับหรือปฏิบัติตามการบังคับบัญชา มีระเบียบหรืออยู่ในแบบแผนควบคุมตนเอง

พยุงค์ศักดิ์ สนเทศ (2530: 31 - 34) ได้กล่าวถึง ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุม ความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง เหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม ครูพลศึกษาจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนตั้งแต่การแต่งกายอย่างเป็นระเบียบถูกต้องที่โรงเรียนกำหนดไว้ รักษาความสะอาดของสถานที่เรียน อุปกรณ์และสนามกีฬา เชื้อเพลิงคำสั่ง ระเบียบที่ครูกำหนดปฏิบัติ ตามกฎกติกาที่กีฬาที่เล่น รู้จักการเข้าแถว การเดิน การวิ่งอย่างเป็นระบบหมู่พวกให้ว้าวอย่างสุภาพ เรียบร้อย ทั้งในและนอกสนามกีฬา รู้จักควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้อยู่ในกรอบที่ติงาม ถึงแม้จะได้รับ การช่วยเหลือจากสิ่งเร้าภายนอกต่างๆ นานาก็ตาม

พนัส หันนาคินทร์ (2526: 248) ให้ความหมายว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบวินัยหรือข้อบังคับต่างๆ เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ ของผู้ปฏิบัติ

ภิญโญ สาร (2523: 402) กล่าวว่าความมีระเบียบวินัย หมายถึง ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นให้นักเรียนปฏิบัติตาม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของ นักเรียนที่มีความถูกต้องตามข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมยอมรับ

1.2.2 ลักษณะของบุคคลที่มีระเบียบวินัย

ชิดกมล สังข์ทอง (2536: 15) ได้ระบุคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัย ไว้ดังนี้

1. สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

ช. ขนบ (2530: 48 - 49) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยไว้ พอสรุปได้ว่า บุคคลที่มีระเบียบวินัยจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความตั้งใจจริง จิตใจมั่นคง
4. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความเคารพสิทธิของผู้อื่น
5. ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม
6. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
7. มีความอดทน
8. มีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ มีเหตุผล

ลัตตาวรรณ ณ ระนอง (2525: 5) ได้ระบุคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยไว้ดังนี้

1. มีความเชื่ออำนาจในตนเอง
2. ความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงเวลา
5. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. รู้จักการเสียสละ
7. มีความอดทน
8. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
9. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีวินัยจะมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎระเบียบ คำสั่งหรือข้อตกลง รู้จักหน้าที่ ตรงเวลา และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

1.2.3 การสร้างและการส่งเสริมระเบียบวินัย

สุชา จันทน์อม (2519: 221 - 225) ได้กล่าวถึงการสร้างและการส่งเสริมระเบียบวินัยไว้ดังนี้
การสร้างระเบียบวินัยที่จะช่วยให้เด็กรู้จักบังคับตนเอง

การสร้างระเบียบวินัยที่จะช่วยให้เด็กรู้จักบังคับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้ใหญ่ควรจะปลูกฝังให้เกิดกับเด็ก มีพ่อแม่บางคนรักลูกมาก ตามใจลูกทุกอย่าง ไม่กล้าบังคับเด็กของตนแต่อย่างไรเลย เพราะกลัวว่าเด็กจะไม่รักตน พ่อแม่บางคนใช้อำนาจกับเด็กมากเกินไป พ่อแม่เหล่านี้ต้องการให้เด็กทำตามคำสั่งของตนเองทุกประการ ไม่ยอมให้เด็กออกความคิดเห็นหรือโต้แย้ง ซึ่งความคิดทั้งสองพวกนี้เป็นสิ่งที่ผิดอย่างยิ่ง การใช้ระเบียบวินัยที่หย่อนเกินไปหรือตึงเกินไป ไม่เป็นสิ่งที่ดี ควรจะปฏิบัติตามหลักสายกลางให้รู้จักตึงในบางเวลา และหย่อนในบางเวลาที่ควรจะหย่อน แล้วอาจจะช่วยให้เด็กสามารถบังคับตนเองได้ในที่สุด นอกจากนี้พ่อแม่ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กทั้งทางพฤติกรรม ด้านความคิด และการวางระเบียบวินัยที่ถูกต้อง เพราะพ่อแม่จะเป็นคนสร้างเสริมอุดมคติที่ดีต่างๆ ให้เกิดขึ้นแก่เด็ก ตลอดจนคอยจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในสังคมมิให้เกิดแก่เด็กเพื่อเขาจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

วิธีการส่งเสริมให้เด็กเกิดการรู้จักบังคับตนเอง

วิธีที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักการควบคุมพฤติกรรมตนเองหรือการช่วยสร้างความรับผิดชอบที่ดีให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการอบรมเด็กในสังคมปัจจุบัน อาจทำได้หลายวิธีด้วยกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน คือ

1. พ่อแม่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับลูกของตนไม่ควรบังคับขู่เข็ญหรือปล่อยปละละเลยเด็กจนเกินไป

2. พ่อแม่จะต้องยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเอง ไม่ควรจะควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา

3. จงพยายามศึกษาเด็กว่า มีความสามารถทำอะไรได้บ้าง และพยายามส่งเสริมให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ที่เขาสามารถทำได้

4. ช่วย让孩子เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ควรกระทำ

5. ต้องรู้จักอธิบายคำถามต่างๆ ที่เด็กสนใจ และมีความเต็มใจที่จะอธิบายปัญหา หรือรับฟังเหตุผลต่างๆ ของเด็ก

6. จงให้ความนับถือในตัวเด็ก อย่าบังคับเขาจนเกินไป

7. ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็กในโอกาสอันควร เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจ

8. จงเป็นคนมีเหตุผล และสามารถอธิบายเหตุผลต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจก่อนที่จะให้เด็กเชื่อฟังและกระทำตาม

9. จงเป็นคนคงเส้นคงวา อย่าแสดงอาการวันดีคืนร้าย

10. อย่าทำการลงโทษเด็กเมื่อเวลาโกรธ

11. ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นแบบอย่าง

12. การให้กฎเกณฑ์ต่างๆ จะต้องให้ในเวลาที่เหมาะสม

13. การทำโทษเวลาผิด ควรจะเป็นการสั่งสอน

14. ควรจะเข้าใจว่าไม่มีใครในโลกที่จะทำได้ทุกอย่างตามกฎที่ตั้งขึ้น ดังนั้นควรสอนเด็กให้รู้จักปรับตัว เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตอันสมบูรณ์

ชม ภูมิภาค (2525: 136 - 137) กล่าวว่า การปลูกฝังวินัยนั้นต้องให้ได้ทั้งหลักการและการปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจในหลักการบางประการเกี่ยวกับความมีวินัย หลักการเกี่ยวกับความมีวินัยที่ทุกคนควรมีในใจ ก็มีอาทิ เช่น

1. ความมีวินัยช่วยประหยัดเวลา และทำให้งานสำเร็จด้วยความเรียบร้อย

2. ผู้มีวินัยในตนเองต้องมีความตรงต่อเวลา และหน้าที่

3. การมีวินัยในตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้

4. ความมีวินัยก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5. การขาดระเบียบวินัยทำให้เป็นผลเสียแก่งานและตนเอง นอกจากนี้ยังจะต้องมีความรู้ความสามารถในสิ่งต่อไปนี้

1. รู้จักลักษณะคุณค่าของความมีวินัย

2. ปฏิบัติตนเป็นนิสัยและมีวินัยในตนเอง

3. ปรับปรุงและแก้ไขนิสัยที่บกพร่องของตนเอง

4. สามารถบอกประโยชน์ของควมมีวินัยได้

การที่จะให้บุคคลมีความคิดรวบยอด หลักการความรู้และความสามารถดังกล่าวมาแล้วนั้น จะต้องใช้เวลาปลูกฝังนานพอสมควร รวมทั้งการปฏิบัติด้วย

พ่อแม่ต้องพยายามปลูกฝังวินัยแก่เด็กให้เหมาะสมกับวัย ให้เด็กได้รับผิดชอบการงานต่างๆ ในบ้าน ต้องจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่เด็กในบ้าน เพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติภารกิจนั้นสม่ำเสมอให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตน โดยมีต้องมีคนอื่นมาเตือนให้ทำ

สถานศึกษาเป็นจุดสำคัญยิ่งในการปลูกฝังควมมีวินัย เราต้องเริ่มตั้งแต่วินัยในห้องเรียน การสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะดำเนินไปได้ด้วยดี จะต้องมียวินัยดีควบคู่ไปด้วย

การสร้างระเบียบวินัย อาจเริ่มได้จากวิธีการต่างๆ อาทิ เช่น

1. ให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการของประชาธิปไตย
2. ต้องสร้างวินัยให้แก่เด็กตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้ามาในสถานศึกษานั้นๆ
3. ให้นักเรียนเป็นผู้วางระเบียบวินัยของนักเรียนเอง
4. ระเบียบวินัยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงได้บ้างตามโอกาส
5. ต้องมีการอบรมเรื่องระเบียบวินัย

จากแนวคิด เอกสารที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ควมมีระเบียบวินัยเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กซึ่งเป็นเยาวชนของประเทศชาติอันจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีระเบียบวินัยต่อไปในอนาคต

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริต

1.3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต

อนุศักดิ์ จินดา (2548: 21) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: 30) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การแสดงออกในลักษณะของการปฏิบัติที่ตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ไม่โก่ง ทรยศผู้อื่น รักษาคำพูด พูดแต่ความเป็นจริง ไม่หาผลประโยชน์ ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 382) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต ว่า หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง

ดาวนภา กิตติสาร (2546: 8) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่า หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม ไม่คดโกง มีความจริงใจต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยของผู้อื่น และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542: 15) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อมิตรสหาย และมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ไม่คิดคดทรยศ ประกอบอาชีพในทางสุจริต ไม่ขโมยและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตรงต่อเวลา พูดแต่ความจริง ละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม ไม่หลอกลวง ไม่หาประโยชน์ทางลบ

ชม ภูมิภาค (2525: 112) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต ว่าเป็นคุณธรรม ที่แสดงออกมาด้วยการประพฤติปฏิบัติ ตรงไปตรงมา ตามความเป็นจริง ตามความถูกต้อง ตามพันธกรณี ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมคดโกง เป็นการปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ด้วยใจของตนเอง มิใช่เพราะเกรงกลัวต่ออำนาจภายนอก แต่เป็นอำนาจภายในหรือใจของตนเองบังคับพฤติกรรมของตนเอง

จากที่กล่าวมา ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของนักเรียน ที่ประพฤติตนอย่างตรงไปตรงมา ไม่กระทำตนเพื่อหลอกลวงคนอื่น ไม่ลักขโมย ไม่คดโกง พูดแต่ความจริง รักษาความลับสัญญาหรือคำพูดของตนเอง ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ ไม่เอาเปรียบคนอื่น

1.3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

อนุศักดิ์ จินดา (2548: 21 - 22) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่การงานและต่อผู้อื่น ได้แก่

1. ไม่สับปลับกลับกลอก
2. ไม่คล้อยตามพวกที่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย
3. มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
4. ไม่คดโกง มีความตั้งใจทำจริง
5. ประพฤติตนตรงตามคำพูดและความคิด
6. ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ทำประโยชน์ส่วนตัว
7. ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว
8. ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว
9. เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์
10. ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยาหรือกลั่นแกล้ง

11. ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
12. ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเอาดีเข้าตน
13. ไม่ร่วมทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับของสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ดาวานา กิตติสาร : 2546: 10; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2523: 60 - 61) ได้สรุปผลการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย เมื่อวันที่ 22 - 27 มกราคม 2523 และได้กล่าวถึงความซื่อสัตย์ว่าเป็นจริยธรรม ที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่ การงาน คำมั่นสัญญา แบบแผน กฎหมาย ความถูกต้องอันดีงามและพฤติกรรมบ่งชี้ดังนี้

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่กำหนดไว้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรม (เพื่อความประพฤติที่ดี) ที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย (การพบปะ การประชุม)
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา (คำพูด เงิน การช่วยเหลือ)
7. ซื่อตรงต่อคำสั่งของครู
8. ซื่อตรงต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
9. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
10. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานของผู้อื่น รู้จักแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่ม
11. ไม่ก้าวก่ายงานของผู้อื่น
12. ซื่อตรงต่อระเบียบประเพณี
13. ซื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม
14. ซื่อตรงต่องานที่หมู่คณะมอบหมาย
15. ซื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักการจำแนกระหว่างข้อมูลและค่าประเมินของผู้อื่นได้

เป็นอย่างดี

ดั่งนี้

ประกาศรี สีนอำไพ (2543: 65) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ทำตามคำพูด
3. ไม่หลีกเลียงงานในหน้าที่รับผิดชอบ
4. ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด
5. ซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

6. ไม่ลักขโมย ไม่คดโกง ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะมีพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ ไม่ลักขโมย ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่พูดปด เมื่อทำผิดก็กล้าที่จะยอมรับผิด ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญา หาเลี้ยงชีพในทางสุจริต รวมถึงการไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

1.3.3 ประเภทของความซื่อสัตย์สุจริต

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525: 129 - 131) ได้วิเคราะห์โครงสร้างพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ไม่สับปลับกลับกลอก
- ไม่คล้อยตามพวกที่ลากลงไปทางที่เสื่อมเสีย
- มั่นคงต่อการกระทำดีของตน
- ไม่คดโกง มีความตั้งใจทำจริง
- ประพฤติตรงตามที่พูดและที่คิด

2. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ไม่เอาเวลาทำงานในหน้าที่ไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ทำประโยชน์ส่วนตัว

3. ความซื่อสัตย์ต่อบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ต่อมิตร ต่อหัวหน้างานต่อผู้มีพระคุณ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ประพฤติตรงไปตรงมา ไม่คิดทรยศต่อผู้อื่น
- ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย
- ไม่สอพลอเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน
- เตือนสติและแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์
- ยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ไม่คิดริษยา หรือกลั่นแกล้ง

4. ความซื่อสัตย์ต่อคณะสังคมและประเทศชาติ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก คือ

- ร่วมมือร่วมใจกันทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หรือเอาดีเข้าตน
- ไม่ร่วมมือกันทำงานใดๆ ที่ผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของสังคมและ

หมู่คณะ ส่วนพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตที่มักพบอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ดังนี้

- ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างไม่อยู่ก็ไม่ทำงาน
- มาทำงานช้า เลิกก่อนเวลาที่กำหนด
- ยืมเขาแล้วทำเป็นลืมไม่ส่งคืน
- ทำของผู้อื่นเสียหายแล้วนิ่งเสีย
- ทำงานแต่เฉพาะหน้า ทำงานลวกๆ
- ชื่อของสตาฟท์ทอนเกินก็เฉยเสีย
- เอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- ฉ้อ ตระบัด ลักลอบ ยักยอก
- ไม่ชำระหนี้
- ไม่รักษา คำนับสัญญา
- ทุจริตต่อหน้าที่ คดโกง
- กล่าวเท็จ การบิดพลิ้ว การหลอกลวง
- ไม่ตรงต่อเวลา

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524: 22) ได้จำแนกความซื่อสัตย์ของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท พอสรุปได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ มีความละเอียดและกระตือรือร้นในตนเองในการทำความผิดให้ได้ชื่อว่าไม่สุจริต
2. ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง หมู่คณะ คือ การไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง และเอาเปรียบ เพื่อนฝูง และหมู่คณะ
3. ความซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน คือ การปฏิบัติงานตามภาระงานของตน ไม่หาประโยชน์ในทางไม่ชอบต้องงานของตน
4. ความซื่อสัตย์ต่อสังคม และชุมชน คือ ไม่กระทำความผิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคมและชุมชนเพื่อหาประโยชน์ของตนเอง
5. ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีต ประเพณี กฎหมาย วัฒนธรรม คือ รักษาและปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม ความซื่อตรง จริงใจและเที่ยงธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของความซื่อสัตย์สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทดังนี้ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง ความซื่อสัตย์ต่อสังคม ความซื่อสัตย์ต่อภาระหน้าที่

1.3.4 การปลูกฝังและการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต

ชม ภูมิภาค (2525: 114 - 117) กล่าวว่า เมื่อคุณธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญต่อตนเอง และสังคมโดยรวมมากมาย เราต้องปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นในจิตใจของพลเมืองไทยทุกคน ซึ่งหน่วยงานทางสังคมที่ต้องร่วมกันปลูกฝังคุณธรรมเช่นนี้ มี 3 หน่วยงานด้วยกัน คือ ครอบครัว โรงเรียนหรือสถานศึกษา และหน่วยงานของสังคมอื่นๆ หรือสังคมโดยรวม

ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชน ทุกคนในครอบครัวต้องมีความจริงใจต่อกัน พูดความจริงต่อกัน เมื่อพูดอย่างไรแล้วต้องรักษาคำพูด ต้องทำให้ได้ ต้องส่งเสริมให้เด็กพูดความจริง ให้กล้ารับผิดชอบและบอกความจริง ให้กล้าสารภาพผิด ผู้ใหญ่ต้องยกย่องชมเชยคนที่ทำความดี คนที่รักษาคำพูด คนสุจริต และต้องตำหนิคนโกง คนที่ไม่รักษาคำพูดให้เด็กได้ยินได้เห็นเป็นตัวอย่าง ว่านับเป็นตัวอย่างคนเลว ของคนไม่ซื่อสัตย์สุจริต อาจจะนำข่าวหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกคนโกง คนทุจริต มาพูดคุยกับลูก ชี้ให้เห็นความเลวของคนพวกนั้นเด็กก็จะเกิดความเข้าใจ มีความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต และความไม่ซื่อสัตย์สุจริต เด็กจะเห็นผลของความซื่อสัตย์สุจริต และผลของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต

โรงเรียนก็เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะปลูกฝังคุณธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต การสอนคุณธรรมนี้ ควรจะเป็นการสอนที่สอดแทรกในทุกวิชา ทุกโอกาส ต้องเอาใจใส่ในการอบรมเด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการสอนนั้นจะต้องให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการที่นักเรียนจะต้องเกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียนก็มีหลายประการ เช่น

1. คนซื่อสัตย์เป็นคนมีเกียรติ
2. อาชีพที่สุจริตทุกชนิดมีเกียรติ
3. คนโกงเป็นคนที่ไม่น่าคบ
4. คนซื่อสัตย์สุจริตแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสิ่งประเสริฐ

สังคมโดยรวมก็มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ เป็นอันมาก สังคมต้องยกย่องคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ยอมรับคนโกง อย่าถือว่าการโกงการทุจริตนั้นเป็นปกติวิสัยของคนไทย ต้องถือว่าเป็นความเลว ความชั่วช้ามาก และประณามคนทุจริต คนไม่ซื่อสัตย์

การปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตแก่เยาวชนของชาตินั้นเป็นงานที่จะต้องทำงานร่วมมือและประสานงานกันหลายฝ่าย ทั้งครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ในสังคม ทั้งหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน ตลอดจนสื่อมวลชนทั้งหลาย เหนือสิ่งอื่นใดผู้ใหญ่ทุกคนต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูกตเวทิตา

1.4.1 ความหมายของความกตัญญูกตเวทิตา

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์ (2542: 167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความกตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่องบำรุงรักษาให้คงอยู่เพื่อความสงบสุขของสังคมและเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติ

พิสิฐ เจริญสุข (2542: 108 - 110) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู แปลว่า เห็นคุณท่าน คือเห็นด้วยปัญญา กตเวทิตา แปลว่าประกาศของคุณท่านนั้นไม่ใช่หมายความว่าทำให้ผู้อื่นรู้ว่า ท่านมีคุณแก่เราอย่างไรบ้างมากนักน้อยเพียงไร การประกาศของคุณท่านนั้นไม่ใช่หมายความว่าเราจะยกย่องสรรเสริญท่านด้วยคำพูดด้วยการเขียนเป็นตัวหนังสือ แต่ที่จริงแล้วการประกาศคุณท่านนั้นจะต้องอยู่ที่การปฏิบัติตัวของเราเองคือ ตัวเราเองจะต้องทำตัวของเราให้เป็นคนดีตามที่ท่านมุ่งหมาย

พระธรรมโกศาจารย์ (2536: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญูตา หมายถึง ความรู้และยอมรับรู้ในบุญคุณของผู้ที่มีอยู่เหนือตน กตเวทิตา หมายถึง การพยายามทดแทนบุญคุณนั้น ๆ กตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ความรู้บุญคุณท่านแล้วทำตอบแทนให้ปรากฏ เป็นธรรมประคองโลกให้เป็นอยู่ได้และอยู่ด้วยความสงบสุข

พระเทพเวที (2533: 2 - 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น 2 ระดับ คือ กตัญญู รู้คุณท่าน กตเวทิตา ตอบแทนหรือสนองคุณท่านความกตัญญูว่าโดยขอบเขตแยกได้เป็น 2 ระดับ คือ กตัญญูต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะเป็นส่วนตัวและกตัญญูกตเวทิตต่อบุคคลที่ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ หรือคุณความดี เกื้อกูลแก่ส่วนรวม

ชม ภูมิภาค (2525: 102 - 103) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กตัญญู แปลว่า รู้คุณคน หมายความว่า ใครทำอะไรให้ก็ไม่ลืม ระลึกถึงบุญคุณได้อยู่เสมอ คำว่า กตเวทิตา แปลว่า แทนคุณคน หมายความว่า ตอบแทนบุญคุณของท่านหรือสนองคุณท่าน รวมความว่า กตัญญูกตเวทิตา หมายความว่า ผู้อุปการคุณที่ท่านทำแล้วและตอบแทน ท่านว่าคนดีต้องมีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมาย ถ้าไม่มีคุณธรรมข้อนี้เป็นเครื่องหมายก็ยังไม่รู้ไม่ได้ว่าเป็นคนดี

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความกตัญญูกตเวทิตา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรับรู้และการยอมรับในบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อตนแล้วมีความพยายามในการตอบแทนบุญคุณนั้นด้วยความจริงใจและเต็มใจ

1.4.2 ความสำคัญของความกตัญญูตเวทิต

ความกตัญญูตเวทิตนี้เป็นหนึ่งในอุดมมงคล 38 ประการ โดยเป็นมงคลที่ 25 คือ กตัญญูตา (ความกตัญญู) จัดว่าเป็นคุณธรรมล้ำเลิศสำหรับเหล่าชาวพุทธและชาวเอเชียส่วนใหญ่ ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า เทวเมภิกขุเว พุทธกา คือ ดูกรภิกษุทั้งหลายทั้งสองจำพวกเราตถาคต กล่าวหาว่า หายากในโลกคนสองจำพวกนั้น คือ บุพการี คนที่ทำคุณไว้ก่อน และกตัญญูตเวทิตบุคคล ผู้รู้ ซึ่งคุณของที่ทำความดีไว้แก่ตนแล้วก็ตอบแทนผู้มีคุณ (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548: 18; อ้างอิงจาก พระครูศรีปัญญาโมณี (อ่อน). 2511: 401) นอกจากนี้ ยังมีพุทธศาสนสุภาษิตที่กล่าวถึง ความกตัญญูตเวทิตไว้มาก ดังปรากฏหลักฐานดังนี้

1. นิमितฺตํ สาธุญฺญูปานํ กตญฺญูตเวทิตา ซึ่งมีความหมายว่า ความกตัญญูตเวทิตเป็นเครื่องหมายของคนดี (เสถียรพงษ์ วรรณปก. 2534: 123)

2. ภูมิ เว สปปุริสาณํ กตญฺญูตเวทิตา ซึ่งหมายความว่า ความกตัญญูตเวทิตเป็นพื้นฐานของคนดี (เสถียรพงษ์ วรรณปก. 2534: 123)

3. เย คุณํ อนุสฺสเรตฺติ ซึ่งหมายความว่า บุคคลทั้งหลายใคร่ระลึกถึงคุณท่านผู้มีคุณกระทำตอบแทนซึ่งท่านผู้มีคุณ จัดเป็นมงคลอันประเสริฐ (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548: 18; อ้างอิงจาก พระครูศรีปัญญาโมณี (อ่อน). 2511: 401)

4. กตญฺญูตเวทิต สปปุริสญฺมียํ สุตวา ซึ่งหมายความว่า ตั้งอยู่ในภูมิสัตตบุรุษโดยความเป็นคนกตัญญู (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548: 18; อ้างอิงจาก สิริคุตโต ภิกขุ. 2514: 341)

5. สปปุริโส ภิกขเว กตญฺญูตเวทิต โหติ ซึ่งมีความหมายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลายสัตตบุรุษคือ คนดีย่อมเป็นคนกตัญญูตเวทิต (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548: 19; อ้างอิงจาก พระพุทธทิวสมณ. 2528: 1)

6. ยสฺส รุกฺขสฺส นิสีเทยฺย วา น ตสฺส สาขํ ภิชฺยเตยฺย มิตฺตพฺพโก หิ ปาปโก ซึ่งหมายความว่านั่งหรือนอนอยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้ใดไม่ควรหักรานกิ่งของต้นไม้ นั้น ผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นคนเลวแท้ ๆ (พระพยอม กัลป์ยาโน. 2540: 32)

7. พระพุทธวรญาณ (ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. 2548: 18; อ้างอิงจาก อำนวย จันจิน. 2537: 56) กล่าวว่ามีสุภาษิตทางพุทธศาสนายืนยันเรื่องความกตัญญูตเวทิตไว้มากมาย อาทิเช่น

1. คนใดจำได้ ระลึกได้ซึ่งประโยชน์และความดีที่ผู้อื่นกระทำแก่ตนมา คนนั้นย่อมเจริญด้วยประโยชน์ทุกอย่างที่ตนปรารถนา

2. คนดีต้องมีความกตัญญูตเวทิต

3. ความกตัญญูตเวทิต เป็นเครื่องหมายของคนดี

4. จงเดินตามทางที่ท่านเดินไปแล้ว คือ มีความกตัญญูตเวทิต

5. ความกตัญญูทวนเวียนที่ไม่มีในคนใด การคบคนนั้นจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเพราะคน
 ไม่มีความกตัญญูทวนเวียนที่ไม่มีสิ่งใด ๆ ให้แก้ไขได้แม้แต่เล็กน้อย

8. พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้เขียนคำกลอนไว้เพื่อเป็นเครื่องนำทางแก่อนุชนให้
 ตระหนักถึงบุญคุณอันยิ่งใหญ่ที่สรรพสิ่งทั้งหลายมีต่อกันและกัน เช่น ข้าวมีคุณต่อชาวนาและชาวนา
 มีคุณต่อเรา ป่าไม่มีคุณต่อสัตว์และมนุษย์ ทุกสิ่งผูกพันกันโดยตลอด ดังนี้

โลกรอดเพราะกตัญญู

อันบุคคล	กตัญญู	รู้คุณโลก
อุปโลก	บริโลก	มิให้หลาย
ข้าวหรือเกลือ	ผักหรือหญ้า	ปลาหรือไม้ฯลฯ
รู้จักใช้	อย่าทำลาย	ให้หายไป
หนึ่งคน	ต่อคน	ทุกคนนี้
ล้วนแต่มี	คุณต่อกัน	นั่นเป็นไฉน
มองให้ดี	ดูให้เห็น	เช่นนั้นไซ้
โลกรอดได้	เพราะกตัญญู	รู้คุณกัน
ประเทศชาติ	ศาสนา	พระมหากษัตริย์
รวมเป็น	อติภาพไทย	ใหญ่มหันต์
รอดมาได้	เพราะรักใคร่	อย่างผูกพัน
เพราะกตัญญู-	ญามี	ที่ใจเออยฯ

(พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). 2536: คำนำ)

พระศรีธรรมนิเทศ. (ม.ป.ป.: 166) กล่าวว่า ผลของความกตัญญูทวนเวียนจะทำให้คนเรารู้จัก
 ยับยั้งชั่งใจ มีมานะบากบั่น ขยันขันแข็ง รู้จักเสียสละ ซึ่งการที่คนเรารู้จักยับยั้งชั่งใจของตนทำความ
 ชั่วเสียหายนั่นก็เพราะกตัญญูตาจริงเห็นยาวไว้ เช่น ผู้หญิงสาวถูกพ่อแม่บังคับให้แต่งงานกับชายที่ตน
 ไม่ชอบแทนที่จะหนีไปกับชายที่ตนรัก กลับหักห้ามความคิดนั้น ยอมแต่งงานเพราะความกตัญญูตาหรือ
 การที่เราจะยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเล็กน้อยเพื่อแลกเอาความสุขอันใหญ่หลวง ในอนาคตที่ดีหรือการ
 ที่เรามีมานะบากบั่น ขยันขันแข็งเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต ก็มีกตัญญูตาธรรมเป็นเครื่องประคองจิต
 แม้การเสียสละอันใหญ่ยิ่ง คือเสียสละชีวิต เช่น ทหาร ตำรวจยอมเสียสละชีวิตเพื่อแลกเอาเอกราชความเป็นไท
 ก็เพราะมีความกตัญญูตาธรรมเป็นพื้นฐาน

ไสว มาลาทอง (2542: 80 – 81) กล่าวว่าสังคมใดไร้ความกตัญญูทวนเวียน บุตร – ธิดา ไม่รู้คุณบิดา
 มารดา ประชาชนทั่วไปไม่รู้บุญคุณของผู้มีพระคุณ ไม่มีความเคารพบูชา กล่าวร้ายและทำลายผู้มีพระคุณ

ทางศาสนา สังคมนั้นย่อมจะเกิดความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ไร้ที่ยึดเหนี่ยวอันดีงาม ดังนั้น ในการพัฒนา สังคมจึงควรพัฒนาคนในสังคมให้มีความกตัญญูทวนเวียนให้เกิดมีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพดีด้วย

เมื่อคนในสังคมเป็นบุคคลที่มีความกตัญญูทวนเวียน คนในสังคมย่อมรู้จักตอบแทนคุณผู้มีอุปการะคุณต่อเรา ย่อมเป็นเหตุให้สังคมนั้นมีความน่าอยู่อาศัย คนในสังคมสามารถพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ เมื่อยังมีกตัญญูทวนเวียนที่มีบุพการีสืบสายคนดีไม่สิ้นสุด ระบบการสร้างบุญสร้างคุณก็จะเป็นอยู่คู่โลกให้เห็นทั่วกันว่าธรรมะยังไม่ตาย คนดียังไม่สูญหาย เหล่านี้คืออานิสงส์ของความกตัญญูทวนเวียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยต่างๆ นั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูทวนเวียนหรือไม่อย่างไร

1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

1.5.1 ความหมายของความเมตตากรุณา

พินิลักษณ์ ทองรอด (2547: 34) กล่าวว่าโดยสรุปว่า ความเมตตากรุณา คือ ความรู้สึกหรือการกระทำเกี่ยวกับความเสียสละ กำลังกาย ความคิดเห็นหรือผลประโยชน์ให้กับผู้อื่น กล่าววาทะที่เหมาะสม และแสดงความเป็นมิตรแท้ ความรู้สึกหรือการกระทำด้านต่างๆ

พระศรีวิสุทธิกวี (2526: 149 – 151) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตาหมายถึงความรักใคร่ ประารถนาให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร ต้องการช่วยให้ผู้อื่นที่ได้รับทุกข์ พ้นทุกข์

ชม ภูมิภาค (2525: 8-9) กล่าวว่าเมตตากรุณาแยกออกได้ 2 อย่าง คือ เมตตา กับ กรุณา เมตตา มีความหมายถึงความรักใคร่ ประารถนาให้สัตว์ทั้งปวงมีความสุข เป็นความรู้สึกในด้านความรัก เมื่อเกิดความรักก็ย่อมประารถนาดี มีความเป็นห่วง กลัวว่าในอนาคตเขาจะไม่มีสุข อยากให้เขาเป็นสุข มีความสำเร็จในชีวิต กรุณา คือ ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นตกทุกข์ได้ยาก ก็อยากช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เช่น เห็นคนเจ็บก็อยากให้เขาหายเจ็บ เห็นคนหิวก็ช่วยให้หาอาหาร เห็นคนขาดแคลนเสื้อผ้าก็หาเสื้อผ้าไปบริจาค เพื่อให้เขาพ้นทุกข์เนื่องจากความหนาว

กรมการศาสนา (2523: 3 – 9) ได้ให้ความหมายของความเมตตากรุณาไว้ว่า เมตตาแปลว่า ความรักใคร่ประารถนาดีที่จะให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญหรือได้รับความสำเร็จ สมประารถนา เมตตาที่แผ่ไปภายในขอบเขตที่จำกัดภายในวงแคบ เช่น บิดามารดาเมตตาต่อบุตรธิดา ครูอาจารย์มีความเมตตาต่อศิษย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีความเมตตาต่อประชาชนภายใต้ปกครอง เหล่านี้เรียกว่าเมตตาพรหมวิหาร ส่วนเมตตาที่แผ่ไปโดยไม่จำกัดขอบเขต กล่าวว่า คือ เมตตา ความรักใคร่ ประารถนาดีที่แผ่ไปยังสรรพสัตว์ในสากลจักรวาล เช่น การแผ่ความรักความประารถนาดีไปว่า ขอบรรดาสรรพสัตว์ทั้งปวงผู้เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ และตายด้วยกันทั้งสิ้น จงอย่ามีเวร จงอย่ามีภัย

จงอย่าพยายามปองร้ายซึ่งกันและกันเลย จงบริหารตนให้มีความสุข รักษาตนให้ปลอดภัย อย่างนี้เรียกว่า เมตตาอัปมัญญา คือแผ่ไปโดยมิได้จำกัด เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีเมตตาต่อสัตว์โลกทั้งผองอย่างเสมอกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความเมตตากรุณา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงการเสียสละทรัพย์สินส่วนตัวให้กับผู้ที่ขาดแคลน และมีความจำเป็นกว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น การไม่ฆ่าข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อมนุษย์และสัตว์

1.5.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความเมตตากรุณา

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: 34) กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเมตตากรุณา คือ ไม่ฆ่า ข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อมนุษย์และสัตว์ เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวให้กับผู้ที่ขาดแคลนและมีความจำเป็นกว่า ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น เสียดสี พุดจา ด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 146 – 157) ได้กล่าวถึงขอบข่ายผู้ที่มีความเมตตาไว้ว่ามีลักษณะดังนี้

1. ไม่ฆ่า ทบตี ตัด จ้างลง หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ
2. ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น
3. ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน
4. ช่วยพุดปลอบใจเมื่อผู้อื่นได้รับความลำบากเดือดร้อน
5. ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูล
6. มีความสนใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีทุกข์
7. แผ่เมตตาให้ แม้ผู้อื่นทำให้เดือดร้อน
8. มีอาการทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความเมตตากรุณามีพฤติกรรมดังนี้ เสียสละทรัพย์สินส่วนตัวให้กับผู้ที่ขาดแคลน และมีความจำเป็นกว่า ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ที่แสดงต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ไม่ข่มขู่ ดูหมิ่น เสียดสี พุดจาด้วยความกร้าวโกรธเคียดแค้น ไม่ฆ่าข่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อมนุษย์และสัตว์

1.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความประหยัด

1.6.1 ความหมายของความประหยัด

อนุศักดิ์ จินดา (2548: 24) กล่าวว่า ความประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบ และขอบเขตที่พอเหมาะพอควร

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: 37) กล่าวโดยสรุปว่า ความประหยัด คือ พฤติกรรมด้านการประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดเหมาะสมรายรับ มีการออม ยับยั้งความต้องการของตนเองอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนเวลาของตนเองและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ได้แก่ ศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัด หาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการนอน การทำงานอดิเรก ช่วยเหลืองานบ้าน ชุมชนและสังคม การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ของตนและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ได้แก่ ประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา ของส่วนรวม รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 667) ให้ความหมายของความประหยัดว่า หมายถึง การยับยั้ง ระมัดระวัง เช่น ประหยัดปาก ประหยัดคำ ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ

ประภาศรี สีหอำไพ (2543: 67) ได้กล่าวถึงความหมายของการประหยัดไว้ว่า หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายอย่างพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด รู้จักระมัดระวัง ไม่ให้มีส่วนเกินเหลือทิ้ง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขต ไม่ฟุ่มเฟือย

ทวีร์สมิ ธนาคม (2531: 28) ได้นิยามการประหยัดว่า คือ การใช้ทรัพยากรทำสิ่งเล็กน้อยที่สุดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้ทุกสิ่งทุกอย่างให้คุ้มค่า

กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2526: 45) ได้สรุปความหมายของความประหยัดไว้ว่าเป็นการใช้จ่ายให้พอสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ โดยไม่ให้ผิดเคืองนักไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความประหยัด หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดของนักเรียนที่แสดงถึงการรู้จักใช้ทรัพยากร ทรัพยากร และสิ่งของเครื่องใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ไม่ฟุ่มเฟือย

1.6.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความประหยัด

พระธรรมโกศาจารย์ (2545: 4) ได้กล่าวถึงคนประหยัด ดังนี้ ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด คือ ใช้แต่พอดี ไม่น้อยหรือมากเกินไปจนความจำเป็น ก่อนซื้อต้องคิดเสียก่อนว่าจำเป็นหรือยัง ซื้อแล้วใช้ประโยชน์ได้จริงไหม ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายเกินความจำเป็น ความรู้จักประมาณในการกิน การใช้ ย่อมทำประโยชน์ให้สำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา (2529: 3) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการประหยัดไว้ดังนี้

1. การประหยัดเวลา หมายถึง การรู้จักวางแผนใช้เวลาของตนและใช้ให้เกิดประโยชน์ ค่ำค่าที่สุด เช่น การใช้เวลาเดินทางไปโรงเรียน เดินทางกลับบ้าน ใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียน ทำแบบฝึกหัดทบทวนบทเรียน หาความรู้เพิ่มเติม ใช้เวลาในการทำธุรกิจส่วนตัว ใช้เวลา ในการนอน การทำงานอดิเรก ช่วยเหลือทางบ้าน ชุมชนและสังคม

2. การประหยัดเงิน หมายถึง การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์ ค่ำค่าที่สุด เหมาะสมกับรายรับ มีการเก็บออม ยับยั้งความต้องการของตนอันมีผลทำให้ใช้เงินอยู่ในขอบเขต ที่พอควร ตัดสินใจใช้เงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ ความค่ำค่า ความจำเป็นของตนเองอย่างรอบคอบ ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

3. การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง การรู้จักใช้สิ่งของเครื่องใช้ทั้งของตนเองและส่วนรวมให้เกิดประโยชน์ ค่ำค่ามากที่สุด รักษาซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้ใช้งานได้อยู่เสมอ ไม่ใช้อย่างฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็นด้วยความเคยชินหรือสละสลวยสบายของตน เช่น การประหยัดไฟฟ้า น้ำประปาของ ส่วนรวม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะบุคคลที่มีความประหยัดมีพฤติกรรมดังนี้ รู้จักใช้ทรัพย์สิน สิ่งของเครื่องใช้และทรัพยากร ให้เกิดประโยชน์อย่าง ค่ำค่าที่สุด รวมทั้งการรู้จักดำเนินชีวิตให้เหมาะสม กับฐานะของตนเอง ไม่ฟุ่มเฟือย มีการวางแผนล่วงหน้า ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ค่ำค่าที่สุด

1.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ประภาศรี สีหอำไพ (2543: 18) กล่าวว่า ความดี คือ กุศลธรรม ซึ่งเป็นมาตรฐานในการ ประพฤติทั้งทางกาย วาจา ใจ มีการกระทำในการดำรงชีวิต โดยสุจริตธรรมเกื้อกูลกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทำร้าย ไม่ล่วงละเมิดกัน ไม่พยาบาทอาฆาตจองเวร โดยให้พิจารณาว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กรรมดี ทำแล้วไม่เดือดร้อนภายหลังกลับทำให้หัวใจเข้มแข็งเบิกบานด้วยความรัก ความเมตตากรุณา กัน นำสันติสุข มาให้ ส่วนกรรมชั่วทำแล้วย่อมเดือดร้อน ชบเซา ไม่เกิดประโยชน์ ความดีเป็นกุศล เป็นบุญ เป็นทางนำไปสู่ สุคติ คนดีจึงหมายถึง คนที่มีศีลมีธรรม ไม่มีความโกรธ ความหลง

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (1896–1960)

เพียเจต์ (ปราชญา กล้าฉัญญ. 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก Piaget. 1960: 357) เป็นผู้ริเริ่ม แนวความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาในการที่จะรู้ กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคม โดยพัฒนาการทางด้านจริยธรรม ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการ ทางสติปัญญาของบุคคลนั้นด้วย เพียเจต์ ได้แบ่งพัฒนาการ ทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เป็นการตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ตามวัฒนธรรม มีการตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวต่อผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องการทำตาม โดยถือว่าเป็นการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงผลที่ผ่านมา

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เพียเจต์เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจนอกจากจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงวัย 8 - 10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาการของเขาอาจหยุดชะงักในขั้นที่ 2 เนื่องจากการบีบบังคับอย่างปกติของผู้เลี้ยงดูตัวเขาหรือจากสังคม หรือจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

แก่นสารของจริยธรรมตามแนวทางของเพียเจต์ มี 2 ส่วน ส่วนหนึ่ง คือ การเคารพกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม และส่วนที่ 2 คือ การมีความยุติธรรม

จริยธรรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้น ขั้นแรก คือ จริยธรรมจากภายนอก จริยธรรมตามข้อบังคับหรือจริยธรรมสัจนิยม ขั้นที่ 2 คือ จริยธรรมจากภายใน จริยธรรมความร่วมมือ หรือจริยธรรมในการปฏิบัติต่อกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมจากภายนอก มี 2 ปัจจัยหลัก คือ ความจำกัดด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ และการนับถือผู้ใหญ่แบบทิศทางเดียว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เด็กพัฒนาไปสู่จริยธรรมจากภายในก็คือ พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยเดียวกัน

พัฒนาการทางจริยธรรมด้านที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ คือ ทรรศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความถูกผิด กฎเกณฑ์ และเรื่องกรรมตามสนอง

ปัจจัยที่สำคัญที่เพียเจต์เชื่อว่า ช่วยให้มีความพัฒนาการจากจริยธรรมภายนอกไปสู่จริยธรรมภายในก็คือ พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจที่เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentricity) ลงไป ทำให้เด็กสามารถเข้าใจทรรศนะของผู้อื่นได้และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น พัฒนาการเหล่านี้เกิดจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในวัยเดียวกันโดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการแรก การมีส่วนร่วมตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลให้เด็ก มีทรรศนะต่อกฎเกณฑ์และผู้มีอำนาจเปลี่ยนไปจากเดิม การที่เด็กโตขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้รับความเท่าเทียมกับผู้ที่อายุน้อยกว่าตนในสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ซึ่งจะลดการนับถือผู้ใหญ่แบบทิศทางเดียวลงไป

การได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันทำให้เด็กนำเอาการนับถือกันและกันเข้ามาใช้ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ มากขึ้น มีการร่วมมือกันทำสิ่งต่างๆ มากยิ่งขึ้น ส่วนกระบวนการที่ 2 นั้น เกี่ยวกับการสวมบทบาทต่างๆ กับเพื่อนวัยเดียวกัน บางครั้งเป็นการสวมบทบาทที่จะต้องมีการกระทำต่อกัน และกัน เช่น ในการเล่น เด็กคนหนึ่งอาจเล่นเป็นตำรวจ อีกคนเล่นเป็นผู้ร้าย การเล่น จะดำเนินไปด้วยดี เมื่อเด็กแต่ละคนต่างก็แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเล่นบทบาทนี้ ทำให้แต่ละคนแสดงบทบาทได้เต็มที่ราวกับเป็นตำรวจหรือเป็นผู้ร้ายจริงๆ การทำเช่นนั้นทำให้เกิดความรู้สึกนับถือเพื่อนคนอื่น ๆ เคารพกฎเกณฑ์ที่พวกเขาช่วยกันสร้างขึ้น

เพียเจต์เชื่อว่า พ่อแม่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก ดังได้ยกตัวอย่างมาแล้วในเรื่องการอบรมสั่งสอนให้เด็กพิจารณาเจตนาในการกระทำ ว่าเขามีเจตนาอย่างไร ในการตัดสินใจความถูกผิดนั้น (เช่น เด็กอายุ 7 ขวบ ทำถ้วยแตกไปถึง 15 ใบ แล้วเขารับว่าเขาทำผิด อย่างนี้เรียกว่าความรับผิดชอบแบบปรนัย) (Objective responsibility) และเด็กโตอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไปหากทำถ้วยแตกเพียงใบเดียว เพราะมีเจตนาที่จะขโมยของกินนั้นถือว่ามีความผิดมากกว่า และถือว่าเป็นความรับผิดชอบแบบอัตนัย (Subjective responsibility) สรุปได้ว่า ทฤษฎีของเพียเจต์ ด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นทฤษฎีที่ถือได้ว่ามีคุณค่ามากอีกทฤษฎีหนึ่ง เพราะได้กระตุ้นให้มีการวิจัยเกิดขึ้นมากมายและเป็นรากฐานให้กับทฤษฎีอื่นๆ อีกด้วย อาทิ ทฤษฎีของโคลเบอร์ก

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามแนวคิดของเพียเจต์ พบว่า มนุษย์ในวัฒนธรรมต่างๆ นั้น มีขั้นตอนของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือเจตนากระทำจากขั้นต่ำสุดเมื่อเป็นเด็กเล็ก ไปจนถึงขั้นสูงสุด คือ ขั้น 6 เมื่อเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง ในกรณีที่ความเจริญทางจิตนี้มิได้หยุดชะงักในขั้นต่ำๆ เสียก่อน และขั้นทั้ง 6 ที่ควรเกิดตามอายุที่เพิ่มขึ้นของบุคคลนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (ปราชญ์ กล้าผจญ. 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2540: 63 - 65)

ขั้นที่ 1 อายุ 0 - 7 ปี เจตนาหลีกเลี่ยงการโดนลงโทษทางกาย

ขั้นที่ 2 อายุ 10 - 12 ปี เจตนาแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ

ขั้นที่ 3 อายุ 13 - 15 ปี เจตนาที่จะทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (ับอายุที่ผู้อื่นจะรู้เห็นความชั่วของตนเอง)

ขั้นที่ 4 อายุ 16 - 20 ปี เจตนาที่จะทำตามกฎระเบียบ กฎหมายและหลักศาสนา เพราะเห็นความสำคัญ และประโยชน์สิ่งต่างๆ นั้นเพื่อส่วนรวม

ขั้นที่ 5 ผู้ใหญ่ตอนต้น เจตนาทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกเห็นว่าควร เพื่อส่วนรวม เป็นตัวของตัวเอง ละอายในตัวเองเมื่อทำชั่ว ภูมิใจตัวเองเมื่อทำดี

ขั้นที่ 6 ผู้ใหญ่ตอนกลาง เจตนาที่จะยึดหลักอุดมคติสากลเป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น โอดตัปปะ มนุสยธรรม และความเสมอภาค

ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้นนี้ นักพัฒนาจริยธรรมสามารถนำมาใช้กำหนดทิศทาง และ ขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมได้เป็นอย่างดี โดยมีประโยชน์ 5 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ทำให้นักพัฒนาไม่พัฒนาแบบถอยหลังเข้าคลอง เช่น พัฒนาผู้ที่อยู่ในขั้น 3 ให้ลงไปขั้น 1 อีก เพื่อให้เกรงกลัวการลงโทษทางกาย

ประการที่ 2 ทำให้นักพัฒนาไม่พัฒนาแบบข้ามขั้น เช่น ต้องการพัฒนาเด็กอายุ 8 - 10 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นการแสวงหารางวัลวัตถุสิ่งของ ให้ข้ามไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง

ประการที่ 3 การบังคับให้นักพัฒนาจริยธรรมต้องทราบก่อนการพัฒนาว่า ผู้ที่จะรับการพัฒนานั้น มีเหตุผลเชิงจริยธรรมปัจจุบันอยู่ในขั้นใด ถ้าเป็นขั้นต่ำกว่าที่เหมาะสมกับอายุของเขา ก็สมควรจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้สูงขึ้นไปสู่ขั้นต่อไปทีละขั้น และทฤษฎีนี้จะให้ประโยชน์

ประการที่ 4 คือกำหนดว่าขั้นต่อไปควรพัฒนาแก่ผู้รับนั้นคือขั้นใด

ประการที่ 5 กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาว่าเมื่อพัฒนาจบสิ้นลงแล้วจะวัดผลอย่างไร และผลจะออกมาเป็นอย่างไรจึงจะเรียกว่าการพัฒนานั้นประสบความสำเร็จ

3. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538: 2 - 5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง โดยทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 - 60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยได้แบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง การทำดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่อในอำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ได้แก่ รากต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สถิติปัญญา 2. ประสบการณ์ทางสังคม 3. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็น ผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้นี้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อม ทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุ ของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการจึงเป็นสาเหตุร่วมกับ จิตลักษณะ 5 ประการที่ลำดับ เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อ สร้างขึ้นแล้ว ทฤษฎีนี้ได้ชี้แนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ๆ มาเพิ่มเติมใน ทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่ากับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่า คนที่เป็นบัว เหนื่อน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่สามารถรับ การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้เหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก ซึ่งผลนี้ได้พบในการ วิจัยไทย 2 เรื่อง ที่ต่อมาได้มีผู้ทำการวิจัยตรงจุดนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และพบผลสนับสนุนทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรมเพิ่มเติมด้วย

จากแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็น คุณสมบัติของความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติ ซึ่งได้รับการปลูกฝังมา ตั้งแต่เด็ก ทั้งที่บ้าน โรงเรียน เพื่อนฝูง และสังคม จริยธรรมย่อมแบ่งออกได้เป็นด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านการใช้เหตุผลในการเลือกปฏิบัติ และด้านพฤติกรรมและแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม มี 2 แนวความคิดคือ พัฒนาการทางสติปัญญาถือว่าจริยธรรมมีพื้นฐานจากการให้เหตุผลทาง จริยธรรม และโครงสร้างทางสติปัญญา และต้องอาศัยประสบการณ์และสิ่งเร้าจากสังคม ผู้ที่มีแนวคิดนี้ ได้แก่ Piaget และ Kohlberg ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งเป็นแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม เชื่อว่าจริยธรรม เป็นผลมาจากความเจริญของพฤติกรรมและอารมณ์ที่เป็นไปตามกฎของจริยธรรม และการพัฒนา จริยธรรมจะต้องอาศัยพื้นฐานทางจิตวิทยาได้แก่ การสนใจ และพัฒนาการทางจริยธรรมยังสัมพันธ์กับ วัฒนธรรม และจะต้องมีแบบอย่างให้ดู มีการลงโทษเมื่อทำผิด และให้รางวัลเมื่อทำดี ผู้ที่มีความเชื่อนี้ ได้แก่ Bronfenbrenner (ดวงเดือน พันธุมนาวิน : online)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านปัจจัย

2.1 ลักษณะมุ่งอนาคต

2.1.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542: 15) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การมองอนาคตของบุคคล ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ได้ไกล วางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในอนาคต

จักรวาล ภูวนันท์ (2537: 38) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะของการมองอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ได้ไกลและการวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคตและสามารถตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และอดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในชีวิต

กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535: 37) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การมองสู่อนาคตของบุคคลโดยผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ได้ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

มิสเชล (Mischel. 1974: 287) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่าหมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ได้ไกลและเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่าหรือมากกว่าผลที่จะได้รับในปัจจุบันจึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลานานกว่า จะบรรลุผลหรือจะต้องทำเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งได้ผลตามต้องการ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ได้ไกล ซึ่งจะเน้นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถที่จะวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต แม้จะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ก็ไม่ย่อท้อ มีความกระตือรือร้นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งมวลโดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จในชีวิต ตลอดจนสามารถที่จะควบคุมตนเองให้กระทำหรือเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเอง เพราะสามารถที่จะเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

2.1.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

ปอแก้ว ศิริจันทร์ (2546: 26) กล่าวว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ มีความเป็นพลเมืองดีและประสบความสำเร็จในการทำงานและสามารถตัดสินใจเลือกทางเดินอย่างมีเหตุผล ดังนั้นจึงเป็นจิตลักษณะสำคัญที่ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเยาวชน โดยเฉพาะกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียนและการทำงานในอนาคต

อำพวรรณ โปร่งจิต (2545: 11) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะของผู้มีจริยธรรม ทำให้บุคคลเพียรพยายามเพื่อที่จะต่อสู้เอาชนะอุปสรรคและรู้จักกาลเทศะ ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม มีเป้าหมายในชีวิต และรู้จักวางแผนเพื่ออนาคต

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542: 17) กล่าวถึง ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี มีจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคต มีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

มาลี วิทยารัตน์ (2540: 45) กล่าวถึงลักษณะมุ่งอนาคตว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละคนในการคาดการณ์อนาคต โดยเล็งเห็นผลดีผลเสียมีการวางแผนการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีคุณค่ากว่าในอนาคต ช่วยให้ผู้คนมีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตนี้มีพัฒนาการขึ้นในบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม อิทธิพลจากครูและประสบการณ์ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย

พิทยา อึ้งบุญชู (2538: 63) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ดังการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงควรให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของอนาคต สามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตได้ และสามารถตัดสินใจเลือกทางเดินเลือกกระทำสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผลที่เหมาะสมความรับผิดชอบทั้งต่อปัจจุบันและอนาคต

จากความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความขยันหมั่นเพียร รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรับผิดชอบ มีเป้าหมายชีวิตและเห็นความสำคัญของการวางแผนในอนาคต สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล มีแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์อันจะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2.1.3 การพัฒนาทักษะมุ่งอนาคต

เนอรัมมี (Nurmi. 1991: 1 - 5) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคตมีการพัฒนาการอยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่างๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและความรู้เกี่ยวกับอนาคตซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน
2. ความสนใจ การวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต
3. ลักษณะมุ่งอนาคตจะดีโดยมีอิทธิพลจิตวิทยาอื่นๆ ประกอบ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญาและสังคม

นอกจากนี้เนอรัมมียังได้กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วยกระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นแรงจูงใจ บุคคลจะตั้งเป้าหมายขั้นต้นโดยเปรียบเทียบจากแรงจูงใจ ค่านิยมและความคาดหวังในอนาคตของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับเป้าหมายในอนาคต
2. ขั้นวางแผน บุคคลจะกระทำเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง โดยการวางแผนการทำงานและวิธีการแก้ปัญหาจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน
3. ขั้นประเมินผลบุคคล จะประเมินผลถึงความเป็นไปได้ของความสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมายและความสมบูรณ์ของแผนงานที่บุคคลวางไว้และตัดสินใจเลือกแนวทางเพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน

มาลี วิทยารัตน์ (2540: 9) เสนอขั้นตอนการฝึกการมุ่งอนาคต ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน คือ ความสนใจ สมาธิและให้แนวคิดหลักๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ฝึก รวมทั้งทบทวนความรู้ความเข้าใจเดิมในกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจตามจุดมุ่งหมายของการฝึกแต่ละครั้งให้มากที่สุด
2. ขั้นกิจกรรม คือ ขั้นที่ผู้ฝึกจะกระทำให้ผู้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายโดยใช้วิธีการต่างๆ
 1. ให้ข้อมูลความรู้จากป้ายนิเทศ เอกสารประกอบ ชักถาม
 2. ให้ตัวแบบที่มีความเพียรพยายาม เพื่อความสำเร็จในอาชีพ จากวีดิทัศน์
 3. ให้ตัวแบบที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจากวีดิทัศน์ เทปบันทึกเสียงและภาพประกอบ
 4. กิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกวางแผน ความเพียรพยายามเพื่อเป้าหมาย
 5. ฝึกคิดและวางแผนการกระทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม
 6. กิจกรรมรายบุคคล ฝึกด้านการปฏิบัติตนเพื่อความสำเร็จด้านการศึกษา และประกอบอาชีพ

3. ขั้นสรุป หมายถึง ขั้นที่ให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยยึดจุดมุ่งหมายของการฝึกฝนแต่ละครั้งเป็นหลัก

4. ขั้นประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามจุดมุ่งหมายผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้เพียงใด ประเมินจากการตอบแบบสอบถาม ผลงานกลุ่มและรายบุคคล หากไม่ผ่านเกณฑ์จะต้องมีการทบทวนใหม่

จากแนวทางในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถพัฒนาได้โดยให้รู้จักความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต ยึดถือบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นแบบอย่าง ฝึกวางแผนในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอนาคต โดยสามารถให้เหตุผลในการวางแผนขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล และฝึกการตัดสินใจเลือกทางเดินอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสีย ตลอดจนฝึกให้สามารถคาดการณ์ไกลในอนาคตได้

ดังนั้นจากเอกสารแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะมุ่งอนาคตข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าลักษณะมุ่งอนาคตนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

2.2 การควบคุมตนเอง

2.2.1 ความหมายของการควบคุมตนเอง

สกินเนอร์ (Skinner. 1953: 230) กล่าวว่า การควบคุมตนเอง หมายถึง การที่บุคคลควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อนำไปสู่ผลกรรมทางบวกและผลกรรมทางลบ ซึ่งบุคคลจะต้องเลือกกระทำพฤติกรรมสองอย่างซึ่งให้ผลกรรมขัดแย้งกัน ผลกรรมหนึ่งเป็นผลกรรมที่ได้รับทันทีแต่มีความน่าพอใจน้อย ส่วนอีกผลกรรมหนึ่งเป็นผลกรรมที่ต้องรอคอยแต่มีความพอใจมากกว่า

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 11) กล่าวว่า การควบคุมตนเองเป็นวิธีที่พึงประสงค์ที่สุดของการปรับพฤติกรรม เพราะหากว่าผู้รับการปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วรู้จักการควบคุมตนเอง สามารถเข้าใจกระบวนการการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม ก็ช่วยให้เขาสามารถแสดงพฤติกรรมหรือมีการกระทำที่เหมาะสม ตลอดทั้งตระหนักถึงผลกรรมที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของเขา และผู้รับการปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเขาที่ได้รับการปรับแล้ว สามารถรู้จักควบคุมตนเองความจำเป็นที่ต้องอาศัยผู้ปรับพฤติกรรมต่อไปอีกก็ยุติลงในแง่ของการควบคุมตนเองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนี้ บริกแฮม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 11 อ้างอิงจาก; Brigham. 1978: 276) ได้กล่าวว่า

1. การควบคุมตนเองเป็นความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนโดยการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม

2. บุคคลยิ่งเรียนรู้ที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากเท่าไรเขาจะยิ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเองมากขึ้นเท่านั้น

จากความหมายของการควบคุมตนเองสรุปได้ว่า ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-regulation) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใดของนักเรียนที่แสดงออกถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง จัดการกับความโกรธความฉุนเฉียวต่างๆ ได้ มีความสามารถในการปรับตัวจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เปิดใจกว้างกับความคิดข้อมูลใหม่ๆ

2.2.2 กระบวนการควบคุมตนเอง

ธอเรเซน และมาโฮนี (มงคลรัตน์ สิมพา. 2547: 20; อ้างอิงจากThoresen and Mahoney. 1974: 1,721) กล่าวว่า กระบวนการที่สำคัญในการควบคุมตนเอง มี 2 ประการ คือ

1. บุคคลเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมให้บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยอาศัยหลักการที่ว่าเมื่อบุคคลเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับพฤติกรรมได้แล้ว สิ่งเร้าจะเป็นตัวแนะให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ถ้าไม่มีการเสนอสิ่งเร้าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้นจะไม่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสิ่งเร้าที่จัดสภาพขึ้นใหม่สิ่งเร้านั้นก็จะเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วย หลักการดังกล่าวจึงสามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของบุคคลได้ โดยลดความถี่ของสิ่งเร้าที่เป็นตัวแนะให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหา

2. การควบคุมผลกรรม หมายถึง การให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้ทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ซึ่งอาจเป็นการเสริมแรงตนเองหรือการลงโทษตนเองก็ได้ แต่การลงโทษตนเองนั้น มีลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา จึงเป็นการยากที่บุคคลจะนำไปปฏิบัติกับตนเองได้ และบางครั้งก็เพียงแต่ช่วยระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เท่านั้นอาจทำให้เกิดปฏิกิริยาทางลบต่ออารมณ์ ดังนั้นบุคคลจึงนิยมการเสริมแรงตนเองมากกว่า

ขั้นตอนในการควบคุมตนเอง

ในการควบคุมตนเองมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (มงคลรัตน์ สิมพา. 2547: 20; อ้างอิงจาก Thoresen and Mahoney. 1974: 45)

ขั้นที่ 1 ตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) คือกำหนดเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมหนึ่งด้วยตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายนี้จะช่วยให้ผู้แสดงพฤติกรรมรู้ถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำอย่างชัดเจน ตัวอย่างการตั้งเป้าหมาย เช่น ฉันจะอ่านหนังสือให้ได้ 20 หน้าก่อนเข้านอน ในกรณีที่บุคคลยังไม่สามารถตั้งเป้าหมายได้อย่างชัดเจน ก็ให้คนอื่นช่วยได้จนกว่าเขาจะสามารถตั้งเป้าหมายได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามในการตั้งเป้าหมายนั้น เป้าหมายที่ตั้งควรจะเป็นเป้าหมายที่เป็นจริงและสามารถทำได้ เพราะถ้าเป็นเป้าหมายที่บุคคลไม่สามารถทำได้จะทำให้เกิดความผิดหวังและก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

ขั้นที่ 2 การสังเกตตนเอง (Self - Monitoring) เป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกตหรือจำแนกลักษณะของพฤติกรรมของตนเอง พิจารณาว่าตนได้ทำพฤติกรรมตามเป้าหมายแล้วหรือยัง การสังเกตตนเองมักจะทำควบคู่ไปกับการบันทึกพฤติกรรม

ขั้นตอนในการสังเกตตนเอง

1. จำแนกพฤติกรรมเป้าหมายว่าพฤติกรรมอะไรที่ต้องการสังเกต
2. กำหนดเวลาที่จะสังเกต และบันทึกพฤติกรรม
3. กำหนดวิธีการบันทึกและเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึก
4. สังเกตและบันทึกพฤติกรรม
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่บันทึก เพื่อที่จะได้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขั้นที่ 3 การประเมินตนเอง (Self - Evaluation) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินพฤติกรรมของตนเอง โดยการประเมินคุณค่าของพฤติกรรมจากข้อมูลที่ได้จากการบันทึกด้วยตนเองซึ่งทำให้เราได้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่กำลังทำอยู่อย่างถี่ถ้วน

ขั้นที่ 4 การเสริมแรงตนเอง (Self – Reinforcement) คือ การจัดผลกรรมที่เป็นแรงเสริมให้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง เพื่อให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นโดยที่เจ้าของพฤติกรรมเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้ได้แรงเสริมนั้นด้วยตนเอง

สำหรับกระบวนการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีควบคุมตนเองประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน (ภรณ์ อินทรศร. 2526: 33) คือ

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดหรือมีส่วนร่วมกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย (Self Target Behavior)

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดหรือมีส่วนร่วมกำหนดเงื่อนไขการเสริมแรง (Self Contingency of Reinforcement)

ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self - Observation and Self – Recording)

ขั้นที่ 4 ให้นักเรียนประเมินพฤติกรรมตนเอง (Self - Evaluation)

ขั้นที่ 5 ให้นักเรียนเสริมแรงตน (Self - administration of Reinforcement)

การควบคุมตนเอง เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมด้วยตนเองของนักเรียนอย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (อรนงค์ วิทยานิพนธ์. 2533)

ขั้นที่ 1 ครูและนักเรียนกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย คือ การแสดงออกที่พึงประสงค์

ขั้นที่ 2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขการเสริมแรง โดยให้นักเรียนตอบแบบสำรวจตนเอง เพื่อใช้แลกเปลี่ยนในการให้แรงเสริมเมื่อนักเรียนปฏิบัติตามเงื่อนไข

ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเองขณะเข้าเรียน โดยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนไปพร้อมกันกับนักเรียน

ขั้นที่ 4 นักเรียนประเมินพฤติกรรมตนเอง

ขั้นที่ 5 นักเรียนที่สังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเองได้ตรงกับผู้วิจัยโดยมีสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง .80 ขึ้นไป จะได้รับการเสริมแรงตามที่นักเรียนเลือกไว้ในขั้นที่ 2

สามารถสรุปขั้นตอนในการควบคุมตนเองได้ดังนี้ ขั้นกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย ขั้นกำหนดเงื่อนไขการเสริมแรง ขั้นสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ขั้นประเมินพฤติกรรมตนเองและขั้นรับการเสริมแรง

2.2.3 กลวิธีในการควบคุมตนเอง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 111 - 112) ซึ่งประกอบด้วย

1. การฝึกการควบคุมตนเอง โดยการจัดประสบการณ์การควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้แก่บุคคลที่ประสงค์จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยขั้นแรกควรจะให้บุคคลนั้นมีประสบการณ์ในการถูกบุคคลอื่นควบคุมพฤติกรรมที่เขาประสงค์จะควบคุมเสียก่อน และหลังจากที่การปรับพฤติกรรมได้ดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย พฤติกรรมที่ได้รับการปรับแล้ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้ปรับพฤติกรรมควรจะค่อยๆ ถอดแรงเสริม ตลอดทั้งกระบวนการที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมนั้นออกไป แล้วเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นได้เริ่มต้นกระบวนการในการปรับพฤติกรรมนั้นๆ ของเขาเอง พร้อมทั้งหาวิธีรักษาพฤติกรรมนั้นให้คงอยู่

2. การฝึกการควบคุมตนเอง โดยการฝึกให้บุคคลที่ประสงค์จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้รู้จักสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายจากตัวแบบ และฝึกให้รู้จักเลือกเลียนแบบพฤติกรรมที่ต้องการจะเลียนแบบจากแบบได้อย่างเหมาะสม

3. การฝึกการควบคุมตนเองโดยการสังเกตตนเอง ในกรณีนี้บุคคลที่ประสงค์จะปรับพฤติกรรมของตนเองจะต้องกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายตามที่ตนคาดหวัง และตั้งเป้าหมายไว้ในการฝึกการควบคุมตนเองนี้ จะต้องฝึกให้บุคคลนั้นรู้จักสังเกตการเปลี่ยนแปลงของตนเองและเรียนรู้วิธีทางที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตนประสงค์

4. การฝึกการควบคุมตนเอง โดยการกำหนดเงื่อนไขให้ตนเอง เงื่อนไขของบุคคลที่ประสงค์จะปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุเป้าหมายนั้น อาจได้แก่ เงื่อนไขการเสริมแรงแก่ตนเองและเงื่อนไขของการลงโทษตนเอง ในกรณีที่บุคคลนั้นสามารถกระทำหรือมีพฤติกรรมที่สมควรคาดหวังและบรรลุพฤติกรรมเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้นั้น บุคคลนั้นจะให้แรงเสริมแก่ตนเอง และแรงเสริมที่ตนเองให้แก่ตนเองจะมีค่าและเป็นพลังที่จะกระตุ้นให้บุคคลนั้นกระทำหรือมีพฤติกรรมในวิธีทางที่พึงประสงค์ต่อไป

5. การฝึกการควบคุมตนเอง โดยการจัดพฤติกรรมบางประการที่บุคคลนั้นถูกควบคุมด้วย สิ่งเร้าหรือตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้าบางประการ ในกรณีเช่นนี้ จะต้องอาศัยพลังใจที่เข้มแข็งของบุคคลนั้น ที่จะต้องหาทางที่จะถอดถอนสิ่งนั้นออกไป เช่น การบังคับใจตนเอง การไม่ให้ความสนใจแก่สิ่งเร้านั้นๆ แม้ว่าสิ่งเร้านั้นจะเป็นสิ่งเร้าที่น่าพึงประสงค์ก็ตาม แต่สิ่งเร้านั้นๆ ก็ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถจะควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุเป้าประสงค์ได้

6. การฝึกการควบคุมตนเอง โดยจัดสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ที่เป็นผลให้บุคคลนั้น มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง และทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถบรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ กรณีเช่นนี้แสดงว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นพฤติกรรมเป้าหมายของบุคคลนั้นอาจจะยาก ไม่เชิญชวนให้กระทำเพราะฉะนั้นบุคคลจึงหลีกเลี่ยงไปทำสิ่งอื่นที่ง่ายกว่า เป็นที่พึงพอใจมากกว่าด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไปจากสถานการณ์นั้นๆ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองไม่ให้เกิดความวอกแวก หลีกเลียงงานใดงานหนึ่งที่ตนจะต้องรับผิดชอบและเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จะต้องเกิดขึ้น

2.2.4 ข้อดีและข้อควรพิจารณาในการควบคุมตนเอง

สมโภชน์ เขียมสุภาษิต (2536: 351 - 352) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อควรพิจารณาของการควบคุมตนเอง ดังนี้

ข้อดีของการควบคุมตนเอง

1. การควบคุมตนเองเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่บุคคลสามารถให้ผลกระทบท่อพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างสม่ำเสมอเพราะสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงด้วยตนเองได้ตลอดเวลา
2. การควบคุมตนเอง ทำให้เกิดการแผ่ขยายพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการแผ่ขยายข้ามสภาพการณ์ ข้ามพฤติกรรมหรือข้ามเวลา (การคงอยู่ของพฤติกรรม)
3. พฤติกรรมบางชนิดไม่สามารถให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ควบคุมให้เนื่องจากสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นมีสิ่งเร้ามากมาย และยังมีให้การเสริมแรงและลงโทษตลอดเวลา เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้นถ้ามีการใช้วิธีการควบคุมตนเองควบคู่กันไปการดำเนินการจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. การใช้การควบคุมตนเอง บางครั้งสามารถที่จะนำมาใช้ควบคุมพฤติกรรมที่ได้รับผลกระทบอ่อน ผลกระทบอ่อน หมายถึง ผลกระทบที่มีปริมาณน้อยมากหรือเกิดขึ้นซ้ำไม่มีความสำคัญต่อการรับรู้ของบุคคลอื่นซึ่งมักไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น โปรแกรมการลดความอ้วน
5. บุคคลสามารถทำได้ดีถ้าเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจเลือกที่จะทำดังนั้นการควบคุมตนเองจึงทำให้การดำเนินโปรแกรมต่างๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. การควบคุมตนเองช่วยประหยัดเวลาในการดำเนินการของผู้บำบัดเนื่องจากกระบวนการรับพฤติกรรมทั้งหมดผู้เข้ารับการบำบัดเป็นผู้จัดการเอง ผู้บำบัดเพียงแต่ให้คำแนะนำและชี้แนะเท่านั้น

7. การควบคุมตนเองเป็นเป้าหมายของการปรับพฤติกรรม เพราะการควบคุมตนเองเป็นการฝึกให้ผู้รับการบำบัดสามารถที่จะควบคุมตนเองได้

8. การควบคุมตนเองนั้นจะทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดมีความรู้สึกที่ดีกับตนเองด้านทัศนคติต่อตนเอง ความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองหรือความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถทำให้บุคคล เหล่านั้นมองโลกในแง่ดีเพราะมีความเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพราะเขาเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นเอง

ข้อควรพิจารณาในการควบคุมตนเอง

1. การกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายและเกณฑ์การแสดงพฤติกรรมเป้าหมายควรสะท้อนถึงปัญหาของพฤติกรรมที่แท้จริงไม่เช่นนั้นจะทำให้เกิดปัญหาได้

2. วิธีการบันทึกพฤติกรรมควรจะทำให้ง่ายและไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเพราะถ้าวิธีการบันทึกพฤติกรรมซับซ้อนเกินไปและไม่สะดวกต่อการบันทึกแล้ว ผู้เข้าร่วมการบำบัดอาจจะหยุดการบันทึกพฤติกรรมดังกล่าวได้

3. การเสริมแรงหรือการลงโทษ ควรจะอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้เข้ารับการบำบัด กล่าวคือสามารถใช้ได้ทันทีที่ต้องการในกรณีที่พฤติกรรมบรรลุเป้าหมายหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะถ้ากระทำพฤติกรรมเป้าหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วไม่ได้รับการเสริมแรงแนวโน้มที่พฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะยุติลงก็มีโอกาสเกิดขึ้นสูง

4. การลงโทษตนเองนั้น ควรระวังผลกระทบข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น

5. การควบคุมตนเอง เป็นเทคนิคที่ได้ผลดีมากกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาพอสมควรอีกทั้งเป็นผู้ที่มีความเชื่อในอัตวิสัย และความสามารถในตนเอง

จากเอกสารแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากนักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้มากเพียงใด ก็จะมีผลต่อความมีสติของนักเรียนตามมาอันจะส่งผลให้พฤติกรรมที่เกิดตามมานั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการยั้งคิด มีเหตุผลมากตามมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมการควบคุมตนเองของนักเรียนว่ามีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง

2.3.1 ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง

โรเซนเบิร์ก (ปรารภนา ช้อนแก้ว. 2542: 11; อ้างอิงจาก Rosenberg. 1965) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความเคารพที่บุคคลมีต่อตนเองมองตนเองเป็นคนมีค่าโดยไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นว่าดีกว่าหรือเลวกว่า และไม่คิดว่าตนเองเป็นคนเลวเลิ แต่ความตระหนักในข้อจำกัดของตนเอง และสามารถคาดหวังได้ว่าจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร

มาสโลว์ (ศิณพร แสงใส. 2548: 12; อ้างอิงจาก Maslow. 1970: 45) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ

ปรีชา ธรรมมา (2547: 48) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลเห็นความสำคัญและคุณค่าของตนเอง กับทั้งเห็นว่าคุณค่าของตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นด้วย ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกที่ดีงามต่อตนเอง

กรมสุขภาพจิต (2547: 83) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่บุคคลมีต่อตัวเอง รัก นับถือตัวเอง รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า ความรู้สึกดีๆ กับตัวเองดังกล่าวนั้นจะทำให้มีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ รวมถึงความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความเกียรติน่าเชื่อถือ มีศักดิ์ศรี

กรมวิชาการ (2543: 34) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีความพอใจหรือชื่นชอบในพฤติกรรม หรือสภาพการณ์ที่ตนเองได้กระทำหรือเป็นอยู่ในขณะนั้น และเป็นความรู้สึกที่เชื่อว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบความสำเร็จและมีคุณค่าในระดับที่น่าพอใจ

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในการประเมินความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกมาในรูปเจตคติที่มีต่อตนเองมีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง การที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของตนเองโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานและค่านิยมส่วนบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยลักษณะ ท่าทาง หรือพฤติกรรมปฏิบัติ

2.3.2 ความสำคัญการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้เพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเองมีความหวังและ

มีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่มีประสบผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ตามที่ตนปรารถนา บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับหรือทำอะไรแล้ว ไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณค่าตนเองไร้คุณค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้นก็จะทำให้บุคคลนั้นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความรู้สึก หรือพฤติกรรม ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Newman. 1986: 281 - 286)

การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิต คนที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนที่มีภาพทางบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง จึงมีความสำคัญต่อคนเราทุกๆ ช่วงชีวิต ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อการวางรากฐานทางบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง ทำให้คนเรามีความเป็นตัวของตัวเองสูง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มีความมานะพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในด้านดี ไม่เหยียบย่ำความรู้สึกของผู้อื่นให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะดี มีสุขภาพจิตดี เป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่นต้องการความเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นสูง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและตนเองต้องเป็นฝ่ายถูกต้องเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนที่ติดสิ่งเสพติด เป็นคนที่ดื่มสุราลิ้นหว่งในชีวิต ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง ขาดการตัดสินใจที่ดี ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ไม่ฟังผู้อื่น อยู่เสมอ เป็นคนที่ไม่ชอบคุยโอ้อวดเกินจริงและที่ย่ำแย่ไปกว่านั้นคนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตายเนื่องมาจากว่าเห็นว่าตนเองเป็นคนไร้ค่า เมื่อเกิดปัญหาอะไรเกิดขึ้นมักจะลงโทษตัวเอง และรู้สึกเจ็บปวดกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย บุคคลเหล่านี้จึงมักพยายามฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงสังคม ดังจะเห็นได้จากสภาพปัจจุบันที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้คนเกิดความเครียด พยายามหลีกเลี่ยงปัญหา พยายามฆ่าตัวตาย ดังที่เห็นได้จากทางหน้าต่างสื่อพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น (ประเทิน มหาพันธ์. 2536: 1 - 2)

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2544: 20) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ซึ่งสามารถทำให้มนุษย์มีการพัฒนา หรือดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ในการที่มนุษย์จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งความรู้ ความคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวันนั้นล้วนขึ้นอยู่กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลทั้งสิ้น บุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีแนวโน้มทำลายตนเอง

รวมทั้งมีพฤติกรรมการติดสารเสพติดและจากข้อความที่กล่าวมา จะเห็นว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล จนกลายเป็นลักษณะที่สำคัญของบุคลิกภาพ และเมื่อบุคคลเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น มีความเคารพในเอกลักษณ์ของตนเองมากขึ้น ความรู้สึกนี้และแผ่ขยายไปสู่ผู้อื่น จะรักและเห็นคุณค่าผู้อื่น มีความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าต่อไปไม่ท้อถอย และมีความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมตลอดเวลา

กรมวิชาการ (2543: 34) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสำคัญมากเนื่องจากบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับสังคม อีกทั้งจะทำให้บุคคลนั้นมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าว ของ เซาวนา อมรสง์เจริญ (2537: 2) ที่ว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคคลไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีศักยภาพที่สมบูรณ์ (Fully Functional Person)

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อบุคคลในการดำเนินชีวิต การที่คนเราเห็นคุณค่าในตนเองจะทำให้มีความมุ่งมั่นมานะพยายามในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกต่อตนเองและผู้อื่นในด้านดี มองตนเองว่าเป็นคนเก่งมีความสามารถ นับถือตนเอง เป็นคนมีเพื่อนมาก มีความมั่นคงทางจิตใจ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่เข้ามากระทบ กล้าคิด กล้าทำ ปรับตัวได้ดี และสามารถแก้ปัญหาได้ดี

2.3.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

โรเจอร์ กล่าวถึง ภาวะของการมีคุณค่าว่า บุคคลจะรู้สึกกว่าตนเอง มีคุณค่าเมื่อเขาสามารถยอมรับตนเองได้ โดยที่มโนภาพแห่งตนที่เขารับรู้สอดคล้องกับประสบการณ์ที่เป็นจริง เมื่อเขามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลจะเกิดความวิตกกังวล ถ้าหากมโนภาพแห่งตนที่เขารับรู้แตกต่างไปจากความเป็นจริง การปฏิเสธไม่ยอมรับความจริงทำให้บุคคลมีพฤติกรรม ไม่สมเหตุสมผล ไม่สามารถปรับตัวได้ ไม่มีความสุข โดยทั่วไปบุคคลที่รับเอาค่านิยมของบุคคลอื่น หรือบรรทัดฐานของสังคมมาไว้ในตนเองมากเกินไป เขาจะไม่สามารถยอมรับตนเองได้ ถ้าบุคคลอื่นไม่ยอมรับในตัวเขาหรือพฤติกรรมของเขาใน ภาวะดังกล่าวบุคคลจะรู้สึกกว่าตนเองไร้คุณค่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีตามแนวคิดของโรเจอร์ คือ บุคคลที่ยอมรับตนเอง เป็นผู้ที่ปรับตัวได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เปิดตนเองออกสู่ประสบการณ์ใหม่ๆ สามารถนำเอาประสบการณ์ต่างๆ มาพัฒนาตนเอง เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ทั้งต่อตนเองและสังคม ความเป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ (อาภา จันทรสกุล. 2535: 87)

มาสโลว์ (Maslow. 1962: online) มีความเชื่อว่าทุกๆ คนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในตนเองสูงและต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตน ถ้าความ

ต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคมแต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย สูญเสียความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของบุคคลนั้นๆ ด้วย กล่าวคือ คนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีแนวโน้มที่จะโทษคนอื่นและเชื่อว่าคนอื่น ๆ มีความคิดเกี่ยวกับตัวเขาในทางที่ด้อยกว่า บุคคลประเภทนี้มักจะหลีกเลี่ยงการที่จะต้องตกเป็นเป้าสายตาของผู้อื่นหรือการอยู่ในบทบาทเด่นๆ เสียเพื่อที่จะระงับความวิตกกังวลอันเนื่องมาจากความเชื่อนั้น คนที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจึงเป็นคนที่ขาดความมั่นใจ ในตนเองไปด้วย และอาจจะเป็นสาเหตุให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพ การงาน ส่วนตัว และหรือสังคม

มาสโลว์มีแนวคิดในการมองมนุษย์โดยอธิบายว่า มนุษย์มีธรรมชาติใฝ่ดี สร้างสรรค์ ความดี ปรารถนาความเจริญแห่งตน รู้คุณค่าในตนเอง รู้จักรับผิดชอบ ชั่ว ดี มีความรับผิดชอบในชีวิต และการกระทำของตน มาสโลว์พบว่าพฤติกรรมของมนุษย์ทุกรูปแบบเกิดจากแรงจูงใจของตัวเอง แรงจูงใจต่างกันทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพไม่เหมือนกัน แรงจูงใจของมนุษย์มีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ขั้นต่ำ จนถึงขั้นสูง 5 ขั้นตอนด้วยกัน แรงจูงใจลำดับต้นต้องได้รับการตอบสนองก่อน แรงจูงใจลำดับสูง จึงพัฒนาตามมา ดังนี้

แรงจูงใจขั้นที่ 1 มนุษย์ต้องได้รับการตอบสนองทางร่างกายเป็นอันดับแรกก่อน เช่น มีอาหารรับประทาน มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค มีเครื่องนุ่งห่ม

แรงจูงใจขั้นที่ 2 คือ แรงจูงใจเพื่อความปลอดภัยแห่งตน และทรัพย์สิน

แรงจูงใจขั้นที่ 3 คือ แรงจูงใจเพื่อเป็นเจ้าของ เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีชาติตระกูล มีครอบครัว ต้องการถูกรักและได้รักผู้อื่น

แรงจูงใจขั้นที่ 4 คือ แรงจูงใจแสวงหาและรักษาคำศักดิ์ศรีเกียรติยศ เช่น ความต้องการมีเกียรติ มีหน้ามีตา ความต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยกย่องนับถือ ความรู้สึกนับถือตนเอง

แรงจูงใจขั้นที่ 5 คือ แรงจูงใจเพื่อตระหนักรู้ความสามารถของตน มีความสามารถที่จะใช้ความสามารถของตนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ขั้นที่ 3 และ ขั้นที่ 4 มาสโลว์เรียกว่า ค่านิยมพื้นฐานคือ ความรัก และการมองเห็นค่าในตนเอง เมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจใน 2 ขั้นนี้แล้วจึงจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 5

แฟรงค์ และ เมอโรลลา (คีนาพร แสงใส. 2548: 17; อ้างอิงจาก Taft. 1985: 77 – 84; Citing Frank and Merolla: n.d.) ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาสโลว์ ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองภายใน หรือการเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน (Inner Self - esteem or Basic Self - esteem) คือ การที่บุคคลมีความสามารถ มีสมรรถนะ และกระทำในสิ่งที่

ตนเองต้องการแล้วได้ผลตามที่ตนเองปรารถนา กระบวนการประเพณีนี้ได้มาจากการรับรู้ของตนเอง จากสิ่งแวดล้อมโดยเกี่ยวกับการกระทำ ได้รับผลสำเร็จจากความพากเพียรพยายาม สิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานของคุณสมบัติแห่งตน (Self - efficacy) ในตนเองขั้นพื้นฐานจะถูกสร้างขึ้นอย่างถาวรจากประสบการณ์ตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิต

2. การเห็นคุณค่าในตนเองภายนอก หรือการเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน (Outer Self - esteem or Functional Self - esteem) การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดสร้างขึ้น โดยผ่านการประเมินปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในชีวิต และเกี่ยวข้องกับการเป็นบุคคลเปลี่ยนแปลงบทบาท อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นกับความคาดหวังต่อบทบาททางสังคมและความสามารถในการเผชิญปัญหาและเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากกว่าส่วนที่เป็นการเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยทำงานนี้ เป็นสิ่งแรกที่จะสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในสังคมและความก้าวหน้าในอาชีพ ถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองประเพณีนี้ลดลง บุคคลจะแสดงออกถึงความหมดหวัง หมดแรง อ่อนล้า มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากเดิม

การเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของสุวรรณี พุทธิศรี และชัชวาลย์ ศิลปกิจ

สุวรรณี พุทธิศรี และ ชัชวาลย์ ศิลปกิจ (2541: 359) ซึ่งเป็นนักจิตแพทย์ ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเอง ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสังคม (Social) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่า มีความสำคัญ รู้สึกถึงความเป็นเพื่อนกับผู้อื่นของตนเอง เป็นที่พึงของสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. ด้านการศึกษา (Academic) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถ มีคุณค่าอันเนื่องมาจากความสำเร็จ และความพอใจในผลการเรียนของตนเอง ซึ่งอาจจะถูกกำหนดมาตรฐานโดย บิดา มารดา ครู อาจารย์ และเพื่อน
3. ด้านครอบครัว (Family) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่รัก เป็นที่ภาคภูมิใจของ บิดา มารดา และคนในครอบครัว
4. ด้านภาพลักษณ์ (Body image) หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกดีๆ เกี่ยวกับตนเองในการมองรูปลักษณ์ของตนเองว่า สูง เตี้ย อ้วน ผอม กำลังดี หรือหน้าตาดี
5. ด้านมุมมองรวม (Global) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึก และมีมุมมองเกี่ยวกับตนเองโดยทั่วไป เช่น ความรู้สึกเป็นคนดี เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้น การเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและเป็นส่วนหนึ่งของมโนภาพแห่งตน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองด้วยการปฏิบัติงานตามความสามารถของตนเอง และคุณลักษณะต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจ

แนวคิดและทฤษฎีของมาสโลว์ สุวรรณี พุทธิศรี และชัชวาลย์ ศิลปกิจ ซึ่งแบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองจากการประเมินของตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเองจากการประเมินของผู้อื่น ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว ด้านภาพลักษณ์และด้านมุมมองรวม

2.3.4 ลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบรนเดน (ธีระ ชัยยุทธยรรยง. 2544: 21; อ้างอิงจาก Branden. N. 1987) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ดังนี้

1. มีใบหน้า ท่าทาง วิธีการพูด และการเคลื่อนไหวแผ่วไว้ด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา มีความปิติยินดีปรากฏอยู่ในตัวเอง
2. สามารถพูดถึงความสำเร็จ หรือข้อบกพร่องของตนได้อย่างตรงไปตรงมา และด้วยน้ำใสใจจริง
3. สามารถเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับคำสรรเสริญ การแสดงออกด้วยความรัก ความซาบซึ้ง
4. สามารถเปิดใจรับคำตำหนิและไม่ทุกขร้อน เมื่อมีผู้กล่าวถึงความผิดพลาดของตน
5. คำพูดและการเคลื่อนไหวมีลักษณะไม่กังวลเป็นไปตามธรรมชาติ
6. มีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดีระหว่างคำพูด การกระทำ การแสดงออก และการเคลื่อนไหว
7. มีเจตคติที่เปิดเผย อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับแนวความคิดและประสบการณ์ใหม่และโอกาสใหม่ๆ ของชีวิต
8. สามารถที่จะเห็นและสนุกสนานกับแง่ตลกของชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น
9. มีเจตคติที่ยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และสิ่งท้าทาย มีวิญญานของการเป็นคนช่างคิด และไม่เอาจริงเอาจังกับชีวิตมากจนเกินไป
10. มีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่เหมาะสม
11. สามารถเป็นตัวของตัวเอง แม้ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความเครียด

ดิงค์เมเยอร์ (ธีระ ชัยยุทธยรรยง. 2544: 22 - 23; อ้างอิงจาก Dinkmeyer . 1965) กล่าวว่า บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีพฤติกรรม ดังนี้

1. คิดว่าตนเองไม่ใช่คนสำคัญ
2. ไม่ใช่เป็นบุคคลที่คนอื่นชอบหรือไม่รู้เหตุผลที่คนอื่นมาชอบตน
3. ไม่สามารถทำอะไรได้หลายๆ อย่างที่อยากจะทำ หรือทำตามแนวทางที่คิดว่าจะเป็น
4. ไม่แน่ใจในความคิดและความสามารถของตนเอง
5. คิดว่าไม่มีใครสนใจตนเอง
6. ไม่กล้าตำหนิใคร

7. ไม่ชอบทำอะไรที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ

8. ไม่สามารถที่จะบังคับตนเองเมื่อมีอะไรเกิดขึ้น และความหวังทุกอย่างจะเลวร้ายลงไปอีกแทนที่จะดีขึ้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงนั้น จะกล้าแสดงความคิดเห็นที่คิดว่าถูกต้อง แม้ว่าความคิดเห็นนั้นจะแย้งกับความคิดของคนอื่น เป็นคนที่ไม่เชื่อในทุกอย่างที่พ่อแม่ ครู อาจารย์สอนและปฏิบัติ แต่จะมีการนำมาพิจารณาดูก่อนจะรับรู้ความสามารถของตนเองตามสภาพความเป็นจริง มีสุขภาพจิตที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกดีกับคนอื่น และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคม ส่วนบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำนั้น จะเป็นบุคคลที่ขาดความเข้าใจตนเอง สับสน ไม่เห็นว่าตนเองมีความสำคัญ หรือสามารถทำให้ผู้อื่นชอบได้ มีความวิตกกังวลสูง ปรับตัวลำบาก ชีวิตไม่มีความสุข มีปมด้อย รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขหมดหวังท้อแท้ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง เพราะว่าบุคคลเหล่านี้จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้นจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.4.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

โรเจอร์ (Rogers. 1972: 117) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้ลูกของตนเองรู้สึกว่าได้ได้รับความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความคิดเห็น ตลอดจนให้ความรัก ความใส่ใจ เป็นกันเอง และให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำต่างๆ เท่าที่ควร มักมีการลงโทษอย่างรุนแรง และไม่มีเหตุผล ไม่ให้ความสนใจสนทนากับตนเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยของพ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา

จากแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูของโรเจอร์ ซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเพียงรูปแบบเดียว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.4.2 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ฟาว และเบลคิน (พิไลลักษณ์ ทองรอด. 2547: 41; อ้างอิงจาก Faw. And Belkin. 1989: 384-387) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่น และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับเด็ก

เฮิร์ลอค (दानนา กิตติสาร. 2546: 22; อ้างอิงจาก Hurlock. 1984: 402 - 403) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรที่รู้สึกว่ามีอำนาจดาปฏิบัติต่อตนเองอย่างยุติธรรม บิดามารดามีความอดทน ไม่ตามใจและเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: 41) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็น และได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสม

กวินทร์ ธรรมนุต (2522: 27 - 28) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ร่วมกันรับผิดชอบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การตัดสินใจใดๆ ภายในครอบครัวเกิดขึ้นจากการเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัว โดยถือเอาความสุขของส่วนรวมเป็นใหญ่ ลูกมีโอกาสใช้ความสามารถเต็มที่และรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดความคิดริเริ่มและตัดสินใจ จากสิ่งเล็กไปสู่งานใหญ่ พ่อแม่สนองความต้องการพื้นฐานของลูก ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และให้โอกาสที่จะคบหาสมาคมกับเพื่อน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นทุกคนมีส่วนร่วมออกความคิดเห็นและถ้าเกิดความขัดแย้งกันขึ้นก็เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ใช้เหตุผลในการโต้แย้งกัน

จากความหมายการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่ หรือผู้ปกครองโดยมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความอบอุ่น ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น รับฟังเหตุผล ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2.4.3 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

เซียร์ และคนอื่นๆ (เกษร ภูมิดี.2546: 43; อ้างอิงจาก Sear and others. 1975: 1 - 4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัว ไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พ่อ แม่ และความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจนเกิดความพอใจและมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กก็จะได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความหวาดหวั่น ความวิตกกังวลก็จะเกิดขึ้น

เกษร ภูมิดี (2546: 44) กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กในเวลาเมื่อโตขึ้น

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537: 60 - 61) กล่าวว่า พัฒนาการสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน บางครอบครัวมักจะไม่สนับสนุน และให้แรงเสริมพฤติกรรมเด็กที่เรียบร้อยและเงียบ บางครอบครัวให้แรงเสริมพฤติกรรมที่ค่อนข้างก้าวร้าว แต่ที่สำคัญ คือ ความรัก และความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ทำให้เด็กกล้ามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กบางคนมาจากบ้านที่พ่อแม่ไม่ใช้อำนาจ และการขู่ทำโทษตลอดเวลา ทำให้เด็กมีความกลัวไม่กล้าอยู่ใกล้ และเมื่ออยู่โรงเรียนก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์หรือเพื่อนวัยเดียวกัน

ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (2533: 40 - 42) กล่าวว่า การที่เด็กมีความมั่นใจและมีอารมณ์มั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ เพราะเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างอิสระจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดตลอดเวลา โดยเฉพาะเด็ก ที่เข้าสู่โรงเรียนเป็นครั้งแรก เด็กจะต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูนั้นมีความสำคัญในการที่จะพัฒนาสังคมของเด็ก ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งเด็กจะมีความมั่นใจและมีอารมณ์มั่นคงเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ การอบรมเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ของทุกคนในบ้านครอบครัว ที่จะมอบความรักความอบอุ่นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก

ดังนั้นจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็กนักเรียน และยังมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

2.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.5.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

วรรณา ขาวนิ่ม (2548: 75) กล่าวว่าโดยสรุปว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ซึ่งหากมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งผลดีต่อบุคคลนั้นๆ แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

พระมหาเสรี ยี่พระบาง (2547: 47) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การที่นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ย่อมทำให้เกิดการยอมรับนับถือจากเพื่อน นักเรียนจะสามารถเรียนรู้บทบาทของตนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ช่วยให้เกิดความรู้สึกรับรู้ใจ มีความมั่นคง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต (2546: 43) กล่าวว่า สัมพันธภาพเป็นความผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดีเป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541: 24) ได้สรุปการปฏิบัติตนของวัยรุ่นกับเพื่อนเพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีไว้ ดังนี้ แสดงกิริยายิ้มแย้ม แจ่มใส แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น ตั้งใจฟังผู้อื่นพูด แสดงกิริยารับฟังข้อคิดเห็น ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี อย่าจับผิดผู้อื่น มีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น รู้จักระงับอารมณ์ วางตัวอย่างเหมาะสม ไม่โอ้อวด รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลและจดจำข้อมูลเล็กๆ น้อยๆ ของเพื่อนไว้เพื่อแสดงความยินดีในวาระสำคัญ

พะยอม ธัญสร (2540: 8) ให้ความหมายของความสัมพันธกับกลุ่มเพื่อนว่า หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกันในด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ไป

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อนเป็นอย่างดี ให้การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทั้งในด้าน การเรียนและด้านอื่นๆ ทัวไป

2.5.2 หลักการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคล

อภิญญา สวาทสร (2530: 6-9) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล เพื่อให้ เกิดความสำเร็จด้วยดี ดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นการแสดงกิริยาท่าทาง ทำให้รู้สึกเป็นคนที่ มีเสน่ห์ ใครเห็นอยากทักทาย อยากคบหาสมาคมด้วย ทั้งการแต่งกาย และการพูดจาที่สุภาพไพเราะ
2. การมีท่าทางที่ดี (Handsome) มีกิริยามารยาทเรียบร้อย พูดคุยสนทนากับผู้อื่นมีอารมณ์ขัน ผู้คบหาสมาคมด้วยก็จะสบายใจ ไม่ใช่หน้าบึ้งตึงพูดจาขัดคอตลอดเวลา ทำให้ไม่มีใครอยากเข้าใกล้
3. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) ควรทำตัวให้สนิทสนมกลมเกลียวเป็นเพื่อนได้ง่ายและ รู้สึกเป็นกันเอง ไม่ถือตัว หรือหยิ่งจองหอง จนไม่มีใครกล้าเข้ามาสมาคมด้วย
4. มีความอ่อนน้อม (Modesty) รวมทั้งกิริยามารยาทสุภาพ พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน
5. มีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful) เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยด้วยกำลังกาย กำลังความคิด กำลังเงิน ในลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใครได้รับความเดือดร้อนก็แสดงออกด้วยน้ำใจช่วยเหลือ
6. ให้ความร่วมมือดี (Cooperation) การให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น ตัวอย่างที่ดีกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร ให้ความร่วมมือไม่เกี่ยงเขาเกี่ยงเรา
7. มีความกรุณา (Kindness) เอื้อเฟื้อมีน้ำใจโอบอ้อมอารี แก่ผู้ได้รับความทุกข์
8. ให้ความช่วยเหลือกิจการโดยมิได้หวังผลตอบแทน (Contribution)
9. มีการสร้างสรรค์ (Constructive) มีความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ความคิดที่ทำลาย หรือกลั่นแกล้ง หนองเหนียวความก้าวหน้าของผู้อื่น
10. มีอารมณ์ดี (Good Emotion) สามารถควบคุมและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) ความมีชีวิตจิตใจ ไม่เชื่องซึม เบิกบานแจ่มใส ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความกระตือรือร้น ว่องไว
12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความรับผิดชอบต่องาน รักษาเวลา คำพูด เชื่อสัตย์สุจริต เมื่อได้รับมอบหมายงานทำจนเต็มความสามารถ
13. มีความอดทน (Patience) อดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยต่อการกระทำที่ไม่สบอารมณ์ ความอดทนเป็นคุณสมบัติที่สำคัญรู้จักอดกลั้นต่อการกระทำของผู้อื่นได้
14. มีความขยันขันแข็ง (Diligence) ต่การทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
15. มีความพยายาม (Attempt) มีความพยายามพากเพียรที่จะฝึกฝน ฝึกหัดตนให้มี คุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์อย่างไม่ทอดทิ้ง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

16. มีปฏิภาณ (Intelligence) ฝึกปฏิภาณไหวพริบในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนการพูดคุย และการแสดงความคิดเห็น

จรรยา ทองถาวร (2533: 104 - 105) กล่าวว่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ควรได้ทดลองปฏิบัติจริงๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลควรยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ดังนี้

1. รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดี และศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ
2. ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน เราจึงควรยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกัน และพยายามเข้าใจกันให้ได้
3. ยึดถือบรรทัดฐานทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีประชา วินัยแห่งจรรยา หรือธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบ และคำสั่งทั้งปวง
4. ยอมรับในศักดิ์ศรี และให้เกียรติแก่บุคคล เพื่อให้บุคคลที่เราเกี่ยวข้องรู้สึกอบอุ่นใจ
5. พยายามใช้วิธีชนะใจคน เข้าใจบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้เขาพอใจ
6. มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจก่อให้เกิดมิตรภาพ และความมั่นใจในการคบหาสมาคม
7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
8. รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมแก่เวลา สถานที่ และบุคคล
9. เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เช่น ถามความคิดเห็นของเขา รับฟังความคิดเห็นของเขา กระตุ้นให้คิดและพูด
10. พูดแต่น้อยฟังให้มากพยายามรู้จักเพื่อนด้วยการฟังเพื่อนพูดเป็นการให้ความสำคัญต่อเพื่อน
11. ทำทางในการพูด และฟัง มองหน้าคู่สนทนาด้วยความสนใจ
12. ยึดมั่นไว้คิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนของเราเพื่อเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อทุกคน

2.5.3 การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวทะกุล (2526: 137 - 141) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติต่อเพื่อน เพื่อให้เพื่อนๆ มีความรู้สึกรักใคร่เห็นอกเห็นใจและเชื่อถือศรัทธา นอกจากนั้นในการสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายต่อกันก่อน เป็นการเริ่มสร้างความเป็นมิตร และความผูกพันเป็นการให้ความสำคัญแก่เพื่อนก่อน ทำให้คนอื่นได้เห็นว่าตนมีความสำคัญมีความจริงใจต่อเพื่อน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน ทุกคนชอบความจริงใจต่อกัน ความสุจริตใจต่อบุคคล ทำให้เป็นที่รักใคร่นับถือ ถ้าไม่จริงใจต่อกัน การคบหาสมาคมจะเป็นไปได้ยาก และมีอุปสรรค

3. ควรหลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน เพราะจะทำให้สูญเสียความเป็นเพื่อนไป เสื่อมความนิยม เลื่อมใส มีแต่ความระแวง เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ จึงควรที่จะหลีกเลี่ยง

4. อย่าขัดท้อความผิดให้เพื่อน ในการทำงานร่วมกัน ความบกพร่องผิดพลาดย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายอย่าง อาจมาจากเพื่อน ตัวเรา เหตุการณ์ จึงควรแสดงความมีน้ำใจต่อกัน มิตรภาพความสัมพันธ์อันดีจึงเกิดขึ้น และแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

5. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ การช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นคุณธรรม และเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีตามหลักสังคหวัตถุ คือ “อัตถจริยา” ทำตนให้เป็นประโยชน์ แม้จะได้แบ่งภาระหน้าที่กันไปตามความรับผิดชอบของแต่ละคนแล้วก็จริง แต่ถ้างานคนหนึ่งเสียหาย ความเสียหายก็จะเกิดแก่ส่วนรวมด้วย

6. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่ต้องรับผิดชอบ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง การเป็นเพื่อนที่ดีย่อมมีความปรารถนาดี เป็นห่วงเป็นใยในความเป็นอยู่และอนาคตของเพื่อน อะไรที่จะทำให้เขาเสียหายเรามีทางช่วยเหลือได้ต้องช่วยเหลือ บอก เล่า ชี้แจงให้เขารู้ และช่วยเหลือเต็มความสามารถ

7. ฟังความเห็นของเพื่อนๆ บ้าง เป็นเพื่อนกันต้องให้เกียรติกัน โดยฟังเขาแสดงความคิดเห็นบ้าง แม้จะขัดหรือตรงข้ามกับความคิดของเขาก็ทนฟังได้ เขาจะรู้สึกว่ามีส่วนร่วมมีความสำคัญ

8. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน “ไม่มีใครอยากเห็นเราเด่นเกิน” แม้ความเด่น ความดี ความรู้ ความสามารถ ความถูกต้อง ความเฉลียวฉลาดของเราเป็นไปตามธรรมชาติและความจริง แต่ก็ยังมีบางพวกที่ชอบอิจฉาริษยาให้ร้ายป้ายสี

9. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตรที่เคยปฏิบัติกันมา เพื่อนที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าแสดงตนเป็นกันเองกับเพื่อนที่อยู่ในตำแหน่งต่ำกว่าย่อมเป็นการดีทำให้เพื่อนมีความสบายใจ พอใจ คนอื่นที่พบเห็นก็เห็นว่าไม่ถือตัว เกิดความเลื่อมใสศรัทธา

10. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนฝูง จึงจะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกันได้

11. ออกไปพบปะสังสรรค์บ้างตามสมควร เป็นการรักษาความเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันมิตรภาพที่ขาดการติดต่อ ความห่างเหินทำให้ความไม่เข้าใจกันและกันเกิดขึ้นได้ จึงควรพบปะมิตรสหายบ้างตามความเหมาะสม

12. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ร้อน เท่าที่ทำได้ รู้จักเพื่อน เข้าใจเพื่อน เห็นอกเห็นใจเพื่อน ย่อมจะให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ หรือแสดงความเห็นใจในยามทุกข์ร้อน

2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สุวรินทร์ โจน์ขจรนภาลัย (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์พิทยา กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนมากที่สุดคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

นันทวัน พนมเขต (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความขยันหมั่นเพียรในการเรียน

วศินี มุกดอกไม้ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน พบว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญและควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก และกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อบุคคลตั้งแต่เด็ก เพราะนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนและอยู่กับเพื่อน กลุ่มเพื่อนจึงเป็นประโยชน์ที่เอื้อต่อวิชาการและพฤติกรรมของเด็ก โดยการร่วมมือกันแสวงหาความรู้ สัมพันธภาพอันดีระหว่างเพื่อนจะช่วยส่งเสริมแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน จะทำให้มีความภูมิใจ มีความมั่นใจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ปรารถนาที่จะคิดและทำในสิ่งต่างๆ

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยต่างๆ จะเห็นได้ว่าหากนักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนได้ ก็น่าจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย และในทางกลับกันหากนักเรียนไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนนั้นก็อาจเป็นเหตุที่แสดงได้นักเรียนน่าจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์บกพร่องตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความแน่ชัดผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด

2.6 การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6.1 ปรัชญาในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระบับทูลย์ (2541: 2 - 3) ได้รวบรวมปรัชญาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ปรัชญาพิพัฒน์นิยม (Progressivism) มองว่าการศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา สิ่งที่ยึดควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียนให้มากที่สุด รวมทั้งส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและสังคม เพื่อผู้เรียนจะได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจะต้องรู้จักแก้ปัญหาได้

ครูในปรัชญานี้ ทำหน้าที่เตรียม แนะนำ และให้คำปรึกษาเป็นหลักสำคัญ ครูอาจจะเป็นผู้รู้แต่ไม่ควรไปกำหนดหรือกะเกณฑ์ (Dictate) ให้เด็กทำตามอย่าง และควรเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กได้

เรียนรู้ เข้าใจและเห็นจริงด้วยตัวเอง สำหรับผู้เรียน ปรัชญาสาขานี้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมาก เพราะถือว่าการเรียนรู้จะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง หรือลงมือทำด้วยตัวเอง (Learning by doing) และได้ทำงานร่วมกัน (Participation) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนตรงตามความต้องการ เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็อยู่ร่วมกับคนอื่นได้มากขึ้นด้วย

2. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructions) จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาในแนวนี้นี้ คือ การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการปรับปรุง พัฒนา และสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีและเหมาะสมกว่าเดิม

ครูในปรัชญานี้ จะต้องเป็นนักบุกเบิก เป็นนักแก้ปัญหา สนใจและใฝ่รู้ในเรื่องของสังคม และปัญหาสังคมอย่างกว้างขวางและเอาใจจริงเอาจัง ในขณะเดียวกันก็ต้องสนใจในวิชาการควบคู่กันไป ครูจะต้องมีทักษะในการรวบรวม สรุป และวิเคราะห์ปัญหา ให้ผู้เรียนเห็นได้ ในขณะเดียวกันก็แนะนำให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องของสังคมนรอบตัวได้ ลักษณะที่สำคัญของครูในปรัชญานี้ก็อีก หนึ่งมีความเป็นประชาธิปไตย ครูไม่ใช่ผู้รู้คนเดียว ไม่ใช่ผู้ชี้ทางแต่เพียงคนเดียว แต่ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมกันคิดพิจารณาเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และจะต้องเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ผู้เรียนในปรัชญากลุ่มนี้แตกต่างไปจากปรัชญาพัฒนานิยมอยู่มาก ตรงที่จะเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองน้อยลง แต่เห็นประโยชน์ของสังคมมากขึ้น เด็กจะได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักในคุณค่าของสังคมเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายในการแก้ปัญหาของสังคมในอนาคต ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่จะทำความเข้าใจและแก้ปัญหาของสังคมในแนวทางของประชาธิปไตย

3. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ปรัชญาศึกษานี้ เห็นว่าสภาวะของโลกปัจจุบันมีสรรพสิ่งหรือทางเลือกมากมายเกินความสามารถที่มนุษย์เราจะเรียนรู้ จะศึกษาและจะมีประสบการณ์ได้ทั่วถึง ฉะนั้นมนุษย์เราควรจะมีสิทธิหรือโอกาสที่จะเลือกเรียนหรือศึกษาสรรพสิ่ง ต่างๆ ด้วยตัวของตัวเองมากกว่าที่จะให้ใครมาป้อนหรือมอบให้

เป้าหมายของการศึกษา คือ การมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้คนมีอิสระภาพและมีความรับผิดชอบ ซึ่งเปิดโอกาสหรือยอมให้ผู้เรียนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเป็นผู้เลือกเอง ครูเป็นเพียงผู้กระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ หลักสูตรจะเป็นเนื้อหาสาระที่ประกอบด้วยทุกสาขาวิชาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

กระบวนการเรียนการสอนยึดหลักให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้จักตนเองโดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นโดยใช้คำถามนำไปสู่เป้าหมายที่ผู้เรียนแต่ละบุคคลต้องการ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

4. ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) เป็นปรัชญาที่อาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการอธิบายเรื่องของชีวิตโลก และปรากฏการณ์ต่างๆ

โดยเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีปัญหา ไม่มีตัวตน และไม่มีอะไรที่ยั่งยืนโดยไม่เปลี่ยน ทั้งยังเชื่อว่า มนุษย์เกิดมาตามแรงกรรม ซึ่งมีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว (Innately good and bad) กรรมและการกระทำของมนุษย์เกิดขึ้นจากต้นเหตุหรือกิเลสที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์มีศักยภาพที่จะสามารถขจัดกิเลสและควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในแนวทางที่ดีจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน จะมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำได้ เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.6.2 แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดอนน่า แบร์ และ พอล กีนิส (ประเสริฐ ลีอำหนดกุล. 2546: 12 อ้างอิงจาก Brandes, Dona and Ginis, Paul. 1988: 163) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ระบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ ด้วยความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน

ดิสโคลล์ (Driscoll. 1995: 78) มองการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกล่าวว่า ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับการเรียนการสอนที่ผู้อื่นออกแบบให้เท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียน และวิธีการที่ความต้องการเหล่านั้นจะสัมฤทธิ์ผลด้วย

วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 35) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. สมรรถนะของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนต้องอาศัยระบบประสาทสัมผัส คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องสนใจและให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพองค์รวม (Health)

2. ความหลากหลายของสติปัญญาหรือพหุปัญญาการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาความถนัด ความเก่งตามศักยภาพของตน

3. การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (วิเศษ ชินวงศ์. 2544: 35) ได้รวบรวมแนวทางทฤษฎีการเรียนรู้และเสนอแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่างๆ

2. ลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง ผู้เรียนกับผู้สอนควรมีบทบาทร่วมกันในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริงเรียนรู้ความจริงในตนเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเองครูทำหน้าที่เตรียมการจัดสิ่งเร้าให้คำปรึกษาวางแผนกิจกรรมและประเมินผล

ทิศนา ขัมมณี (2543: 8) ระบุว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างคงทนมากน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญ คือ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสำคัญ ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามจุดประสงค์แตกต่างกันเข้มข้นคงทนมากน้อยบ้าง ซึ่งจากการสังเกตและคำบอกเล่าของครูและนักเรียนพบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือทำ มีส่วนร่วมเป็นผู้เรียนและเป็นผู้สร้างความรู้ได้เรียนรู้วิธีเรียนมีการจัดกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา มีความหมายต่อผู้เรียน สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน มีประโยชน์ มีโอกาสนำไปใช้บ่อยๆ ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาซึ่งจำเป็นต้องแก้ไข ผู้เรียนเต็มใจเรียน ได้รับความรู้ก้าวหน้า ความสำเร็จของตนเองและมีความสุข จากข้อความดังกล่าว น่าจะถือเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนมีข้อสงสัยหลายประการว่า จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะถูกต้องตามหลักและวิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรจะทำอะไร เช่น ยึดผู้เรียน ยึดกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ ยึดการค้นพบด้วยตนเองเน้นกระบวนการและผลงาน หรือเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน บางทีการมองที่บทบาทของครูและผู้เรียน น่าจะกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนได้ เช่น รูปแบบแรกครูเป็นผู้จัดเตรียมทุกอย่างส่วนนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่เรียน รูปแบบที่สอง ครูเป็นผู้มอบหมายงานและกำกับติดตามดูแลให้ผู้เรียนสร้างความรู้หรือวางแผนและทำงานเอง โดยใช้ความรู้ประสบการณ์และความชำนาญพิเศษของผู้เรียนและรูปแบบสุดท้าย ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน โดยสามารถเลือกศึกษาด้วยตนเองจากสื่อสำเร็จรูป ศูนย์กลางการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอื่นๆ หลักการและวิธีการดังกล่าวจะช่วยลดข้อสงสัย วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนรูปแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งครูควรเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น วิธีทดลอง วิธีทำงานตามโครงการ วิธีแก้ปัญหา วิธีร่วมมือกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นงเยาว์ แซ่เพ็ญแข (2540: 35) กล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะต้องปรับเปลี่ยนอย่างจริงจังโดยให้ผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการคิดการวิเคราะห์การวิจัยสร้างองค์ความรู้ได้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมี

บทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีสอน หลากหลายแหล่งความรู้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาพหุปัญญาของนักเรียน

2.6.3 หลักการในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544: 20 - 22) ได้เสนอหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 10 ประการดังนี้

1. การสอนต้องอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ครูต้องจัดการเรียนการสอน มีสาระเรื่องราวตามความสนใจของผู้เรียน ตามปัจเจกบุคคล ตามวัย ตามท้องถิ่น และตามกาลสมัย
2. การสอนต้องใช้การมีส่วนร่วม หมายถึง ร่วมกันคิดร่วมกันทำระหว่างครูและผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูต้องเปลี่ยนแนวคิดตนเองจากการเป็นผู้ให้มาเป็นผู้สนับสนุน และมีส่วนร่วมการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำปรึกษา อำนาจความสะดวก
3. การสอนต้องเป็นการสอนแบบได้คิดและลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิดได้แก้ปัญหา ได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาได้จากประสบการณ์ จากการกระทำ จากการได้สัมผัส การแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อน กับครู และกับผู้ที่มีประสบการณ์ตรง
4. การสอนต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มีมโนทัศน์ (Concept) ของเนื้อหาอย่างชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร พร้อมกำหนดรูปแบบการสอน วางแผนกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ครูสามารถติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดจนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้ได้สอดคล้องตามเป้าหมายที่ครูต้องการหรือไม่ ร่วมกับการประเมินตนเองของผู้เรียนโดยกำหนดมาตรฐานผลงานของตนเองร่วมกับครู
5. การสอนต้องมีเอกสารวิชาการหรือหนังสือ หรือตำราในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ให้เด็กได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่เรียนหรือใช้ประกอบการเรียน หรือใช้ก่อนการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุขต้องเป็นการสอนที่สร้างแรงจูงใจ ให้ความรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์ได้จริงภายใต้การแนะนำปรึกษาที่ดีจากครู
6. การสอนต้องบูรณาการวิชาการ และกระตุ้นการถ่ายโยงความคิดจากวิชาที่เกี่ยวข้องโดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง

7. การสอนต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออก ให้โอกาสผู้เรียนเสนอความเห็นหรือข้อค้นพบ หรือสิ่งที่ศึกษาด้วยการรับฟังและเปิดใจกว้างของครู ยอมรับความสามารถของผู้เรียน กระตุ้นให้เด็กแสดงศักยภาพของตัวเองออกมาเต็มที่

8. การสอนต้องมีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ครูสามารถนำการสอนหลากหลายวิธีมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการนั่งฟังอย่างเดียว สิ่งที่คุณเรียนค้นพบด้วยตนเอง ไม่เพียงแต่สร้างความสุขในการเรียนเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนด้วย

9. การสอนต้องกระตุ้นการคิด นอกจากการให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองแล้วผู้เรียนควรต้องมีการเขียนบันทึก เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเป็นข้อความรู้ ในขณะเดียวกันครูต้องสอนด้วยการถามให้คิด รู้จักการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ และความรู้เพื่อเป็นการคิดที่กว้างขวาง วิเคราะห์ และสร้างสรรค์

10. การสอนต้องเน้นการเรียนรู้แบบเข้าใจ ไม่ใช่การท่องจำแต่จำได้ ความจำของผู้เรียนจะเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้ การกระตุ้นความคิดจากการทำกิจกรรม กระบวนการเรียนและคำถามของครู

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 6 – 7) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และให้บริการด้านความรู้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะรับผิดชอบตั้งแต่การเลือกและการวางแผนสิ่งที่ตนจะเรียน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือก และจะเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้า รับผิดชอบการเรียนรู้ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญ และมีความหมายต่อการเรียนรู้ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ประสบการณ์เดิม และความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่สอน (เนื้อหา) และวิธีที่ใช้สอน (เทคนิคการสอน)

3. การเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับความสุขจากการเรียนหากได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ค้นพบข้อคำถามและคำตอบใหม่ๆ สิ่งใหม่ๆ ประเด็นที่ทำท้าทายและความสามารถในเรื่องใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการบรรลุผลสำเร็จของงานที่พวกเขาเริ่มด้วยตนเอง

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มจะช่วยส่งเสริมความเจริญงอกงาม การพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ การปรับปรุงการทำงาน และการจัดการกับชีวิตของแต่ละบุคคล สัมพันธภาพที่เท่าเทียมกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของผู้เรียน

5. ผู้เรียนได้เห็นความสามารถของตนในหลายๆ ด้าน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนมองเห็นความสามารถของตนในแง่บวกที่แตกต่างออกไป ผู้เรียนจะมีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น สามารถเป็นในสิ่งที่อยากเป็น มีวุฒิภาวะสูงมากขึ้น ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมตนให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมด้วยเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้น

6. ผู้เรียนได้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้หลายๆ ด้านพร้อมกันไป การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาผู้เรียนหลายๆ ด้าน คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด ด้านการ ปฏิบัติและด้านอารมณ์ ความรู้สึกจะได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

7. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ให้บริการความรู้ ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นแหล่ง ความรู้ที่ทรงคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นคว้าหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สิ่ง ที่สำคัญที่สุด คือ ครูจะต้องเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้เรียน เป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน

2.6.4 ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544: 8-9) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาผู้สอน

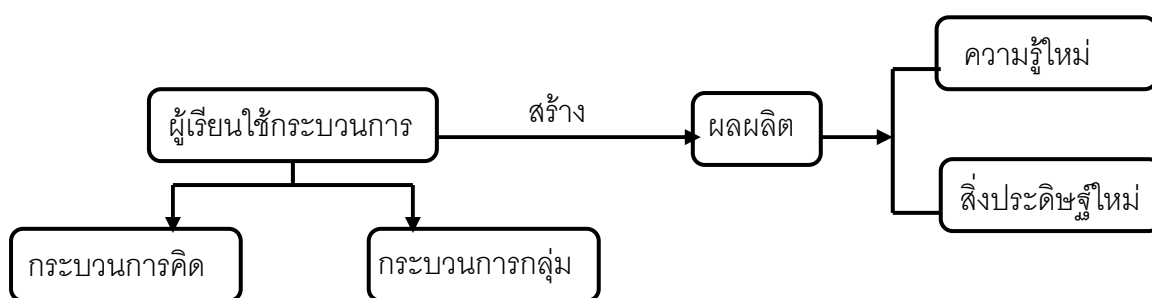
1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง (Construction of the new knowledge)
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (process skills) คือ กระบวนการคิด (thinking process) กระบวนการกลุ่ม (group process) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) คือ มีส่วนทั้งด้านปัญญา ภาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ทั้งสิ่งมีชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่างๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนมีความสุข (Happy learning)
5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ ชีตความสามารถ ศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (application)

7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้นมีบทบาทดังนี้ 1.) เป็นผู้นำเสนอ (presenter) 2.) เป็นผู้สังเกต (observer) 3.) เป็นผู้ถาม (asker) 4.) เป็นผู้ให้การเสริมแรง (reinforcer) 5.) เป็นผู้แนะนำ (director) 6.) เป็นผู้สะท้อนความคิด (reflector) 7.) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (atmosphere organizer) 8.) เป็นผู้จัดระเบียบ (organizer) 9.) เป็นผู้แนะแนว (guide) 10.) เป็นผู้ประเมิน (evaluator) 11.) เป็นผู้ให้คำชื่นชม (appraiser) 12.) เป็นผู้กำกับ (coacher)

เมื่อพิจารณาผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ (construction) รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (process skills) คือ กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่ม สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (participation) และมีปฏิสัมพันธ์ (interaction)
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (happy learning)
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ (application)

ตัวบ่งชี้สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเอง ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ การใช้กระบวนการสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่

กรมวิชาการ (2542: 42) กล่าวไว้ใน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการนิเทศการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) หรือสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง พฤติกรรมการสอนของครูเป็นไปตามตัวบ่งชี้ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. มีการจัดบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

3. มีการเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล แสดงความรักต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. มีการจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก และมีการคิดอย่างสร้างสรรค์
5. มีการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตน
6. มีการส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. มีการใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิด
8. มีการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและการเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. มีการฝึกฝนรียา มารยาทและวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ (2542: 8 - 10) กล่าวถึงตัวบ่งชี้การเรียนเป็นศูนย์กลางว่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนเป็นศูนย์กลางขึ้นไป โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ เป็นเครื่องตรวจสอบว่าเมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนหรือการสอนตามตัวบ่งชี้เหล่านี้เมื่อนั้นได้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติ
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบ
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ

2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายาและวินัยตามวิถีประชาธิปไตย
10. ครูสังเกตประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.6.5 บทบาทครูในการจัดการเรียนประสบการณ์การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เบนเนต (ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542: 22; อ้างอิงจาก Brendes and Ginnis.1986; Citting Bennet.1969. A Guide to Student - Centred Learning) ได้เปรียบเทียบบทบาทครูรุ่นใหม่กับครูรุ่นเก่า ดังนี้

ครูรุ่นใหม่

1. สอนผู้เรียนโดยวิธีบูรณาการเนื้อหา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้แนะนำประสบการณ์ทางการศึกษา
3. กระตือรือร้นในบทบาทความรู้ลึกของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนของหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นกิจกรรมหลัก
6. มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการใช้แรงจูงใจภายใน
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป
8. มีการทดสอบเล็กน้อย
9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ

ครูรุ่นเก่า

1. สอนแยกเนื้อหาวิชา
2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา
3. ละเลย เจยเมยต่อบทบาทของผู้เรียน
4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะออกความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยการท่องจำเป็นหลัก
6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน แรงจูงใจภายนอก
7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะ ๆ
9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญละเลยความรู้สึกหรือทักษะทางด้านจิตพิสัย
13. ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

2.6.6 แนวดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการนำแนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่ความสำเร็จ ครูผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเจตคติ การยอมรับและการตระหนักในความสำคัญ ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดกิจกรรม สื่อ และนวัตกรรม รวมทั้งวิธีการวัดและประเมินผลตามยุทธศาสตร์การจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542: 16) ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 เตรียมตนเอง จะต้องเตรียมตนเองให้พร้อม ให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลชัดเจน รวมทั้งแนะนำแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า

1.2 เตรียมแหล่งข้อมูล เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชาการ ห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

1.3 จัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด และต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญ

และเนื้อหาสาระสำคัญของเนื้อหา อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนด ซึ่งจะประกอบไปด้วย การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ เตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ เตรียมวัดและประเมินผล เพื่อครอบคลุมทั้งกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill)

2. ขั้นตอนการ ครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะต่อไปนี้

2.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะจดจำได้ดี และจดจำได้นาน

2.2 ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่ม โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ ที่สำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุย ปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ เหมาะกับวัยและความสนใจของผู้เรียน มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว และส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์และความจริงของผู้เรียน

2.4 เน้นกระบวนการ (Process) ควบคู่กับผลงาน (Product) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

2.5 เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงและพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน

3. ขั้นตอนประเมินผล ครูผู้สอนต้องดำเนินการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อม การวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน วัดและประเมินตามสภาพจริง (Authentic Measurement) โดยการเน้นการวัดจากการปฏิบัติ (Performance Measurement) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผล ครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

ทิสนา แชมมณี (2542: 23 – 25) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ว่าจะใช้แนวคิดใดจะประสบผลสำเร็จไปไม่ได้ หากครูและผู้เรียนไม่เปลี่ยนบทบาทของตน ครูจำนวนมากยังเคยชินอยู่กับบทบาทเดิมคือการเป็นผู้บอกเล่า ถ่ายทอด อธิบายเนื้อหาความรู้ให้ผู้เรียน และผู้เรียนจำนวนมากก็เคยชินกับการเป็นผู้ฟัง รับความรู้ และจำความรู้ การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูและผู้เรียนทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็เปลี่ยนพฤติกรรม ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนก็เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน ผู้ที่จำเป็นต้องเริ่มต้นก่อนคือครู เพราะครูเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว ผู้เรียนก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามสภาพที่จัดให้ บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. เตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์แหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.2 ศึกษาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอดและกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน

1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลัก CIPPA หรืออื่น ๆ

1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

1.4.1 สื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน

1.4.2 เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ หรือสื่อทัศนวัสดุต่างๆ

และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

1.4.4 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้

1.4.5 ห้องเรียน หรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การสอน

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

- 2.3.3 กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนในกิจกรรมอย่างเต็มที่
- 2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม
- 2.3.5 ให้คำแนะนำ และข้อมูลต่างๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
- 2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรม
- 2.3.7 ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม
- 2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล

- 3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน
- สุเทพ บุญซ้อน (2540: 34 – 42) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบทดลอง (Laboratory Method) เป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง หรือค้นพบข้อมูลต่างๆ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project Method) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้วางแผนโครงการและดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงการ โดยอาจจะให้รับผิดชอบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ ซึ่งเป็นวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริง นักเรียนจะทำงานนี้ด้วยการตั้งปัญหาและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการลงมือทำจริง

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) เป็นวิธีการสอนที่จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นแหล่งการศึกษา นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยการเรียนจากโปรแกรมการสอนซึ่งจัดในรูปของชุดการสอน นักเรียนจะหาประสบการณ์การเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมให้ครบทุกศูนย์ภายใต้การดูแลของครู ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

1.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัย (Inductive Method) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากรายละเอียดปลีกย่อยไปหากฎเกณฑ์ คือ เป็นการสอนจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม หรือสอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ หลักการ ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุป โดยการให้นักเรียน

ทำการศึกษา สังเกตทดลอง เปรียบเทียบ แล้วพิจารณาค้นหาองค์ประกอบที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน จากตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อนำเป็นข้อสรุป

1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิรนัย (Deductive Method) เป็นการสอนที่เริ่มต้นจากกฎ หรือหลักการต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนหาหลักฐาน เหตุผลมาพิสูจน์ยืนยันเพื่อฝึกหัดให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผลไม่เชื่ออะไรง่ายๆ จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ให้เห็นจริงเสียก่อน

1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ (Process) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการนั้นสามารถใช้กระบวนการต่างๆ ได้หลายกระบวนการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และคุณลักษณะที่ต้องการตามเป้าหมายของหลักสูตร

1.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอภิปราย (The Classroom Discuss Method) วิธีการนี้ครูจะเป็นผู้ใช้คำถามยั่วๆ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเกิดการหยั่งเห็น (insight) ด้วยตนเอง

1.8 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสำรวจความรู้สึกและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Exploration of Feelings and Resolution of Conflict) การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบนี้ เหมาะสำหรับการสอนในเนื้อหาที่มีความขัดแย้งทางความคิด หรือสภาพที่ต้องการความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ยุทธวิธีในการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ยุทธวิธี คือ การสำรวจความรู้สึก และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

1.9 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนให้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม

2.6.7 เทคนิคการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อรรถัย มูลคำ (2542: 30 - 31) กล่าวว่า รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนให้คิดค้นความรู้ และลงมือปฏิบัติหรือกระทำจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น เทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีหลายวิธี ดังนี้

1. เกมการศึกษา (Educational Game)
2. สถานการณ์จำลอง (Simulation)
3. กรณีตัวอย่าง (Case Study)
4. บทบาทสมมติ (Role Play)

5. แก๊สสถานการณ์ (Situation)
6. โปรแกรมสำเร็จรูป (Program Instruction)
7. ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Centre)
8. ชุดการสอน (Instructional Package)
9. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction)
10. โครงการงาน (Project)
11. การทดลอง (Experimentation)
12. การถามตอบ (Question Answer)
13. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
14. การแก้ปัญหา (Problem Solving)
15. สืบสวนสอบสวน (Inquiry)
16. กลุ่มสืบค้นความรู้ (Group Investigation)
17. กลุ่มสัมพันธ์ (Group Process)
18. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co – operative Learning)
19. ความคิดรวบยอด (Concept Attainment)
20. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Self – Directed Learning)
21. อริยสัจ 4 (4 Noble Truth Method)
22. ทัศนศึกษานอกสถานศึกษา (Field Trip)
23. การเรียนรู้จากห้องสมุด (Library Study)
24. พัฒนาการกระบวนการคิด (Inductive Thinking)
25. ปทัสฐานของกลุ่ม (Group Norm)
26. งานวิเคราะห์ภาคสนาม (Forec Field Analysis)
27. ศิลปสร้างสรรค์ (Creative Arts)
28. พินิจแหล่งข้อมูล (Resources Identification)
29. การนำเสนอโดยวีดิโอ (VDO Presentation)
30. การเสนอแบบให้เรียนโดยอิสระ (Freedom Learning)

นอกจากรูปแบบและวิธีการทั้งหลายที่ได้กล่าวมานี้ ยังมีวิธีการที่สำคัญอีกวิธีการหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ วิธีการที่เรียกว่า STORY LINE METHOD อันเป็นทั้งวิธีบูรณาการหลักสูตรและวิธีบูรณาการการเรียนการสอน

2.6.8 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2544: ๗-๗) ได้กล่าวว่า การประเมินผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินทางเลือกใหม่หรือการประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่นำเสนอผู้เรียนด้วยงาน / กิจกรรมที่มีความหมายต่อการศึกษาโดยตรงแทนการนำเสนอที่มีความหมายทางอ้อม การประเมินสภาพจริงมีลักษณะสำคัญคือ

1. ประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนรู้และสามารถทำได้
2. เน้นวัตถุประสงค์ที่มีความหมายโดยตรงมากกว่าทางอ้อม
3. ลักษณะของงาน/กิจกรรมควรมีระดับความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่ามีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน
4. ใช้งาน/กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดกว้างขวางมากกว่าคำตอบถูกคำตอบเดียวและควรเป็นงานที่ทำเป็นกลุ่มซึ่งใช้เวลานานพอสมควรในการทำงานให้เสร็จ

การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดเป็นการประเมินในระดับชั้นเรียนมุ่งตอบจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน ครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เรียนเป็นผู้ใช้ผลการประเมินมากที่สุด ส่วนการประเมินขนาดใหญ่เป็นการทดสอบมาตรฐานซึ่งทดสอบกับผู้เรียนจำนวนมากหรือกลุ่มขนาดใหญ่ มีหลักการมุ่งตอบจุดมุ่งหมายของผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และผู้กำหนดนโยบายการศึกษา การประเมินทั้งสองระดับจึงมีข้อตกลงเกี่ยวกับวิธีการประเมินต่างกั น นิยามคุณภาพของการประเมินต่างกัน และใช้วิธีการประเมินที่มีพื้นฐานต่างกั นดังนั้นการประเมินผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. มีเป้าหมายการประเมิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ได้คะแนนถูกต้องแม่นยำ ละเอียดครอบคลุมเป็นไปตามสภาพจริงและเพื่อตัดสินผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน
2. มีจุดเน้นเพื่อทดสอบคุณลักษณะร่วมกันของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อประเมินทักษะที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ในชีวิตรจริงนอกโรงเรียน เน้นคุณลักษณะที่แปรเปลี่ยนไปตามเวลา
3. บทบาทของผู้ประเมินคือครูผู้สอนเป็นทั้งผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้แปลผล และผู้ใช้ผลการประเมิน
4. ความถี่ในการประเมินและการให้คะแนนของการประเมินในระดับชั้นเรียน ทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง ให้คะแนนแบบปรนัยและมีการใช้ดุลยพินิจตัดสินแบบอัตนัย เน้นการให้คะแนนโดยบุคคลมากกว่าใช้เครื่องตรวจความสามารถเปรียบเทียบกัน ซึ่งมีความสำคัญน้อยมาก ควรใช้วิธีการหลากหลาย
5. การประเมินอาจจะเป็นหรือไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกคนในห้องเดียวกัน โดยทั่วไปเป็นการประเมินแบบไม่จำกัดเวลาหรือเป็นแบบระดมความคิด

6. ผลของการประเมินออกมาในรูปของคะแนนประกอบคำบรรยาย ใช้การตัดสินเส้นภาพของคะแนน และผลการประเมินส่งผลย้อนกลับทันที

7. คุณภาพของการประเมิน หมายถึง การส่งผลในทางส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และนิยามโดยครูผู้สอนแต่ละคน

วิธีการประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ตรงตามความต้องการและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตั้งแต่ก่อนเริ่มต้น ระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในการประเมินวิธีการต่างๆ ให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ดังนี้

1. การตัดสินใจก่อนเริ่มต้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการประเมินจากสิ่งต่อไปนี้

1.1 การทบทวนศึกษาหลักสูตร แผนการสอน ตำราหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การประเมินผลที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ได้

1.2 การสังเกต จดบันทึกผู้เรียนในระหว่างชั้นเรียน พูดคุยกับครูคนอื่นที่เคยสอนผู้เรียนมาก่อน คะแนนผลการสอบต่างๆ เกณฑ์ของผู้เรียน ข้อมูลภูมิหลังของครอบครัวผู้เรียน

1.3 การสังเกตแรงจูงใจ ความสนใจ ความเชื่อ และประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะสอน การสังเกตท่าที ความรู้สึกของผู้เรียนต่อหัวข้อการเรียนรู้ ผลการสอนก่อนเรียนและผลการสอนหลังเรียน

1.4 การสำรวจทบทวนกิจกรรมชนิดต่างๆ ที่ครูใช้มาก่อนว่าสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดีหรือไม่ วิเคราะห์ลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ

1.5 สำรวจทบทวนเป้าหมายการศึกษาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาทบทวนเป้าหมายการศึกษาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาทบทวนคำถามที่ผู้เรียนควรสามารถตอบได้ ศึกษาทบทวนทักษะการคิด การปฏิบัติที่ผู้เรียนควรสามารถปฏิบัติได้หลังเกิดการเรียนรู้

1.6 สังเกต ผู้เรียนตามความต้องการเรียนรู้พิเศษและความต้องการทางสังคม การสังเกตและจดจำพฤติกรรมผู้เรียนในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา สารสนเทศเกี่ยวกับการจัดห้องเรียนที่ได้ผลดีที่สุดในอดีตที่ผ่านมาเพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จุดหมายคล้ายๆ กัน

2. การตัดสินใจในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการประเมินจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

2.1 การสังเกตผู้เรียนในช่วงทำกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนตอบคำถามของครูหรือไม่

2.2 การวินิจฉัยลักษณะความผิดพลาดของผู้เรียนหรือความคิดที่ผิดพลาดที่ผู้เรียนใช้ คิดค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีอื่นๆ ระบุผู้เรียนคนที่ไม่ร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2.3 การสังเกตและประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับปริมาณและชนิดของการประเมินผู้เรียนที่มีความต้องการแตกต่างกัน สารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนตามการปฏิบัติตามจุดหมายการเรียนรู้ การทำการบ้านและผลสอบย่อยและการสัมภาษณ์ผู้เรียน

2.4 การสังเกตและตรวจสอบผลงานที่ทำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว สอบถามความเข้าใจของผู้เรียน การบ้านของผู้เรียน ผลการทดสอบ และสอบย่อยๆ

3. การตัดสินใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

3.1 การใช้แบบทดสอบในชั้นเรียน ผลงานของโครงการระยะยาว การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เรียน ผลการทดสอบด้วยข้อสอบครูสร้าง

3.2 การสังเกตการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ศึกษาทบทวนผลการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์และด้านความถนัด ศึกษาทบทวนสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของครอบครัว

3.3 การดูผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน สอบย่อย การทดสอบ โครงการงานในชั้นเรียน รายงานผลการทดลองในห้องปฏิบัติการ การสังเกตเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายการเรียนรู้ที่ต้องการประเมิน ความรู้ที่เป็นผลเกิดขึ้นในช่วงระยะสั้นหรือช่วงระยะยาว

3.4 การสรุปผลการปฏิบัติในชั้นเรียนตามจุดหมายการเรียนรู้ที่สำคัญ สรุปผลการตอบข้อคำถามที่สำคัญที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐาน สรุปผลจากระดับความชอบกิจกรรมและเนื้อหาในบทเรียน

3.5 การสรุปความสนใจของผู้เรียนและปฏิกิริยาต่อกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้ สรุปผลสัมฤทธิ์ในชั้นเรียนจากแบบทดสอบในชั้นเรียนตามหลักสูตร และสรุปผลการตอบในชั้นเรียนจากเนื้อหาที่คัดเลือกจากแบบทดสอบมาตรฐานอื่น ๆ

จากปรัชญา แนวคิด หลักการ บทบาทของครู บทบาทของผู้เรียน รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบนี้จะถูกหล่อหลอมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่จะมากน้อยเพียงใดนั้นเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาครั้งนี้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล

3.1 ความหมายของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงคาโนนิคอล

ดุซงกี โยเหลา (2541: 73) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล หมายถึงเทคนิคทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไปและอีกกลุ่มประกอบด้วยตัวแปรตามตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2535: 40 – 41) กล่าวถึงการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอลว่าเป็นเทคนิคทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไปและอีกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วยตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป การวิเคราะห์คาโนนิกอลอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับการลดมิติของตัวแปรกลุ่มตัวแปรเดิมให้เหลือเพียงฟังก์ชันเส้นตรง (linear functions) ของตัวแปรที่มีจำนวนน้อยกว่าเดิม หลักการแนวคิดสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิกอล คือ ทั้งกลุ่มตัวแปรอิสระและกลุ่มตัวแปรตามซึ่งถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกันย่อมก่อให้เกิดส่วนประกอบเส้นตรงที่เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน (linear composites) ตามหลักกำลังสองต่ำสุด ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ (composites) ของเส้นตรงเหล่านี้คือ สหสัมพันธ์คาโนนิกอล ซึ่งใช้สัญลักษณ์ R_c ผลการรวมเชิงเส้นตรงของกลุ่มตัวแปรเดิมทั้งสองกลุ่มนี้ คือ องค์ประกอบคาโนนิกอล (canonical factor) หรือ ตัวแปรคาโนนิกอล (canonical variate)

โดยทั่วไปอาจเขียนโดยใช้สัญลักษณ์ W_i และ V_i สมมติว่า ตัวแปรกลุ่มที่หนึ่งที่จะนำมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล ได้แก่ $(x_1, x_2, x_3, \dots, x_p)$ และตัวแปรกลุ่มที่สองได้แก่ $(y_1, y_2, y_3, \dots, y_p)$ ในกรณีนี้ตัวแปรคาโนนิกอลของกลุ่มตัวแปรที่หนึ่งปรากฏตามสมการดังนี้

$$W_1 = a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots + a_px_p$$

ตัวแปรคาโนนิกอลของกลุ่มตัวแปรที่สองปรากฏตามสมการดังนี้

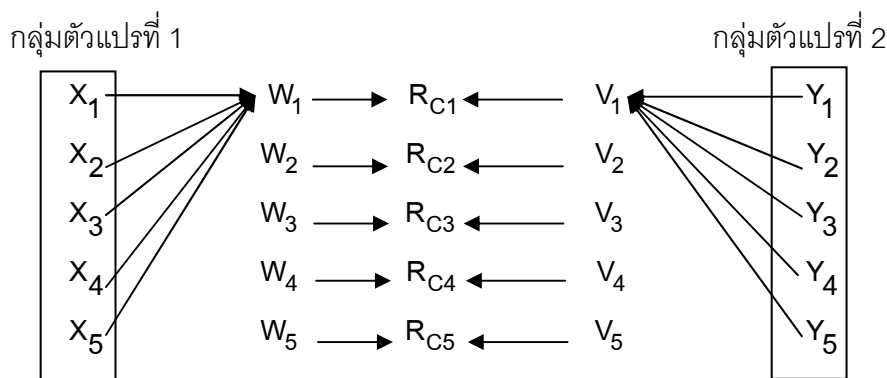
$$V_1 = b_1y_1 + b_2y_2 + b_3y_3 + \dots + b_qy_q$$

การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน a_i และ b_i เป็นไปในลักษณะที่จะทำให้ตัวแปรคาโนนิกอล W_1 มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับตัวแปรคาโนนิกอล V_1 ฉะนั้นตัวแปรคาโนนิกอลที่ถูกกำหนดขึ้นจากตัวแปรกลุ่มหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของตัวแปรอีกกลุ่มหนึ่ง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรทั้งสอง กล่าวได้ว่าตัวแปรคาโนนิกอลที่กำหนดขึ้นจากตัวแปร กลุ่มหนึ่ง จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไป ถ้ามีการเพิ่มหรือลดจำนวนตัวแปรในอีกกลุ่มหนึ่ง

สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ที่มีค่าขนาดสูงสุดระหว่าง W_1 และ V_1 คือ สหสัมพันธ์คาโนนิกอลตัวแรก R_{c1} อีกนัยหนึ่ง R_{c1} ก็คือ ตัวแปรประมาณค่าของความแปรปรวนที่ร่วมกันระหว่าง W_1 และ V_1 อย่างไรก็ตามไม่ใช่ตัวประมาณค่าของความแปรปรวนที่ทับซ้อนกันระหว่างกลุ่มตัวแปรทั้งสองกลุ่มนั้น กล่าวได้ว่า เมื่อสามารถคำนวณค่า R_{c1} ได้แล้วสามารถคำนวณค่า R_{c2}, R_{c3} และค่า R_c อื่น ๆ ได้ เพราะ R_{c2} คือ ตัวประมาณค่าของความแปรปรวนที่ร่วมกันระหว่าง W_2 และ V_2 ในขณะที่ R_{c3} ก็คือตัวประมาณค่าของความแปรปรวนที่ร่วมกันระหว่าง W_3 และ V_3 อย่างไรก็ตาม R_{c2}, R_{c3} และ R_c อื่น ๆ ย่อมอยู่ภายใต้ข้อตกลงเบื้องต้นที่กำหนดไว้ว่า ตัวแปรคาโนนิกอลคู่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวแปรคาโนนิกอล คู่แรกจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปร คาโนนิกอลที่กล่าวถึงก่อน ตัวอย่างเช่น ในกรณี R_{c2} ตัวแปรคาโนนิกอล W_2 และ V_2 จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคาโนนิกอล W_1 และ V_1 และใน

กรณี R_{c3} ตัวแปรคาโนนิคัล W_3 และ V_3 จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรคาโนนิคัลคู่แรก (W_1 และ V_1) และตัวแปรคาโนนิคัล คู่ที่สอง (W_2 และ V_2) เป็นต้น ถ้าไม่มีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นนี้ก็ย่อมเป็นไปได้ที่จะพบค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลไม่จำกัดจำนวนที่จะมีขนาดค่าสูงเท่ากับสหสัมพันธ์คาโนนิคัลของตัวแปรแรก แต่เนื่องจากการมีการกำหนด ข้อจำกัดดังกล่าว R_{c1} จึงมีขนาดค่าสูงกว่า R_{c2} และ R_{c2} จึงมีขนาดค่าสูงกว่า R_{c3} ตามลำดับ

ตามปกติ จำนวนค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลจะสามารถพิจารณาได้จากจำนวนตัวแปรในกลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า กล่าวคือ ถ้าการวิเคราะห์คาโนนิคัลประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปรและกลุ่มตัวแปรตามจำนวน 4 ตัวแปร การวิเคราะห์นี้จะสามารถคำนวณค่า R_c ได้ 4 ค่าและถ้ากลุ่มตัวแปรอิสระและกลุ่มตัวแปรตามจำนวนเท่ากัน คือ กลุ่มละ 5 ตัวแปร ขั้นตอนการคำนวณย่อมจะก่อให้เกิดปัจจัยคาโนนิคัล 5 ปัจจัย และค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล จำนวน 5 ค่า ดังปรากฏตามภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงความเกี่ยวข้องระหว่างกลุ่มตัวแปรตัวแปรคาโนนิคัลและสหสัมพันธ์คาโนนิคัล
(ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 41)

3.2 ข้อดีและประโยชน์ของการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล

สำราญ มีแจ้ง (2544: 176) เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัลมีประโยชน์ต่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. บอกอัตราและแบบแผนความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรสองกลุ่มจากข้อมูลชุดเดียวกันได้
2. ลดข้อมูลหรือตัวแปรลง โดยสามารถสร้างตัวแปรประกอบหรือตัวแปรคาโนนิคัลขึ้นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่มนั้นได้
3. สามารถนำค่าของตัวแปรคาโนนิคัลมาใช้จัดอันดับหน่วยวิเคราะห์ตามค่าสูงต่ำซึ่งมีประโยชน์ต่อการกำหนดตำแหน่งของตัวแปรต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวแปรคาโนนิคัล

3.3 ลักษณะข้อมูลและคำศัพท์ที่ควรรู้จักเกี่ยวกับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัล

สำราญ มีแจ้ง (2544: 176) ข้อมูลที่จะนำมาใช้กับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัลต้องเป็นข้อมูลที่มีระดับการวัดแบบช่วง (Interval Scale) หรือ ตัวแปรทวิ (Bivariates) มีค่าเป็น 0 หรือ 1

เช่นเดียวกับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ใช้จริงก็คือเมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละกลุ่ม

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2535: 40 – 42) ตัวแปรคาโนนิคอล (Canonical variate) คือ ตัวแปรประกอบ (Composite variable) ที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร W เรียกว่า ส่วนประกอบของพยากรณ์ (Predictor composite) และ V จะเรียกว่า ส่วนประกอบของตัวเกณฑ์ (Criterion composite)

สหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical correlation; R_C) คือปริมาณของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคาโนนิคอล หรือปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบของตัวพยากรณ์กับส่วนประกอบของตัวเกณฑ์

ค่าน้ำหนักความสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical weight, function coefficient) หมายถึงค่าตัวเลขหรือน้ำหนักของตัวแปรชุด X หรือตัวแปรชุด Y ในที่นี้คือค่า $a_1, \dots, a_p$ และ $b_1, \dots, b_q$

การตีความเหมือน β ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ซึ่งเป็นค่าที่แสดงค่าตัวแปร X หรือ Y มีความสำคัญในการอธิบายตัวแปรคาโนนิคอล เพื่อควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ในชุดตัวแปร

3.4 การคำนวณสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

หลังจากที่รวบรวมข้อมูลที่เป็นค่าของตัวแปรต่าง ๆ ทั้งตัวแปรอิสระ ซึ่งมี p ตัว และตัวแปรตาม ซึ่งมี q ตัว ค่าเหล่านี้เป็นค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด N คน เรียกว่า ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งนำข้อมูลเบื้องต้นมาจัดอยู่ในรูเมตริกซ์ ดังนี้ (สราวุธ มีแจ้ง. 2544: 177 – 178)

สมาชิกกลุ่มตัวอย่าง	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1	$X_{11} \ X_{12} \dots X_{1p}$	$Y_{11} \ Y_{12} \dots Y_{1q}$
2	$X_{21} \ X_{22} \dots X_{2p}$	$Y_{21} \ Y_{22} \dots Y_{2q}$
3	$X_{31} \ X_{32} \dots X_{3p}$	$Y_{31} \ Y_{32} \dots Y_{3q}$
.	.	.
.	.	.
.	.	.
N	$X_{N1} \ X_{N2} \dots X_{Np}$	$Y_{N1} \ Y_{N2} \dots Y_{Nq}$

เมื่อ N แทน จำนวนหน่วยตัวอย่าง

p แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

q แทน จำนวนตัวแปรตาม

ตัวเลขสองตัวที่ห้อย X และ Y นั้น ตัวแรกแทนสมาชิกคนที่ ตัวหลังแทนจำนวนตัวแปรที่ของ แต่ละกลุ่ม ดังนั้น X_{12} แทนคะแนนของคนที่หนึ่งในตัวแปรอิสระตัวที่สอง จากเมตริกซ์ข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยจับคู่ระหว่างตัวแปรทุกตัวเป็นคู่ ๆ ไปแล้วนำค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดมาจัดเป็นรูปเมตริกซ์ โดยแบ่งส่วนเป็น 4 ส่วนดังนี้

X					Y				
1	2	.	.	p	1	2	.	.	q
1									
2									
X .			R_{xx}					R_{xy}	
.									
.									
p									
1									
2									
Y .			R_{yx}					R_{yy}	
.									
.									
q									

เมื่อ p แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

q แทน จำนวนตัวแปรตาม

เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ R สามารถที่จะกำหนดส่วนออกได้เป็น 4 เมตริกซ์ย่อย คือ R_{xx} , R_{yx} , R_{xy} และ R_{yy} ในเมตริกซ์ย่อย R_{xx} ประกอบด้วยสหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด X ในเมตริกซ์ R_{yy} ประกอบด้วย สหสัมพันธ์ของตัวแปรในชุด Y และเมตริกซ์ R_{yx} กับ R_{xy} จะเป็นสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ข้ามกันของ ตัวแปรในชุด X กับชุด Y จากคุณสมบัติเชิงสมมาตรของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ ดังนั้น R_{xy} จึงมีค่าเท่ากับ R_{yx} ที่สามารถสลับเปลี่ยนแทนกันได้ เมื่อจัดเมตริกซ์ตามภาพแล้วก็จะสามารถวิเคราะห์สหสัมพันธ์ คาโนนิคอลลต่อไป

กำหนดส่วนย่อยของเมตริกซ์ X กับ Y ให้อยู่ในรูปของซูเปอร์เมตริกซ์ ดังนี้

(Pedhazur. 1997: 927 – 930)

$$R = \begin{bmatrix} R_{xx} & R_{xy} \\ R_{yx} & R_{yy} \end{bmatrix}$$

เมื่อ	R	แทน	ซูเปอร์เมตริกซ์ระหว่างสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
	R_{xx}	แทน	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ x_p
	R_{yy}	แทน	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรตาม Y_q
	R_{xy}	แทน	เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ x_p กับชุดตัวแปรตาม Y_q
	R_{yx}	แทน	ทรานสโพสของ R_{xy}

จากนั้นหาค่าเมตริกซ์ของ $R_{xx}^{-1}, R_{yx}, R_{xy}$ และ R_{yy}^{-1} แล้วนำไปสร้างสมการดีเทอร์มิแนนต์ดังนี้

$$\left| R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I \right| = 0$$

R_{yy}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y

R_{xx}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X

I แทน เมตริกซ์เอกลักษณ์ (Identity matrix)

λ แทน ไอเกนแวลูหรือความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คานินิคอลจากสมการ

ดีเทอร์มิแนนต์จะได้ สมการ quadratic คือ

$$a\lambda^2 - b\lambda + c = 0$$

คำนวณหาค่า λ จากสูตร

$$\lambda = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

หาค่าสหสัมพันธ์คานินิคอล (R_c) โดยการถอดรากที่สองของ λ จากสูตร

$$R_c = \sqrt{\lambda}$$

การทดสอบนัยสำคัญของ R_c

การทดสอบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างสหสัมพันธ์คานินิคอล โดยจะเป็นการทดสอบ R_{cj}

ทุกค่าพร้อม ๆ กัน

$$H_0 : R_{c1} = \dots = R_{cj} = 0$$

H_1 : มี R_c อย่างน้อย 1 ตัว ที่มีค่าเท่ากับ 0

การทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คานินิคอลใช้สูตรดังนี้ (Pedhazur. 1997: 939 – 940)

$$\chi^2 = -[N - 1 - .5(p + q + 1)] \log_e \Lambda; \quad df = pq$$

χ^2 แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

P แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

q แทน จำนวนตัวแปรตาม

$\log_e$ แทน natural logarithm

Λ แทน Wilks' lambda โดยคำนวณจากสูตร $\Lambda = (1-R_{c1}^2)(1-R_{c2}^2)\dots(1-R_{cj}^2)$

เมื่อทดสอบแล้วพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H_0 สรุปได้ว่า อย่างน้อย $R_{c1} \neq 0$ อันดับต่อไป

คำนวณ Λ' ใช้สูตรเดิม โดยตัดเทอม $(1-R_{c1}^2)$ ออกไป จะได้ว่า

$\Lambda' = (1-R_{c2}^2)$ โดยค่า $df = (p-1)(q-1)$

หากมี R_c มากกว่า 2 ค่า คำนวณ Λ' ที่ $df = (p-2)(q-2)$ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติต่อไปจนกระทั่งพบ R_c ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงสิ้นสุดการทดสอบสมมติฐาน

การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร Y (Pedhazur. 1997: 930 – 933) โดยที่

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของชุดที่ j (Function j)

V_j แทน เวกเตอร์ที่ j

V_j' แทน ทรานสโพสของ V_j

หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้

$$\left| R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I \right| V_j = 0$$

การคำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X ได้จากสมการดีเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

A แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด

B แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร Y

$D^{-1/2}$ แทน diagonal matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ

R_{xx} แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X

R_{xy} แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปรตาม Y

การตีความสัมประสิทธิ์คานอนิคอลคล้ายกับการตีความค่า β ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

3.5 การแปลผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คานอนิคอล (สำราญ มีแจ้ง. 2544: 182 – 183)

ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลนี้จะแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เป็นไปได้สูงสุดระหว่างชุดของตัวแปรตามร่วมกัน และชุดของตัวแปรอิสระร่วมกัน ส่วนสัมประสิทธิ์คานอนิคอลเป็นน้ำหนัก (Loading) ที่แสดงถึงความสำคัญของตัวแปรนั้นที่มีส่วนช่วยให้ได้ความสัมพันธ์สูงสุดดังกล่าว ดังนั้นในการพิจารณาว่าตัวแปรในชุดตัวแปรอิสระกับชุดตัวแปรตามตัวใดบ้างสัมพันธ์กันก็พิจารณาจากขนาด

และเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ค่าในนิคอลลของตัวแปรเหล่านั้น ตัวแปรใดที่มีสัมประสิทธิ์ค่าในนิคอลลสูง และเครื่องหมายอย่างเดียวกัน ตัวแปรเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน แต่หากมีเครื่องหมายต่างกันจะมีความสัมพันธ์ทางลบซึ่งกันและกัน

ค่าสัมประสิทธิ์ที่สำคัญอีกค่าหนึ่งคือ ค่าไอแกน (Eigen values) ซึ่งก็คือกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์ค่านิคอลล เป็นค่าที่แสดงถึงความแปรปรวนที่ร่วมกันของตัวแปรทั้งสองชุด นั่นคือเป็นสัดส่วนแสดงความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรทั้งสองชุด หรือเป็นอิทธิพลสูงสุดที่ตัวแปรในชุดหนึ่งส่งผลต่อตัวแปรอีกชุดหนึ่ง

สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงค่านิคอลลนี้สามารถวิเคราะห์หาค่าสัดส่วนของน้ำหนักตัวแปรทั้งหมดที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดนั้นเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่มีค่าสูงสุด ดังนั้นค่าสหสัมพันธ์ค่านิคอลลตัวแรกจึงเป็นค่าสูงที่สุดอันเกิดจากสัดส่วนของน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว ดังปรากฏในสัมประสิทธิ์ค่านิคอลลชุดแรก ส่วนชุดที่สอง หรือชุดต่อไปเป็นสัดส่วนของน้ำหนักแต่ละตัวแปรที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองชุดในส่วนที่เหลือเป็นเชิงเส้นตรงที่มีค่าสูงที่สุด ซึ่งเป็นอิสระจากชุดแรกตามลำดับ ค่าสหสัมพันธ์ค่านิคอลลตัวที่สองหรือตัวต่อไปจึงมีค่าน้อยกว่าตัวแรกตามลำดับ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

นันทวัน พนมเขต (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติที่มีต่อครูผู้สอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และความคาดหวังในการศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการและตามแนววิถีการการเรียนรู้ สามารถพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 , 5 และ 6 ด้านการเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข อยู่ในเกณฑ์ดี (ค่าเฉลี่ย 2.56 - 2.81 ร้อยละ 62 - 85) ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 4 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (ค่าเฉลี่ย 2.30 - 2.41 ร้อยละ 39 - 62) ยกเว้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคุณลักษณะด้านมีความสุขอยู่ในเกณฑ์ดี

จตุพร ศิลาเดช (2543: online) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งใช้แบบวัดคุณธรรมพื้นฐานที่สร้างเป็นแบบประเมินพฤติกรรมของตนเองแบบบังคับให้เลือกตอบ 13 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม ความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยแต่ละข้อประกอบด้วยข้อความ 2 ข้อความรวม 169 ข้อ 338 ข้อความ แบบวัดคุณธรรมฉบับนี้มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเป็นไปตามเกณฑ์ (.60 ถึง 1.00) และมีความเชื่อมั่นปานกลาง (.5178 ถึง .7180) พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรม 12 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม และความเป็นผู้มีวิวัฒธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณธรรมทั้ง 13 ด้าน นั่นคือ สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขันความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรด้วยค่า $R = .2219$
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน ความสัมพันธ์กับเพื่อน และการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนร่วมกันพยากรณ์คุณธรรมด้านความประหยัดด้วยค่า $R = .2208$
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับปล่อยปละละเลยสามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยด้วยค่า $R = .1393$
4. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยร่วมกับเข้มงวดกวดขัน สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความเสียสละด้วยค่า $R = .1907$
5. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความเมตตากรุณาด้วยค่า $R = .2434$

อนุศักดิ์ จินดา (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรสาเหตุต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

ละมัย สุวรรณสิงห์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความกตัญญูตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการอบรมเลี้ยงดู เชวณัฎฐา และเชวณัฎฐาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยมีคุณธรรม ทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ และ นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับ คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมด้านความ ซื่อสัตย์ ความกตัญญูตเวที ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

อัญชลี พุกชาญคำ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและ จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของ โรงเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ เพื่อ ส่งเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้นักเรียนทุกคน และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับ นักเรียนที่มีจริยธรรมบกพร่อง โดยเน้นความสำคัญวิธีการพัฒนามากกว่าปรัชญาพัฒนาในช่วงเข้า ก่อนเข้าเรียน โดยใช้วิธีการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในโอกาส วันสำคัญ การฝึกอบรม การฝึก ปฏิบัติจริง การนำนักเรียนเข้าวัดฟังธรรม และใช้กิจกรรมกลุ่มข้อคุณธรรมที่สำคัญที่โรงเรียนมุ่งเน้นมาก ที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ ความรู้จักรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความกตัญญู ความขยัน ความมีเหตุผล ความสำนึกหน้าที่ ความเสียสละ ความอดทน และการประหยัด

เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อ คุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลปรากฏว่าการอบรม เลี้ยงดูแบบการให้ความรักมีอิทธิพลต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีเป็นอย่างมาก

สมบุญ ตันยะ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค่านิยมทางการศึกษาของไทย : อดีต ปัจจุบัน อนาคต ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมทางการศึกษาของไทยในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การศึกษา เป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาช่วยให้มีชีวิตอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันและการศึกษาช่วยยกฐานะทางสังคม และค่านิยมทางการศึกษาของไทยในอนาคต คาดว่าจะมีอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2542 – 2555 ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณธรรม การศึกษาช่วยให้มีชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ การศึกษาเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ลินดา (Lynda. 2002: online) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกรด 7 – 9 ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และอภิปรายกลุ่มย่อย ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความดี และการทำความดีของคนในสังคมตามการรับรู้ ของนักเรียน พบว่า คนดีจะมีการดำเนินชีวิตที่ดี และทำแต่สิ่งดีให้เกิดกับสังคม ความยุติธรรมเป็น สัญลักษณ์อย่างหนึ่งของคนดี ผู้ใหญ่ บุคคลภายในครอบครัว มีผลต่อการทำความดี การรับรู้ในการทำของดีของเด็ก การตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องของนักเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งสัมพันธ์ภายในสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า ความชน ความตื่นตัวของเหตุการณ์ ความอยากรู้ อยากเห็น มีแนวโน้มที่ส่งผลต่อการทำความดี สำหรับการทำความดีในโรงเรียนนั้นนักเรียนรับรู้ ว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไรก็อยู่ที่ตัวเราเอง แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู การเรียนรู้ ส่วนการทำความดีภายในสังคมส่วนที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจน ความยุติธรรม คือ กฎระเบียบทางสังคม แต่การทำความดี บางครั้งก็จะถูกขัดขวาง หรือไม่ได้รับความยุติธรรมจากลัทธิเหยียดสีผิว หรือผู้ที่มีอำนาจภายในสังคมนั้นๆ

คาห์น (Kahn 2001: online) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างทางจิตวิทยาและประสบการณ์ของเด็กเกี่ยวกับธรรมชาติ ข้อสรุปของการวิจัยซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เด็ก 5 กลุ่ม ตัวอย่าง ประกอบด้วย เด็กผิวดำ เด็กยากจนในชุมชนชนชั้น เด็กบราซิลที่อยู่ในเมืองและแถบลุ่มน้ำอะเมซอน เด็กที่อยู่ในเมืองลิสบอน ประเทศโปรตุเกส ซึ่งในการศึกษานี้แสดงให้เห็นเหตุผลเกี่ยวกับความเชื่อของเด็กที่ว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งศูนย์กลางนั้นชวนให้น่าสนใจถึงชุมชนที่ระบบนิเวศวิทยาสมบูรณ์ นอกจากนี้จุดเด่นความประทับใจจาก 5 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีเหตุผลทำนองเดียวกันด้วย เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรมสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมจริยธรรมโดยการกำหนดทิศทางไว้ 2 ประการ คือ เน้นความต้องการของการกระทำที่ถูกต้อง และแสดงออกถึงแนวโน้มของทฤษฎีศีลธรรมจริยธรรม และเน้นผลระยะยาว ด้านคุณลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพรวมถึงความกล้าหาญและความเฉลียวฉลาดเป็นพื้นฐานของการเป็นคนดี และยังพบว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่าเป็นรองในเรื่องแยกแยะระหว่างศีลธรรม จริยธรรมและการไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ควรปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามควรพิจารณาให้ดีขึ้นอาจเป็นไปได้ว่า ประเพณีดั้งเดิม ความเชื่อในเรื่องธรรมชาติเป็นศูนย์กลางนั้นอาจเป็นแรงผลักดันที่จะทำให้เป็นทฤษฎีของความดีนั้นมีผลต่อสังคม ต่อระบบนิเวศวิทยาและการสนับสนุนทางด้านการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจริยธรรม ในการวิจัยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านจิตวิทยา การพัฒนาทฤษฎีซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีของความดี เพื่อให้เกิดผลประโยชน์โดยเพิ่มในด้านศีลธรรมจริยธรรม

บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin ; Hoskinson. 1997: 407 – 415) ได้ทำการทดลองสอนจริยธรรมให้กับนักเรียนเกรด 4 - 5 โดยวิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจากจรรยาบรรณดีและการอ่านเรื่องราว ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากนั้นทำการวัดจริยธรรมตามวิธีการของโคลเบอร์ก กลุ่มทดลองครูใช้การถาม 3 แบบ คือ คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ดีความการประเมินผลเพื่อยั่วยุให้นักเรียนสมมติบทบาทของตนเองลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยอย่างอิสระ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจ จริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

แคโรลีน คูก (Caroline Cooke. 1992: online) ได้ทำการศึกษาโน้ตสโนของการทำความดีและการทำไม่ดี ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนอายุ และเพศแตกต่างกันกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กนักเรียนชายและเด็กนักเรียนหญิง ที่มีอายุ 4 ปี 10 ปี และ 16 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินศีลธรรมด้านความยุติธรรม และแบบประเมินศีลธรรม ด้านการให้เหตุผลอย่างรอบคอบ รวมทั้งการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ พบว่า การทำสิ่งที่ดีและไม่ดี มีความสัมพันธ์กับช่วงอายุของเด็ก ส่วนเพศไม่มีผลต่อการทำความดีและการทำสิ่งที่ไม่ดี

จากที่กล่าวมาเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด ประเทศใดก็ตามต่างพยายามศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แนวทางในการปฏิบัติ การอบรมสั่งสอนในเรื่องศีลธรรมจริยธรรมให้กับเด็กๆ เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าของการเป็นคนดี ทั้งนี้เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า จะได้เป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติต่อไป การที่ประเทศใดที่สมาชิกในประเทศเป็นคนดี ประเทศนั้นก็มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสงบสุข ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า นำมาซึ่งการสร้างความสำเร็จให้แก่ชาติบ้านเมือง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากทม. แบ่งเป็น 3 เขต ซึ่งทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษากทม. มีโรงเรียนทั้งหมด 38 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5,636 คน และแบ่งเป็นห้องเรียนได้ 154 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 703 คน จำนวนห้องเรียน 22 ห้องเรียน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

1. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยการศึกษาสัดส่วนของประชากร มีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าสัดส่วน (e) ได้เท่ากับ 2
- 1.2 กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 % ($\alpha = .05$)

1.3 คำนวณค่าความแปรปรวนของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 55 ข้อ การวิจัยครั้งนี้ได้ สุ่มเป็นแบบมาตรฐานของนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ เท่ากับ 18.10 โรงเรียนขนาดกลาง เท่ากับ 20.74 และโรงเรียนขนาดเล็ก เท่ากับ 22.23

2. คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

ในที่นี้ $N = 5,636$ $K = 3$ $\alpha = .05$ $e = 2$

$$\sigma_1^2 = 372.768 \quad \sigma_2^2 = 430.250 \quad \sigma_3^2 = 494.180$$

$$n_1 = 2,176 \quad n_2 = 2,937 \quad n_3 = 523$$

หาสัดส่วนของประชากรคำนวณได้ดังนี้

เนื่องจากทุกชั้นมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้สูตร

$$W_1 = \frac{n_1}{N} = \frac{2,176}{5,636} = 0.4 \quad W_2 = \frac{n_2}{N} = \frac{2,937}{5,636} = 0.5 \quad W_3 = \frac{n_3}{N} = \frac{523}{5,636} = 0.1$$

ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตร

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{w_g}}{\frac{N^2 e^2}{4} + \sum_{g=1}^K N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม
	N	แทน	ขนาดของประชากร ในที่นี้ 5,636 คน
	K	แทน	จำนวนชั้นที่ประชากรถูกแบ่งออก
	N_g	แทน	จำนวนสมาชิกของประชากรในชั้นที่ g
	σ^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของประชากรชั้นที่ g
	W_g	แทน	อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของชั้นที่ g
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

จากสูตรคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{\frac{n_1^2 \sigma_1^2}{w_1} + \frac{n_2^2 \sigma_2^2}{w_2} + \frac{n_3^2 \sigma_3^2}{w_3}}{\frac{N^2 e^2}{4} + n_1 \sigma_1^2 + n_2 \sigma_2^2 + n_3 \sigma_3^2} \\ &= \frac{\frac{(2,176)^2 (372.768)}{0.40} + \frac{(2,937)^2 (430.250)}{0.50} + \frac{(523)^2 (494.180)}{0.10}}{\frac{(5,636)^2 (2)^2}{4} + 2,176(372.768) + 2,937(430.250) + 523(494.180)} \end{aligned}$$

$$= 698.27$$

$$\approx 698$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่จะต้องทำการสุ่มอย่างน้อย 698 คน โดยแต่ละชั้นมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย ดังนี้

$$\text{ชั้นที่ 1 } n_1 = w_1 n = (0.40)(698) = 279.2 \approx 279 \text{ คน}$$

$$\text{ชั้นที่ 2 } n_2 = w_2 n = (0.50)(698) = 349 \text{ คน}$$

$$\text{ชั้นที่ 3 } n_3 = w_3 n = (0.10)(698) = 69.8 \approx 70 \text{ คน}$$

3. ขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two stages Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

1. สุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ละขนาด โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวน 7 โรงเรียน

โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวน 18 โรงเรียน

โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 13 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยคำนวณหาจำนวนโรงเรียนเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากโรงเรียนแต่ละขนาด โดยได้จาก 1 ใน 5 ของโรงเรียนทั้งหมด 38 โรงเรียน ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 โรงเรียน

2.3 กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ห้องเรียนเป็นกลุ่ม (Cluster) ของการสุ่ม จากนั้นทำการสุ่มห้องเรียนแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยให้ได้จำนวนห้องเรียนแต่ละโรงเรียนร้อยละ 50 ของจำนวนห้องเรียนทั้งหมดในโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มขั้นตอนที่ 1 และได้จำนวนนักเรียนทั้งหมดจากจำนวนห้องเรียนที่ทำการสุ่มได้ ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

ระดับ สถานศึกษา	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ห้องเรียน	นักเรียน	ห้องเรียน	นักเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่	1. ราชวินิต	10	416	5	153
	2. พญาไท	11	382	5	127
โรงเรียนขนาดกลาง	1. พิบูลอุปถัมภ์	4	177	2	86
	2. หุ่ยมหาเมฆ	5	188	3	92
	3. ประถมนนทรี	4	153	2	76
	4. สายน้ำทิพย์	6	221	3	98
โรงเรียนขนาดเล็ก	1. วัดหงส์รัตนาราม	2	62	1	41
	2. วัดใหม่ช่องลม	2	59	1	30
รวม		46	1,773	22	703

หมายเหตุ

เกณฑ์ในการจัดขนาดโรงเรียนผู้วิจัยนำหลักเกณฑ์ของสำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนกตามขนาดดังนี้

ขนาดที่ 1	จำนวนนักเรียน	1	-	120	คน	} ขนาดเล็ก
ขนาดที่ 2	จำนวนนักเรียน	121	-	200	คน	
ขนาดที่ 3	จำนวนนักเรียน	201	-	300	คน	
ขนาดที่ 4	จำนวนนักเรียน	301	-	499	คน	
ขนาดที่ 5	จำนวนนักเรียน	500	-	1,499	คน	} ขนาดกลาง
ขนาดที่ 6	จำนวนนักเรียน	1,500	-	2,499	คน	
ขนาดที่ 7	จำนวนนักเรียน	มากกว่า		2,500	คน	} ขนาดใหญ่

จากเกณฑ์การจัดขนาดโรงเรียนสำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมในเรื่องของสื่อ เทคโนโลยี และบุคลากรทางการศึกษาที่จะช่วยในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา พบว่ามีความคล้ายคลึงกันในโรงเรียนขนาดที่ 6 และขนาดที่ 7 คือ

เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน และโรงเรียนขนาดที่ 1 มีความคล้ายคลึงกับโรงเรียนขนาดที่ 2 ขนาดที่ 3 และขนาดที่ 4 ซึ่งมีขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดที่ 5 มีความพร้อมในด้านปัจจัยต่างๆ ไม่มากหรือน้อยเกินไป จึงจัดเป็นโรงเรียนขนาดกลาง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 7 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 55 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

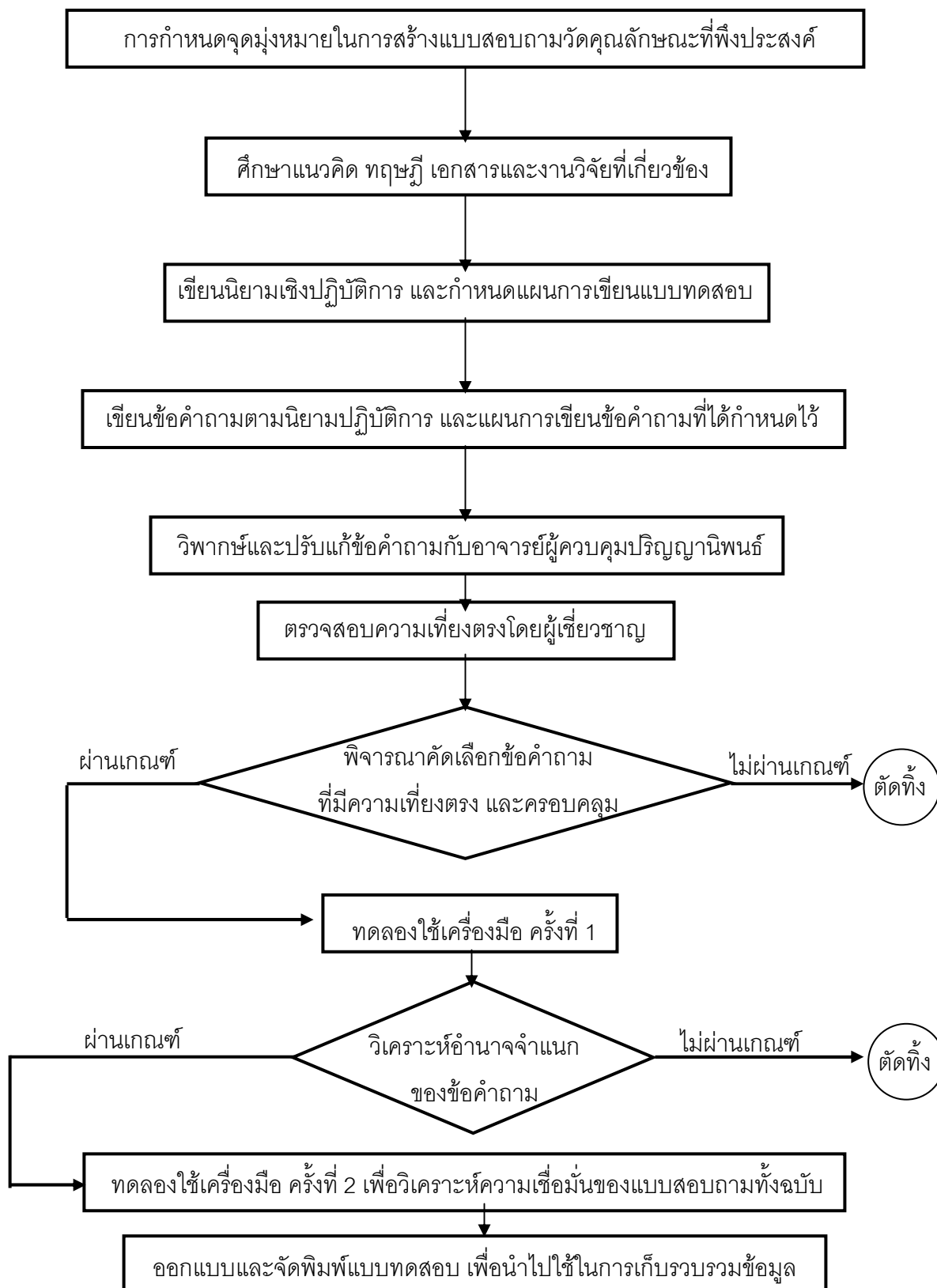
ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ แบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา ด้านความประหยัด โดยผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการอาศัยการผสมผสานแนวคิด และทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรม ของเพียเจท์ (ปราชญา กล้าผจญ, 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก Piaget, 1960: 357) โคลเบอร์ก (ปราชญา กล้าผจญ, 2544: 164 - 173; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2540: 63 - 65) และทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิน (2538: 2 - 5) จำนวน 55 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังภาพประกอบ 3

วิธีดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. ศึกษาานิยามทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ ไคลเบอร์ก และทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน

3. เขียนนิยามปฏิบัติการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเขียนนิยามตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด พร้อมทั้งกำหนดแผนการเขียนข้อคำถาม

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการ และแผนการเขียนข้อคำถามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งลักษณะข้อสอบที่สร้างเป็นสถานการณ์สมมติซึ่งเป็นเรื่องราวสั้นๆ ที่ประสบในชีวิตประจำวัน นำไปทำเป็นแบบสำรวจพฤติกรรมเพื่อหาคำตอบโดยให้นักเรียนตอบตามพฤติกรรมของตนเองที่จะกระทำเมื่อประสบกับสถานการณ์นั้นๆ แล้วนำคำตอบไปวิเคราะห์เพื่อรวบรวมจัดเป็นตัวเลือก 4 ตัวเลือก ตามขั้นตอนการพัฒนาจริยธรรมของเพียเจต์ ไคลเบอร์ก และดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามขึ้นทั้งหมด 75 ข้อคำถาม โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีจำนวนข้อคำถามด้านละ 15 ข้อ

4.1 การให้คะแนน แต่ละข้อมีน้ำหนักเป็น 0, 1, 2, 3 โดยยึดหลักดังนี้

ให้ 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในระดับเหนือเกณฑ์ ยึดหลัก แห่งตน และขึ้นกระทำอย่างมีเหตุผลและสติสัมปชัญญะ ตามแนวทฤษฎีของขั้นการพัฒนาจริยธรรมของเพียเจต์ ไคลเบอร์ก และดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งแสดงถึงการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูง

ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในระดับตามเกณฑ์ ยึดคำสั่ง และขึ้นการกระทำตามเพื่อนฝูงและขึ้นการกระทำตามระเบียบ ตามแนวทฤษฎีของขั้นการพัฒนาจริยธรรมของเพียเจต์ ไคลเบอร์ก และดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งแสดงถึงการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ ก่อนจริยธรรมและขึ้นการกระทำเพื่อตนเอง กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง มุ่งหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย จะกระทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ตามแนวทฤษฎีของขั้นการพัฒนาจริยธรรมของ เพียเจต์ ไคลเบอร์ก และดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งแสดงถึง การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับต่ำ

ให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่จัดอยู่ในลำดับขั้นของการกระทำที่เป็นไปในลักษณะของการไม่มีจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของขั้นการพัฒนาจริยธรรมของ เพียเจต์ ไคลเบอร์ก และดวงเดือน พันธุมนาวิน ซึ่งแสดงถึงการไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับ นิยามปฏิบัติการ จากนั้นคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่สมบูรณ์และมีความเหมาะสม พบว่าข้อคำถามในแบบสอบถามแบบสถานการณ์ที่วัด ชุดตัวแปร Y คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านคือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีจำนวนข้อคำถามด้านละ 15 ข้อ รวมทั้งหมด 75 ข้อคำถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 5 ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ จำนวน 100 คน จากนั้นนำผลที่ได้จากการ ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยการวิเคราะห์หาค่า Item Total Correlation แล้วพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามของแบบวัดในแต่ละฉบับที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และเป็นข้อที่สมบูรณ์ มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พร้อมทั้งพิจารณาปรับปรุง ข้อคำถามที่บกพร่อง ได้ข้อคำถามแบบสอบถามแบบสถานการณ์วัดชุดตัวแปร Y คือคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัยจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2047 ถึง 0.6621 ด้านความซื่อสัตย์สุจริตจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2056 ถึง 0.8115 ด้านกตัญญูตเวที จำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2775 ถึง 0.5892 ด้านความเมตตากรุณาจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.3092 ถึง 0.6519 ด้านความประหยัดจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.2729 ถึง 0.6171

7. นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 6 ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนประถมนนทรี และโรงเรียนราชวินิต รวมทั้งหมดจำนวน 150 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้าน โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่าแบบสอบถามแบบสถานการณ์วัด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7428 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8231 ด้านความกตัญญูตเวที มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6816 ด้านความ เมตตากรุณา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7943 และด้านความประหยัด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7119

8. จัดเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ของ พัททัง วรแหวน (2546: 117-118) ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน

ประเมินค่า มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2116 - 0.6111 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.7996

2. แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดการควบคุมตนเองของ สุรินยา ศรีชาชัย (2545: 136 - 137) ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า มี 6 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.49 ถึง 0.71 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.857

3. แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ ศิณพร แสงใส (2548: 135 - 137) ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2348 ถึง 0.6906 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.8848

4. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของ ดาวันนา กิตติสาร (2546: 102 - 105) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า มี 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 4.740 - 9.696 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.8291

5. แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนของ ศศิธร ลิ้นน้อย (2547: 105 - 106) ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า มี 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 4.163 - 9.872 มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.893

6. แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ มารุต พัฒนาผล (2546: 117 - 118) ซึ่งใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.4101 - 0.7349 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.9451

แบบสอบถามทั้ง 6 ฉบับ ดังกล่าว ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนา โดยการปรับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และปรับแบบสอบถามให้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างมาก จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อย และจริงน้อย โดยการคัดเลือกบางข้อคำถาม ซึ่งการคัดเลือกข้อคำถามผู้วิจัยพัฒนาให้ครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 6 ฉบับ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ จำนวน 100 คน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งพบว่า

แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9063 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง จำนวน 14 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9099 แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9109 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 14 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9021 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9144 แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9011

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 7 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นแบบสถานการณ์ 4 ตัวเลือก และแบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และแบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ จริงมาก จริงค่อนข้างมาก จริงปานกลาง จริงค่อนข้างน้อย และจริงน้อย ซึ่งแบบสอบถามแต่ละฉบับมีลักษณะดังนี้

ตัวอย่างแบบทดสอบ

ข้อ	ข้อคำถาม
(1)	แบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์
	ด้านความมีระเบียบวินัย
	พำนักการบ้านคณิตศาสตร์ไปส่งครู ขณะที่เดินไปส่ง พ้าเห็นว่าการบ้านของตนเองลืมขีดเส้นใต้คำตอบ ซึ่งครูกำหนดให้นักเรียนขีดเส้นใต้คำตอบก่อนส่งครูทุกครั้ง ถ้านักเรียนเป็นพ้าจะทำอย่างไร
	ก. ส่งการบ้านไปเลย เพราะไม่ใช่เรื่องสำคัญ (0)
	ข. นำการบ้านมาขีดเส้นใต้ เพราะกลัวครูทำโทษ (1)
(2)	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
	ฝนเป็นแม่ค้าขายเงาะซึ่งมีเงาะคุณภาพดีและคุณภาพต่ำ ถ้านักเรียนเป็นฝน จะขายเงาะอย่างไร
	ก. แยกขายเงาะ เพราะความถูกต้อง และเพื่อความพึงพอใจของลูกค้า (3)
	ข. แยกขายเงาะ เพราะลูกค้าจะได้ชื่นชมแล้วเป็นลูกค้าประจำ (2)
	ค. แยกขายเงาะ เพราะหากเป็นสิ่งที่สะดวกต่อขายของตนเอง (1)
	ง. ผสมเงาะ เพราะเป็นหลักค้าซึ่งจะทำให้ขายหมดเร็วยิ่งขึ้น (0)

ข้อ	ข้อคำถาม
	แบบทดสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความกตัญญูทดเวทิต
(3)	พิมพ์ถือของหนักขึ้นไปบนรถเมล์ และยืนอยู่ใกล้ ๆ ฝนที่กำลังนั่งอยู่ ถ้านักเรียนเป็นฝน จะทำอย่างไร ก. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะเป็นมารยาททางสังคม (2) ข. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะไม่อยากให้คนอื่นหาว่าตนไม่มีน้ำใจ (1) ค. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะพิมพ์ไม่มีที่นั่งหากต้องยืนถือของด้วยคงหนัก (3) ง. ให้พิมพ์ถือของเอง เพราะกลัวว่าจะลืมคืนให้เมื่อพิมพ์ลงรถ (0)
(4)	ด้านความเมตตากรุณา ขณะที่ฟ้าครามกำลังนั่งเล่นเกมอยู่นั้น เขาเห็นครูกำลังจะทำความสะอาดห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นฟ้าครามจะทำอย่างไร ก. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะครูอาจจะทำได้ถ้าไม่ช่วย (1) ข. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะจะได้เป็นที่ชื่นชมของครู (2) ค. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะครูจะไม่ต้องเหนื่อยมาก (3) ง. ไม่ไปช่วยครูทำความสะอาดห้อง เพราะตนเองไม่ใช่เวร (0)
(5)	ด้านความประหยัด แม่พาพิมพ์ไปเที่ยวที่ห้างสรรพสินค้า และบอกให้พิมพ์เลือกซื้อของตามใจชอบ ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์ จะทำอย่างไร ก. ซื้อของที่เป็ประโยชน์ เพราะเพื่อน ๆ ก็กระทำเช่นนี้ (2) ข. ซื้ออะไรก็ได้ เพราะแม่อนุญาตแล้ว และตนเองก็ต้องการ (0) ค. ซื้อของที่เป็ประโยชน์ เพราะต่อไปแม่จะได้อนุญาตให้ซื้ออีก (1) ง. ซื้อของที่จำเป็นต้องใช้ ราคาไม่แพง เพราะไม่อยากให้แม่สิ้นเปลืองมาก (3)

การให้คะแนน

การให้คะแนนพิจารณาให้คะแนนเป็นระดับ ดังนี้คือ

- ขั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับสูงหรือมากให้ 3 คะแนน
- ขั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับปานกลางให้ 2 คะแนน
- ขั้นมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับต่ำหรือน้อยให้ 1 คะแนน
- ขั้นไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

แบบทดสอบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 55 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน แต่ละด้านมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 33 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนในแต่ละด้าน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
2.50 - 3.00	27.00 - 33.00	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูง
1.50 - 2.49	16.50 - 27.49	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง
0.51 - 1.49	5.50 - 16.49	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับต่ำ
0.00 - 0.50	0.00 - 5.49	ไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
0. 00.	แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต ข้าพเจ้ามักจะลืมทำการบ้านบ่อยๆ.....					
	ข้าพเจ้ามีการวางแผนงานก่อนลงมือทำงานนั้น.....					
0. 00.	แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง ข้าพเจ้าไม่แสดงอาการโกรธเมื่อถูกเพื่อนล้อ.....					
	ข้าพเจ้าขอให้คุณพ่อคุณแม่ซื้อของเล่นให้เมื่อข้าพเจ้าอยากได้.....					
0. 00.	แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ข้าพเจ้าพอใจกับผลการเรียนของตนเอง.....					
	ข้าพเจ้าชอบทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง.....					
0. 00.	แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย ถ้าข้าพเจ้ามีปัญหาผู้ปกครองคอยช่วยให้คำปรึกษา					
	ผู้ปกครองคอยแนะนำข้าพเจ้าในการทำงานต่างๆ...					
0. 00.	แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ข้าพเจ้ายอมรับและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน...					
	ข้าพเจ้าอธิบายการบ้านให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ...					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
0.	แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้					
	แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
00.	ขณะที่สอนครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม.....					
	ในการเรียนนักเรียนได้รับโอกาสในการทำงาน					
	ร่วมกับเพื่อนหรือทำงานเป็นกลุ่ม.....					

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
เป็นจริงมาก	5	1
เป็นจริงค่อนข้างมาก	4	2
เป็นจริงปานกลาง	3	3
เป็นจริงค่อนข้างน้อย	2	4
เป็นจริงน้อย	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

1. แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 75 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	67.50 - 75.00	มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตในระดับสูง
3.50 - 4.49	52.50 - 67.49	มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตในระดับค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	37.50 - 52.49	มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	22.50 - 37.49	มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตในระดับค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	15.00 - 22.49	มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตในระดับต่ำ

2. แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง จำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 14 – 70 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	63.00 - 70.00	มีคุณลักษณะด้านการควบคุมตนเองในระดับสูง
3.50 - 4.49	49.00 - 62.99	มีคุณลักษณะด้านการควบคุมตนเองในระดับค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	35.00 - 48.99	มีคุณลักษณะด้านการควบคุมตนเองในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	21.00 - 34.99	มีคุณลักษณะด้านการควบคุมตนเองในระดับค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	14.00 - 20.99	มีคุณลักษณะด้านการควบคุมตนเองในระดับต่ำ

3. แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 75 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	67.50 - 75.00	มีคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง
3.50 - 4.49	52.50 - 67.49	มีคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองระดับค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	37.50 - 52.49	มีคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	22.50 - 37.49	มีคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองระดับค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	15.00 - 22.49	มีคุณลักษณะการควบคุมตนเองในระดับต่ำ

4. แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 14 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 70 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	63.00 - 70.00	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระดับสูง
3.50 - 4.49	49.00 - 62.99	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระดับค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	35.00 - 48.99	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	21.00 - 34.99	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระดับค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	14.00 - 20.99	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระดับต่ำ

5. แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนน อยู่ระหว่าง 15 – 75 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	67.50 - 75.00	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนระดับสูง
3.50 - 4.49	52.50 - 67.49	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนระดับค่อนข้างสูง
2.50 - 3.49	37.50 - 52.49	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	22.50 - 37.49	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนระดับค่อนข้างต่ำ
1.00 - 1.49	15.00 - 22.49	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนระดับต่ำ

6. แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนน อยู่ระหว่าง 15 – 75 โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายข้อ	คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
4.50 - 5.00	67.50 - 75.00	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาก
3.50 - 4.49	52.50 - 67.49	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญค่อนข้างมาก
2.50 - 3.49	37.50 - 52.49	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปานกลาง
1.50 - 2.49	22.50 - 37.49	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญค่อนข้างน้อย
1.00 - 1.49	15.00 - 22.49	มีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผู้วิจัยได้รับ หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2550

2. นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมตัวอย่างแบบสอบถาม ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลจริงยื่นต่อหัวหน้าสถานศึกษาของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งในการติดต่อ และการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยดำเนินการระหว่าง วันที่ 9 มกราคม 2550 ถึง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2550

3. เตรียมแบบสอบถามให้พอกับจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ในการ ดำเนินการเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลมา 1.3 เท่าของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจริง จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถามนั้นผู้วิจัย ให้นักเรียนดำเนินการตอบแบบสอบถามเป็นช่วงๆ และเว้นช่วงห่าง ในการตอบแบบสอบถามแต่ละฉบับ

10 นาที ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 914 ฉบับ ผู้วิจัยพิจารณาจัดแบบสอบถาม 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยคัดฉบับที่กลุ่มตัวอย่างไม่ตั้งใจในการตอบแบบสอบถามออก ทั้งนี้เห็นได้จากการสังเกตในระหว่างดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยคัดฉบับที่ไม่สมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามออก ซึ่งเหลือแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เพียงพอกับจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจริง คือ 703 ชุด ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105)

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{w_g}}{\frac{N^2 e^2}{4} + \sum_{g=1}^K N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม
	N	แทน	ขนาดของประชากร ในที่นี้ 5,636 คน
	K	แทน	จำนวนชั้นที่ประชากรถูกแบ่งออก
	N_g	แทน	จำนวนสมาชิกของประชากรในชั้นที่ g
	σ^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของประชากรชั้นที่ g
	W_g	แทน	อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของชั้นที่ g
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย (SE_m)

2.2 การหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบสอบถาม โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแอมเบลตัน (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 175)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.3 การวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 165 - 166)

$$r_{xy} = \frac{N\Sigma XY - (\Sigma X)(\Sigma Y)}{\sqrt{(N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2)(N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2)}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนรวมของข้ออื่นๆที่เหลือทุกข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม

2.4 หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบัค (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 220)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด
	K	แทน	จำนวนส่วนย่อยหรือจำนวนข้อคำถามของเครื่องมือวัด
	S_i^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละส่วนย่อยหรือแต่ละข้อ
	S_x^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation confident) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544: 314)

$$r_{xy} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{(N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2)(N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2)}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	ΣY	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	ΣX^2	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	ΣY^2	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	ΣXY	แทน	ผลรวมของผลคูณ X กับ Y ทุกคู่
	n	แทน	จำนวนคนหรือสิ่งทีศึกษา

3.2 หาค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลโดยมีขั้นตอนดังนี้ (Pedhazur. 1997: 927 – 930)

3.2.1 กำหนดส่วนย่อยของเมตริกซ์ X กับ Y ให้อยู่ในรูปของซูปเปอร์เมตริกซ์ ดังนี้

$$R = \begin{bmatrix} R_{xx} & R_{xy} \\ R_{yx} & R_{yy} \end{bmatrix}$$

เมื่อ R แทน ซูปเปอร์เมตริกซ์ระหว่างสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

R_{xx} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ x_p

R_{yy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ x_p กับชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{yx} แทน ทรานสโพสของ R_{xy}

3.2.2 หาค่าเมตริกซ์ของ $R_{xx}^{-1}, R_{yx}, R_{xy}$ และ R_{yy}^{-1} แล้วนำไปสร้างสมการดีเทอร์มิแนนต์

ดังนี้

$$\begin{vmatrix} R_{yy}^{-1}R_{yx}R_{xx}^{-1}R_{xy} - \lambda I \end{vmatrix} = 0$$

R_{yy}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y

R_{xx}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X

I แทน เมตริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix)

λ แทน ไอเกนเวล्यूหรือความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คานอนิคอล

3.2.3 จากสมการดีเทอร์มิแนนต์จะได้สมการ quadratic คือ

$$a\lambda^2 - b\lambda + c = 0$$

3.2.4 คำนวณหาค่า λ จากสูตร

$$\lambda = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

3.2.5 หาค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอล (R_c) โดยการถอดรากที่สองของ λ

$$\text{จากสูตร } R_c = \sqrt{\lambda}$$

3.3 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คานอนิคอลทำได้โดยใช้การแจกแจงแบบไคสแควร์

ตามวิธีของ Bartlett (Pedhazur. 1997: 939 – 940)

$$\chi^2 = -[N - 1 - .5(p + q + 1)] \log_e \Lambda; \quad df = pq$$

χ^2 แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์

N	แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
P	แทน จำนวนตัวแปรอิสระ
q	แทน จำนวนตัวแปรตาม
$\log_e$	แทน natural logarithm
Λ	แทน Wilks' lambda โดยคำนวณจากสูตร $\Lambda = (1-R_{c1}^2)(1-R_{c2}^2)\dots(1-R_{cj}^2)$

3.4 คำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร Y (Pedhazur. 1997: 930 – 933)

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

β_j	แทน คำนวณน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของชุดที่ j (Function j)
V_j	แทน เวกเตอร์ที่ j
V_j'	แทน ทรานสโพสของ V_j
	หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้

$$\left| R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I \right| V_j = 0$$

3.5 คำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X (Pedhazur. 1997: 930 – 933) ได้จากสมการดีเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

A	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด
B	แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอลของตัวแปร Y
$D^{-1/2}$	แทน Diagonal matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ
R_{xx}	แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X
R_{xy}	แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X กับตัวแปรตาม Y

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

K	แทน	จำนวนข้อคำถาม
x_1	แทน	ลักษณะมุ่งอนาคต
x_2	แทน	การควบคุมตนเอง
x_3	แทน	การเห็นคุณค่าในตนเอง
x_4	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
x_5	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
x_6	แทน	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
Y_1	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย
Y_2	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
Y_3	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที
Y_4	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเมตตากรุณา
Y_5	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE_m	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
λ	แทน	ค่าไอแกน (Eigen value)
R_c	แทน	ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล (Canonical Correlation)
Wilks' Λ	แทน	ค่าสถิติทดสอบ แลมบ์ด้า (Λ) ของวิลคส์ (Wilks)
χ^2	แทน	ค่าไค – กำลังสอง (Chi – square)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
***	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามวัดชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด

3. ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด

4. ค่าน้ำหนักความสำคัญคานอนิคอระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามแผนการวิจัยที่ได้กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามวัดชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด นำเสนอดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของการวัดปัจจัยบางประการ 6 ปัจจัย กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน

ตัวแปร	K	$\bar{X}$	S	r_{tt}	SE _m	C.V.	การแปลความหมาย
ชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยบางประการ							
ลักษณะมุ่งอนาคต (x_1)	15	56.14	7.07	.77	.27	12.59	ค่อนข้างสูง
การควบคุมตนเอง (x_2)	14	54.05	7.54	.85	.28	13.95	ค่อนข้างสูง
การเห็นคุณค่าในตนเอง (x_3)	15	56.07	8.66	.86	.33	15.44	ค่อนข้างสูง
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4)	14	55.55	9.11	.86	.34	16.40	ค่อนข้างสูง
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5)	15	59.23	9.31	.90	.35	15.72	ค่อนข้างสูง
การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_6)	15	61.82	9.16	.91	.35	14.82	ค่อนข้างสูง
ชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์							
ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1)	11	28.79	4.20	.77	.16	14.59	สูง
ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2)	11	28.07	5.09	.77	.19	18.13	สูง
ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3)	11	26.13	4.62	.67	.17	17.68	ปานกลาง
ด้านความเมตตากรุณา (y_4)	11	27.22	5.19	.71	.20	19.07	ปานกลาง
ด้านความประหยัด (y_5)	11	26.56	5.96	.79	.22	22.44	ปานกลาง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 3 พบว่า ชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) การควบคุมตนเอง (x_2) การเห็นคุณค่าในตนเอง (x_3) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_6) มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 54.05 ถึง 61.82 ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่าคุณลักษณะของนักเรียนตามชุดตัวแปร X อยู่ในระดับค่อนข้างสูงในทุกด้าน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวแปร X มีค่าอยู่ระหว่าง 7.07 ถึง 9.31 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนนชุดตัวแปร X พิจารณาในแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 12.59 ถึง 16.40 โดยตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4) มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือ ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) ส่วนตัวแปรที่มีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด คือ ลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) และเมื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัด ชุดตัวแปร X พบว่าชุดตัวแปร X มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.91

ชุดตัวแปร Y คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3) ด้านความเมตตากรุณา (y_4) และด้านความประหยัด (y_5) พบว่าค่าเฉลี่ยของชุดตัวแปร Y ในแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 26.13 ถึง 28.79 ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่า

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามชุดตัวแปร Y ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) และด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) อยู่ในระดับสูง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ชุดตัวแปร Y ในแต่ละด้านมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 4.20 ถึง 5.96 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนนชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ มีค่าอยู่ระหว่าง 14.59 ถึง 22.44 โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด (y_5) มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านความเมตตา กรุณา (y_4) ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) และเมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดชุดตัวแปร Y พบว่า แต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.71 ถึง 0.79

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูตเวที ด้านความเมตตา กรุณา และด้านความประหยัด

ผู้วิจัยนำคะแนนชุดตัวแปร X ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) ตัวแปรการควบคุมตนเอง (x_2) ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (x_3) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4) ตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) และตัวแปรกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_6) กับชุดตัวแปร Y คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ด้านความกตัญญูตเวที (y_3) ด้านความเมตตา กรุณา (y_4) และด้านความประหยัด (y_5) มาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน และพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควรมีค่าต่ำหากพบตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงเกิน 0.70 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537 : 89) อาจต้องทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความเป็นพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) โดยการตรวจสอบจากค่า $VIF \leq 10$ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548: 370) ซึ่งผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) ระหว่างปัจจัยบางประการ 6 ปัจจัย กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅
X ₁	1.000	.640**	.547**	.438**	.509**	.476**	.304**	.315**	.366**	.377**	.350**
X ₂		1.000	.734**	.581**	.683**	.556**	.256**	.253**	.264**	.268**	.177**
X ₃			1.000	.591**	.667**	.507**	.183**	.147**	.155**	.124**	.032
X ₄				1.000	.625**	.534**	.134**	.179**	.220**	.199**	.182**
X ₅					1.000	.637**	.191**	.248**	.291**	.234**	.165**
X ₆						1.000	.178**	.210**	.238**	.259**	.229**
Y ₁							1.000	.608**	.460**	.401**	.322**
Y ₂								1.000	.580**	.509**	.491**
Y ₃									1.000	.576**	.500**
Y ₄										1.000	.665**
Y ₅											1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 4 พบว่าค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างชุดตัวแปร X คือ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต (x₁) การควบคุมตนเอง (x₂) การเห็นคุณค่าในตนเอง (x₃) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x₄) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x₅) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x₆) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.438 ถึง 0.734 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งผู้วิจัยพบว่าแนวโน้มชุดตัวแปร X ส่วนใหญ่ไม่เกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) สามารถนำไปใช้เป็นตัวแปรในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลได้ ยกเว้นตัวแปรการควบคุมตนเอง (x₂) กับตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (x₃) ที่มีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน .70 ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เพื่อทดสอบค่า VIF (Variance Inflation Factor) พบว่า ค่า VIF ของชุดตัวแปร X มีค่าน้อย (VIF ≤ 3) แสดงว่าชุดตัวแปร X มีความสัมพันธ์กันน้อย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548: 370) จึงสามารถนำไปการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลได้ทุกตัวแปร

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y₁) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y₂) ด้านความกตัญญูต่อเวที (y₃) ด้านความเมตตา กรุณา (y₄) ด้านความประหยัด (y₅) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.322 ถึง 0.665

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X คือ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต (x₁) การควบคุมตนเอง (x₂) การเห็นคุณค่าในตนเอง (x₃) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x₄) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x₅) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x₆) กับชุดตัวแปร Y คือ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3) ด้านความเมตตากรุณา (y_4) และด้านความประหยัด (y_5) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.134 ถึง 0.377

3. ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำตัวแปรชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มาหาสหสัมพันธ์คานอนิคอล ซึ่งผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 สหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Function	Canonical correlation (R_c)	Eigen value λ	Wilk's Lambda Λ	Chi-square χ^2	df	p
F						
1	.496**	0.246	.697	250.451	30	.000
2	.225**	0.051	.925	54.488	20	.000
3	.151	0.023	.974	18.441	12	.103
4	.058	0.003	.997	2.365	6	.883
5	.005	0.000	1.000	.020	2	.990

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 5 พบว่า สหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ นั้น ฟังก์ชันที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.496 ($p=.000$) และฟังก์ชันที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.225 ($p=.000$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนฟังก์ชันที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.151 ($p=.103$) ฟังก์ชันที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.058 ($p=.883$) ฟังก์ชันที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.005 ($p=.990$) มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คานอนิคอลทั้งห้าชุดซึ่งเป็นค่าไถ่แกนพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.246 0.051, 0.023, 0.003 และ 0.000 ตามลำดับ แสดงว่าตัวแปรชุดตัวแปร X คือตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง (x_2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_4) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_5) กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3)

ด้านความเมตตากรุณา (y_4) ด้านความประหยัด (y_5) มีลักษณะวัดรวมเท่ากับร้อยละ 24.6, 5.1, 2.3, 0.03 และ 0.00 ตามลำดับ

4. คำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนของชุดตัวแปร X คือ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มาหาคำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคัล ผลการวิเคราะห์นำเสนอ ดังตาราง 6

ตาราง 6 ตารางแสดงค่าำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y

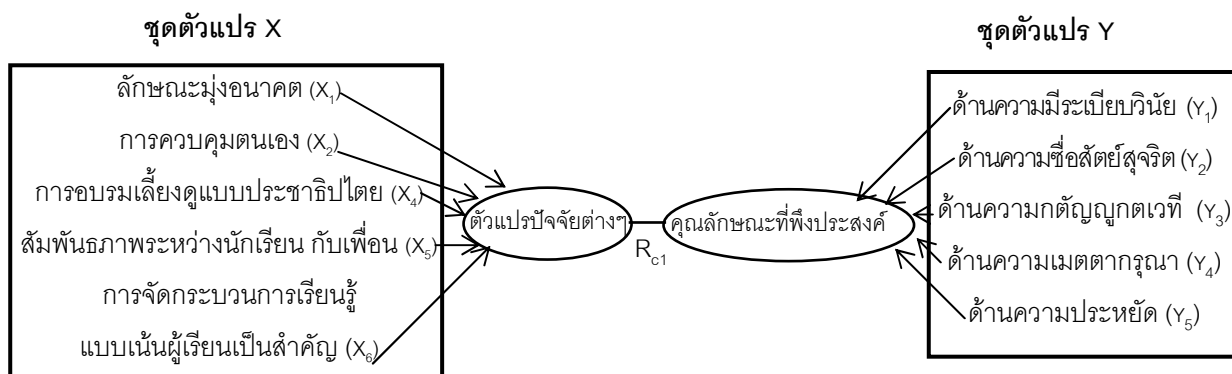
ตัวแปร	ตัวแปร	ค่าำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคัล	
		F1	F2
ชุดตัวแปร X	ปัจจัยบางประการ		
	ลักษณะมุ่งอนาคต (x_1)	-.888 ^a	.257
	การควบคุมตนเอง (x_2)	-.589 ^a	.670 ^a
	การเห็นคุณค่าในตนเอง (x_3)	-.276	.773 ^a
	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4)	-.482 ^a	.127
	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5)	-.562 ^a	.549 ^a
	การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_6)	-.584 ^a	.141
ชุดตัวแปร Y	คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1)	-.572 ^a	.563 ^a
	ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2)	-.691 ^a	.340 ^a
	ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3)	-.817 ^a	.250
	ด้านความเมตตากรุณา (y_4)	-.855 ^a	.055
	ด้านความประหยัด (y_5)	-.849 ^a	-.485

a ค่าที่สูงกว่าหรือเท่ากับ .30 มากพอสำหรับการแปลความหมาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 6 พบค่าำนำน้หนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยต่างๆ ทั้ง 6 ปัจจัย กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ ทั้ง 5 ด้าน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แล้วได้ 2 ฟังก์ชัน ดังนี้

ฟังก์ชันที่ 1 พบค่าน้ำหนักความสำคัญคานินิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ ลักษณะ มุ่งอนาคต (x_1)(-0.888) การควบคุมตนเอง (x_2)(-0.589) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_6)(-0.584) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5)(-0.562) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_4)(-0.482) สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่าน้ำหนักความสำคัญคานินิคอล เรียงตามลำดับ คือ ด้านความประหยัด(y_5)(-0.849) ด้านความเมตตากรุณา(y_4)(-0.855) ด้านความ กตัญญูกตเวที (y_3)(-0.817) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2)(-0.691) และด้านความมีระเบียบวินัย (y_1)(-0.572) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) และสามารถควบคุมตนเอง (x_3) ได้สูง ทั้งยังได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย(x_4) และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(x_6) มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน(x_5) มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย(y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต(y_2) ด้านความกตัญญูกตเวที(y_3) ด้านความเมตตากรุณา(y_4) และด้านความประหยัด(y_5) สูง และชุดตัวแปร X ก็มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด(y_5) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเมตตากรุณา(y_4) ด้านความกตัญญูกตเวที(y_3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต(y_2) และด้านความ มีระเบียบวินัย(y_1) ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y จึงเขียนแผนภาพ โยงความสัมพันธ์ตามงานวิจัยที่ค้นพบ ดังภาพประกอบ 4

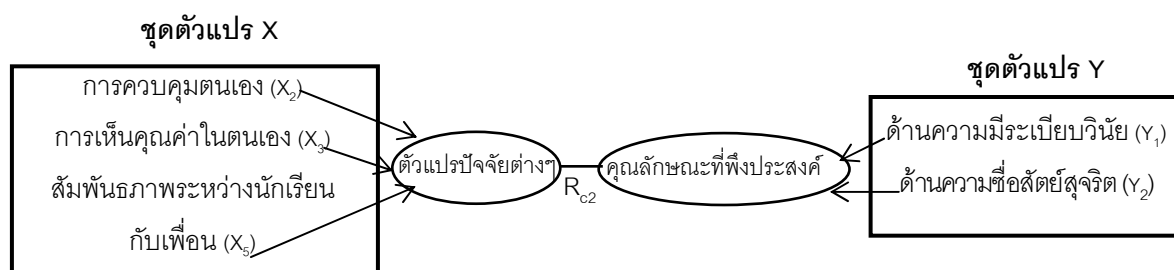

ภาพประกอบ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y
โดยเทคนิคการวิเคราะห์คานินิคอล (ฟังก์ชันที่ 1)

ฟังก์ชันที่ 2 พบค่าน้ำหนักความสำคัญคานินิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ การเห็นคุณค่า ในตนเอง (x_3) (0.773) การควบคุมตนเอง (x_1) (0.670) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) (0.549)

สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่าน้ำหนักความสำคัญคานิคอลตามลำดับ คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) (0.563) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) (0.340) แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (x_3) มีความสามารถในการควบคุมตนเอง (x_1) และมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) สูง มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) สูง และชุดตัวแปร X เหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) สูงที่สุด รองลงมา คือด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2)

เพื่อให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X และชุดตัวแปร Y จึงเขียนแผนภาพโยงความสัมพันธ์ตามงานวิจัยที่ค้นพบ ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y

โดยเทคนิคการวิเคราะห์คานิคอล (ฟังก์ชันที่ 2)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X ได้แก่ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ตัวแปรการควบคุมตนเอง ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูต่เวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด โดยผู้วิจัยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของปัจจัยบางประการมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้านที่มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวน

นักเรียน 703 คน จำนวนห้องเรียน 22 ห้องเรียน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และส่วนที่สองเป็นเครื่องมือในส่วนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น รายละเอียดเป็นดังนี้

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้าง เป็นแบบสอบถามแบบสถานการณ์ 4 ตัวเลือก เพื่อวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแล้วใช้เก็บข้อมูลจริงด้านละ 11 ข้อ รวมทั้งหมด 55 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้านความมีระเบียบวินัยจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2047 ถึง 0.6621 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7428

ด้านความซื่อสัตย์สุจริตจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2056 ถึง 0.8115 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8231

ด้านกตัญญูกตเวทีจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2775 ถึง 0.5892 และมีความเชื่อมั่น 0.6816

ด้านความเมตตากรุณาจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.3092 ถึง 0.6519 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7943

ด้านความประหยัดจำนวน 11 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2729 ถึง 0.6171 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7119

เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่ามี 5 ระดับ เพื่อวัดชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีความเชื่อมั่นดังนี้

แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9063

แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง จำนวน 14 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9099

แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9109

แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 14 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9021

แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9144

แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9011

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยและไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดหมาย วัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยระยะเวลาเมื่อเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลคือ ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2550 แล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจเพื่อนำผลไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานสำหรับตัวแปร ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยด้านต่างๆ กับ ชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน
3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยด้านต่างๆ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยด้านต่างๆ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X คือ ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ตัวแปรลักษณะมุงอนาคต ตัวแปรการควบคุมตนเอง ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.438 ถึง 0.734 และชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.322 ถึง 0.665 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปร X กับชุดตัวแปร Y มีค่าอยู่ระหว่าง 0.134 ถึง 0.377 ซึ่งผู้วิจัยพบว่าแนวโน้มชุดตัวแปร X ส่วนใหญ่ไม่เกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) สามารถนำไปใช้เป็นตัวแปรในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคัลได้

2. สหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปร X ได้แก่ ด้านลักษณะมุงอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่

ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูทวดเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด ฟังก์ชันที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.496 ($p=.000$) และฟังก์ชันที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.225 ($p=.000$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนฟังก์ชันที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.151 ($p=.103$) ฟังก์ชันที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.058 ($p=.883$) ฟังก์ชันที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.005 ($p=.990$) มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลทั้งห้าชุดซึ่งเป็นค่าไอแกนพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.246 0.051, 0.023, 0.003 และ 0.000 ตามลำดับ แสดงว่าชุดตัวแปร X กับ ชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูทวดเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีลักษณะวัดรวมเท่ากับร้อยละ 24.6, 5.1, 2.3, 0.03 และ 0.0 ตามลำดับ

3. คำนำนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปร X ด้านปัจจัยต่างๆ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน

ฟังก์ชันที่ 1 พบค่านำนักความสำคัญคาโนนิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ ลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) (-0.888) การควบคุมตนเอง (x_2) (-0.589) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_3) (-0.584) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_4) (-0.562) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_5) (-0.482) สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่านำนักความสำคัญคาโนนิคอลเรียงตามลำดับ คือ ด้านความประหยัด (y_1) (-0.849) ด้านความเมตตากรุณา (y_2) (-0.855) ด้านความกตัญญูทวดเวที (y_3) (-0.817) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_4) (-0.691) และด้านความมีระเบียบวินัย (y_5) (-0.572) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) และสามารถควบคุมตนเอง (x_2) ได้สูง ทั้งยังได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_5) และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_3) มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_4) สูง มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ด้านความกตัญญูทวดเวที (y_3) ด้านความเมตตากรุณา (y_4) และด้านความประหยัด (y_5) สูง และชุดตัวแปร X เหล่านี้มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด (y_1) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเมตตากรุณา (y_2) ด้านความกตัญญูทวดเวที (y_3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_4) และด้านความมีระเบียบวินัย (y_5) ตามลำดับ

ฟังก์ชันที่ 2 พบค่านำนักความสำคัญคาโนนิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ การเห็นคุณค่าในตนเอง (x_1) (0.773) การควบคุมตนเอง (x_2) (0.670) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_3) (0.549) สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่านำนักความสำคัญคาโนนิคอลตามลำดับ คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) (0.563) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) (0.340) แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (x_1) มีความสามารถในการควบคุม

ตนเอง (x_1) และมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_5) สูง มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) สูง และชุดตัวแปร X เหล่านี้ก็มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าอภิปรายได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างชุดตัวแปร X ได้แก่ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต ตัวแปรการควบคุมตนเอง ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเอง ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด มีค่าเท่ากับ .496, .225, .151, .058 และ .005 ตามลำดับ ซึ่งในฟังก์ชันแรก และฟังก์ชันที่สอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนในฟังก์ชันที่ 3 ฟังก์ชันที่ 4 และฟังก์ชันที่ 5 มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร แสดงว่าชุดตัวแปร X มีความสัมพันธ์กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ เนอร์มี (Nurmi, 1991: 1 - 5) ซึ่งกล่าวว่า ความสนใจ การวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต แนวคิดของสุวรรณี พุทธิศรี และชัชวาลย์ ศิลปกิจ (2541: 359) กล่าวว่าโดยสรุปว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางสังคมอันก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญ รู้สึกถึงความเป็นเพื่อนของผู้อื่นเป็นที่พึงของสังคม ด้านการศึกษานักเรียนจะเห็นคุณค่าในตนเองได้เมื่อนักเรียนรู้สึกว่าคุณค่ามีความสามารถ มีคุณค่าอันเนื่องมาจากความสำเร็จ ด้านครอบครัวนักเรียนจะเห็นคุณค่าในตนเองเมื่อรู้สึกว่าคุณค่าตนเป็นที่รัก เป็นที่ภาคภูมิใจของบิดา มารดา ครู อาจารย์และเพื่อน สุวารินทร์ โรจน์ขจรนภาลัย (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสาธิตสนธิพิทยากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนมากที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบการให้ความรักมีอิทธิพลต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีเป็นอย่างมาก

2. คำนำน้าหนักความสำคัญคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปร X ด้านปัจจัยต่างๆ กับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ

ฟังก์ชันที่ 1 พบค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ ลักษณะ มุ่งอนาคต (x_1) (-0.888) การควบคุมตนเอง (x_2) (-0.589) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_3) (-0.584) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_4) (-0.562) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_5) (-0.482) สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล เรียงตามลำดับ คือ ด้านความประหยัด (y_1) (-0.849) ด้านความเมตตากรุณา (y_2) (-0.855) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3) (-0.817) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_4) (-0.691) และด้านความมีระเบียบวินัย (y_5) (-0.572) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต (x_1) และสามารถควบคุมตนเอง (x_2) ได้สูง ทั้งยังได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (x_5) และการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (x_3) มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_4) มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_5) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_4) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3) ด้านความเมตตากรุณา (y_2) และด้านความประหยัด (y_1) สูง และชุดตัวแปร X เหล่านี้ก็มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด (y_1) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเมตตากรุณา (y_2) ด้านความกตัญญูกตเวที (y_3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_4) และด้านความมีระเบียบวินัย (y_5) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ เซียร์ และคนอื่นๆ (เกษร ภูมิดี, 2546: 43; อ้างอิงจาก Sear and others, 1975: 1 - 4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น พ่อ แม่ และความรัก ของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับการรักความอบอุ่นจนเกิดความพอใจและมีความสุขเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กก็จะได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความหวาดกลัววิตกกังวลก็จะเกิดขึ้น สุชา จันทน์หอม (2519: 221 - 225) กล่าวว่า การสร้างระเบียบวินัยจะช่วยให้เด็กรู้จักบังคับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้ใหญ่ ควรจะปลูกฝังให้เกิดกับเด็ก ซึ่งวิธีที่จะสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เด็กรู้จักการควบคุมพฤติกรรมตนเอง คือ พ่อแม่จะต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีกับลูกของตนไม่ควรบังคับขู่เข็ญหรือปล่อยปละละเลยเด็กจนเกินไป และพ่อแม่จะต้องยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเองไม่ควรจะควบคุมเด็กอยู่ตลอดเวลา ชม ภูมิภาค (2525: 136 - 137) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นจุดสำคัญยิ่งในการปลูกฝังความมีวินัย เราต้องเริ่มตั้งแต่วินัยในห้องเรียน การสร้างระเบียบวินัยในห้องเรียนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะดำเนินไปได้ด้วยดี จะต้องมีความดีควบคู่ไปด้วย ละมัย สุวรรณสิงห์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการอบรมเลี้ยงดู เขาวรรณปัญญา และเขาวรรณาารมณณ์แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคุณธรรม ทุกด้าน

สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย พิไลลักษณ์ ทองรอด (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบการให้ความรักมีอิทธิพลต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีเป็นอย่างมาก

ฟังก์ชันที่ 2 พบค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลของชุดตัวแปร X ตามลำดับดังนี้ การเห็นคุณค่าในตนเอง (x_2) (0.773) การควบคุมตนเอง (x_1) (0.670) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_3) (0.549) สำหรับชุดตัวแปร Y คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล ตามลำดับ คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) (0.563) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) (0.340) แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (x_2) มีความสามารถในการควบคุมตนเอง (x_1) และมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (x_3) สูง มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) สูง และชุดตัวแปร X เหล่านี้ก็มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย (y_1) สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (y_2) ซึ่งสอดคล้องกับซิดดิกมัลล์ สังข์ทอง (2536: 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีระเบียบวินัยไว้ว่า เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม สุชา จันทน์หอม (2519: 221 - 225) ได้กล่าวถึงการสร้างระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นกับเด็กไว้ว่า ควรยกย่องหรือให้คำชมเชยเด็กในโอกาสอันควร เพื่อเป็นการส่งเสริมกำลังใจ ให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง จรูญ ทองถาวร (2533: 104 - 105) ได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ซึ่งจะเป็นการสร้างให้รู้จักตนเอง ปรับปรุงตนเองให้เป็นคนดี และศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ และยังยึดถือบรรทัดฐาน ทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีประเพณีแห่งจรรยา หรือธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบ และคำสั่งทั้งปวง จตุพร ศิลาเดช (2543: online) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งใช้แบบวัดคุณธรรมพื้นฐานที่สร้างเป็นแบบประเมินพฤติกรรมของตนเองแบบบังคับให้เลือกตอบ 13 ด้าน คือ ความใฝ่รู้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความยุติธรรม ความเป็นผู้มีวิถึคุณธรรม และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้าน และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่ใช้เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้ การอบรมเลี้ยงดู

แบบประชาธิปไตยร่วมกับปล่อยปละละเลยสามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันแบบร่วมกันทั้งประชาธิปไตย เข้มงวดกวดขัน และปล่อยปละละเลย และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถพยากรณ์คุณธรรมด้านความเมตตากรุณา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความประหยัด ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับสูงมีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับสูง มีส่วนสำคัญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกันกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การควบคุมตนเอง และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัดให้มีระดับที่สูงขึ้น เพราะเนื่องจากผลการวิจัยเราพบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ ดังกล่าวของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการปลูกฝังให้นักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคต คือ ฝึกให้นักเรียนมองสถานการณ์วันข้างหน้า วิเคราะห์ผลดีผลเสียอันจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ควรจัดและฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการควบคุมตนเอง การสร้างมิตรภาพอันดีกับบุคคลอื่น การเลือกคบเพื่อน ทั้งยังควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถคิดนอกกรอบบ้าง ปลูกฝังให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เลือกได้ในสิ่งที่อยากเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนคิดค้นความรู้ และลงมือปฏิบัติหรือกระทำจริงจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเด็กควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อการที่เราจะสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัดให้มีระดับที่สูงขึ้น และพัฒนาพร้อมๆ กันได้

1.2 พ่อแม่ หรือผู้ปกครองควรปฏิบัติต่อบุตรโดยให้มีความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ได้รับความอบอุ่น ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น รับฟังเหตุผล ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว มีอิสระตามความเหมาะสม และส่งเสริมหรือจัดสถานการณ์ให้บุตรสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง และส่งเสริมให้บุตรรู้สึกว่าตนเองเป็นที่รัก เป็นที่ภาคภูมิใจของ ครู บิดา มารดา คนในครอบครัว และเพื่อนๆ ทั้งนี้เพื่อเด็กจะได้รู้สึกภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าของตนเองได้

1.3 ในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาด้วยวิธีการของแต่ละบุคคลที่อาจแตกต่างกันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาความถนัด สร้างบรรยากาศสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา มีความหมายต่อผู้เรียน สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน มีประโยชน์ มีโอกาสนำไปใช้บ่อยๆ ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาซึ่งจำเป็นต้องแก้ไข ผู้เรียนเต็มใจเรียน ได้รับความรู้ก้าวหน้า ความสำเร็จของตนเองและมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด โดยการใช้กิจกรรมซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการทดลองนั้นควรเป็นกิจกรรมที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และควรเน้นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเกิดสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนๆ หรือทดลองจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ เช่น เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) เทคนิคสถานการณ์จำลอง (Simulation) หรือ เทคนิคอริยสัจ 4 (4 Noble Truth Method) นอกจากนี้ยังมีเทคนิคอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ เพราะจากผลการวิจัยพบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด

2.2 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์แบบคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปร x ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ เช่น ด้านภูมิใจในความเป็นไทย ด้านการเห็นคุณค่าในความเป็นไทย ด้านความนิยมไทย เป็นต้น หรือ ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์แบบคาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปร x เช่น ชาวนิคม การเห็นตัวแบบ สัมพันธภาพภายในครอบครัว การรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา และด้านความประหยัด เพื่อดูว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงซึ่งกันและกัน มากน้อยเพียงใด

2.3 ควรมีการทำวิจัยเรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา ในลักษณะการเปรียบเทียบเพื่อให้ทราบว่า เมื่ออายุ และระดับการศึกษาสูงขึ้น จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือไม่อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. (2533). *คู่มือวัฒนธรรม วิธีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิกนกจันทร์ขจร.
- กนกวรรณ ชุ่มใจ. (2535). *ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ปรินญาณพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2543). *รูปแบบหรือแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีความสุข ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- (2543). *คุณธรรมพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมฯ.
- (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์
- กรมสามัญศึกษา. (2529). *การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียน มัธยมศึกษา เล่มที่ 4 ชุดปฏิบัติการการปลูกฝังและการเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กระทรวงฯ.
- (2523). *รายงานวิจัยเรื่องพฤติกรรม ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- (2525). *การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เล่มที่ 1 หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังการสร้างเสริม จริยธรรม*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- (2525). *พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงฯ.
- (2542). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- (2542). *“การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน” เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- (2545). *การวัดประเมินการเรียนรู้. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. (โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือและโฮมเพจชุดพัฒนาสังคมตามแนวพระราชดำริ). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฯ.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). *คู่มือการพัฒนาความรู้และทักษะการเสริมสร้างสุขภาพใจสำหรับ อสม/อสส นนทบุรี : สำนักงานกิจกรรมการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรมฯ*.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2523). *คู่มือจริยศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงฯ.

- . (2526). *กองศาสนาศึกษาแนวทางปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ และการปฏิบัติตาม ค่านิยม 5 ประการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- . (2541). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝนกาย วาจา ใจ*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา กระทรวงฯ.
- . (2542). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงฯ.
- . (2543). *รูปแบบหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงฯ.
- กรรณิกา สิวลิพันธ์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีระเบียบวินัย ในตนเองศึกษาเฉพาะกรณี: นักเรียนประจำของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2540). *การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *การใช้ spss for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- . (2548). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544, กรกฎาคม). *การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 5(3).
- กวินทร์ ธรรมนุต. (2522). *การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการคิดโดยยึดตนเองเป็นจุดศูนย์กลาง ของเด็กที่มีความแตกต่างในการอบรมเลี้ยงดูและการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนโยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกษร ภูมิดี. (2546). *การศึกษาความสามารถในการเผชิญ และฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ที่มีบุคลิกภาพ และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2540). *การนิเทศโครงการส่งเสริมศักยภาพของ นักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.

- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- . (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จรรยา ทองถาวร. (2533). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- จักรวาล ภูวนันท์. (2537). *ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียน
สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จตุพร ศิลาเดช. (2543). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ (การวัดและประเมินผลการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (Online).
- นายศรี แซ่ลิ่ม. (2548). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านความเป็นคนดีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคาดหวังของบุคคล
ที่เกี่ยวกับสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ช. ชนบท. (นามแฝง). (2530 ,มิถุนายน). “วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร” สารพัฒนา
หลักสูตร. 48(49): หน้า 21.
- ชม ภูมิภาค. (2525). *บทความวิทยุกระจายเสียงชุดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม*. กรุงเทพฯ:
สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชิดกมล สังข์ทอง. (2536). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น.*
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาควิชาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชาวนา อมรสงเจริญ. (2537). *ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

- ดาวนภา กิตติสาโร. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยาโดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2540). *ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการทางจริยธรรม*. <http://www.qru.ac.th> ----- . (2524). *จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1 บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- . (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดุษฎี โยเหลา. (2541). *เอกสารคำสอนวิชา วป712 สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์ IV*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ตติยาภรณ์ นัยเนตร. (2545). *คุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้ใหญ่ไทย : กรณีศึกษาในสังคมของเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีรัสมิ ธนาคม. (2531). *ชีวิตประหยัด*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทศนา แหมมณี. (2543). *การจัดการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โมเดล ชิปปา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ชนารักษ์.
- . (2542, พฤษภาคม). “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” *คุรุศาสตร์*. 2(3) : 2 - 13.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2545). *เอกสารประกอบการสอน สค 321 ปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544 , กุมภาพันธ์). “การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง”. *การศึกษา* กทม. 24(5): 19 - 26.
- ธนพร บุญเนาว์. (2545). *คุณลักษณะคนดีในทัศนะของเด็กไทย. กรณีศึกษาของเขตเทศบาลนครขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2540, เมษายน - มิถุนายน). “การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออย่างไร” *สารพัฒนากลยุทธ์*. 16 (129): 35.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538, กรกฎาคม - ธันวาคม). “วิธีวิทยาขั้นสูง ด้านการวิจัยและสถิติ” *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 7(2): 1-36.

- นันทวัน พนมเขต. (2543). ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความขยันหมั่นเพียรในการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. : รายงานการศึกษาค้นคว้า
อิสระ. วิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชู ทองแผ่น. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเขต ภิญญอนันตพงษ์. (2545). เอกสารประกอบการเรียน วิชาวัดผล 401 การวัดประเมินการเรียนรู้
(การวัดประเมินแนวใหม่). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2544). การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประทุมทิพย์ การสร้าง. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะครอบครัวไทย : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีนอำไพ. (2543). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). เลี้ยงลูกให้ถูกทาง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านพลศึกษา.
กรุงเทพฯ : SR Printing Limited Partner ship.
- ประหยัด ทองมาก. (2526. ตุลาคม – พฤศจิกายน). “ครูกับการพัฒนาเด็ก.” วารสารแนะแนว. 18(89) : 13.
- ประเสริฐ ลีอานันต์กุล. (2546). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของอาจารย์วิทยาลัย
พาณิชการเซตุน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ. สารนิพนธ์ กศม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์. (2524). การทดลองใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2544). คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : บริษัท
สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด.
- ปรารธนา ช้อนแก้ว. (2542). การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ของเยาวชนชายในสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดยะลา โดยใช้กิจกรรมการออกกำลังกายเป็นสื่อ.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ปรีชา ธรรมมา. (2547, เมษายน). “การเห็นคุณค่าของตนเอง.” วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์. 32 (4) : 48 – 53.
- ปอแก้ว ศิริจันทร์. (2546). ผลของการฝึกมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). การวิเคราะห์ข้อมูลระดับมัลติแวลูเอทในทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปัทมา ปรัชญาเศรษฐ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความกตัญญูทวดทวดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับปรุงพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- . (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานคร. ศูนย์เพื่อเด็ก. กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.
- ฝ่ายวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด.
- พนัส หันนาคินทร์. (2526). การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: พิชณศ.
- พนิดา ทรัพย์สาร. (2545). คุณลักษณะคนดีในทัศนะของวัยรุ่นไทย : กรณีศึกษาในสังคมของเขตเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พยุศักดิ์ สนเทศ. (2530). “การปลูกฝังจริยธรรมและคุณภาพในการสอนวิชาพลศึกษา” สารพัฒนาหลักสูตร. 9(28). (กันยายน: 12)
- พรทิพย์ เจนจรรย์น. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรณี ข. เจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อแกรมมี จำกัด.
- พระเทพดิลก (หลวงพ่อบุญ จิตญาโณ). (ม.ป.ป.). คนดีของสมเด็จพระเจ้า. ของขวัญล้ำค่า : ธรรมสภา.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมโกศาจารย์. (2545). *คู่มือคนดี*. กรุงเทพฯ: สถาบันลือธรรม.
- . (2536). *กตัญญูทศเวทีเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของโลก*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระปลัดอำพร สมอาษา. (2545). *การศึกษาเชิงจริยธรรมศาสตร์เกี่ยวกับความคิด เรื่องความเป็นคนดี กรณีศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- พระพรหมมงคลจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตนันทิกุญ). (ม.ป.ป.). *คบคนดี*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา. ธรรมสภา.
- พระมหาเสรี ยี่พระบาง. (2547). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดสระเกษ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระพยอม กัลยาโณ (2529). *ปฎิมนุชย์*. นนทบุรี: วัดสวนแก้ว.
- . (2540, กรกฎาคม – สิงหาคม). *พระพยอมชี้ทางธรรม*. วารสารทางพุทธศาสนา. 4 (22): 32.
- พระพยอม ธัญญสร. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ด้านการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- พระศรีธรรมนิเทศ. (ม.ป.ป.). *มงคล 38 ประการ*. ม.ป.ท.
- พระศรีวิสุทธิกวี (พิจิตร จิตาณโณ). (2526). *หลักธรรมสำหรับการพัฒนาจิต ภาคที่ 1*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- พิทยา อึ้งบุญชู. (2538). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการพัฒนาแบบยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิทักษ์ วงแหวน. (2546). *การศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- พิไลลักษณ์ ทองรอด. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้างประการกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- พิสิฐ เจริญสุข. (2542). *คู่มือการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พิสันต์ ประทวนชวน. (2541, กุมภาพันธ์). *คนดี และคนเก่ง*. วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ 37 ฉบับที่ 2 หน้า 27
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีและเทคนิค การสอน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ภรณ์ อินทรศร. (2526). *แบบวัดแววจความเป็นครู: ประสิทธิภาพการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา*. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิญโญ สาร. (2523). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศ.ส. การพิมพ์.
- มงคลรัตน์ สิมพา. (2547). *ผลของการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแข่งขันควบคู่กับการควบคุมตนเอง และการเรียนรู้แบบร่วมมือแข่งขันควบคู่กับการปรับสินไหมที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนไทยวิทยา 21 อำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มยุรี ศรีชัย. (2538). *เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินติ้ง.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537). *การบริหารงานบุคคล*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาลี วิทยารัตน์. (2540). *ผลของการฝึกการมุ่งอนาคตแก่เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบาง ละมุง จังหวัดชลบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มารุต พัฒผล. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและ สถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพดี ปิตตะคุ. (2537). *ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2542*. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ละมัย สุวรรณสิงห์. (2547). *การเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย และ ความกตัญญูตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการอบรมเลี้ยงดู เชาวันปัญญาและ เชาวันอารมณ์แตกต่างกัน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลัดดาวรรณ ฤ วรรณง. (2525). การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง.

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณนา ขาวนิ่ม. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดโพธิวาส) จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณณี ไสยมประยูร. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านคณิตศาสตร์.

กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.

วรรณธรรม คำพอ. (2540). การพัฒนาจิตใจของตนเองเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่.

วัฒนาพร กระจับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: คอมพิวเตอร์ กราฟิค.

----- . (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: บริษัทเลิฟแอนด์ลิ้นแพรส.

วิจิตร อาวะกุล. (2526). เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2540). กระบวนทัศน์ใหม่. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล.

กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.

----- . (2543ก). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จ หรือกระบวนการ. กรุงเทพฯ:
SR Printing Limited Partner ship.

----- . (2543ข). วิสัยทัศน์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2544). ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

วิชาการ, กรม. (2537). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิเศษ ชิดวงศ์. (2544, มีนาคม). "การศึกษาขั้นพื้นฐาน". วารสารวิชาการ. 4(3) : 2 – 10.

วศินี มุกดอกไม้. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก
ที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา
อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศศวรรณ เทศศรีเมือง. (2535). การเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองและการชี้แนะที่มีต่อ
ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสตรีราชูทิศ
จังหวัดอุดรธานี. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ศินาพร แสงใส. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและ
สถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร ลิบ่อน้อย. (2547). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย แสงจิตต์พันธ์. (2540). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: SR Printing Limited Partner ship.
- สมภาพ ชีวรัฐพัฒน์. (2542). มงคลธรรมกับคุณภาพชีวิต (มงคล 38). (เอกสารประกอบการสอน) .
กรุงเทพฯ: นานาสั่งพิมพ์.
- สมบุญ ด้วงยะ. (2542). รายงานการวิจัยค่านิยมทางการศึกษาของคนไทย: อดีต ปัจจุบัน อนาคต.
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา
การศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2548). มาตรฐานการศึกษา
ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (2549-2553). (online).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). วิธีการเรียนรู้คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานฯ.
- . (2540). สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 –2544). (online).
<http://www.nesdb.go.th> สำนักงานฯ.
- . (2543). ชุดเสริมประสบการณ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เล่ม 4
หลักสูตรและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานฯ.
- . (2549). แนวคิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10 (พ.ศ. 2550 –2554).
(online) .<http://www.nesdb.go.th> กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- . (2543). ร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ สกศ. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนา
การเรียนรู้ สกศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- . (2539). เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

- สุจิตตรา สิงหนการ. (2547). การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สุชา จันทน์อม. (2519). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และคณะ. (2546). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) . กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ วิทยุชน จำกัด.
- สุรินยา ศรีราชชัย. (2545). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2537). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นเรศวร พิษณุโลก : นิชนแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- สุเทพ บุญซื่อน. (2540). “แนวคิดดำเนินการ”. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2537). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านวิทยาศาสตร์และมิติสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : SR Printing Limited Partner ship.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2540). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : SR Printing Limited Partner ship.
- สุวรรณี พุทธิศรี และ ชัชวาลย์ ศิลปกิจ. (2541, ตุลาคม – ธันวาคม). “การพัฒนาแบบสอบถาม The Five – Scale Test of Self – Esteem for Children ฉบับภาษาไทย” สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43 (4) : 358 – 366.
- สุวารินทร์ ไรจน์จรรยาภ้อย. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นที่2 โรงเรียนสารสาสน์พิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิริคุตโตภิกขุ. (2514). มงคล 38 ประการ ประทีปของผู้ปรารถนาความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต. พระนคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.

- เสริมเกียรติ พรหมผุย. (2523). อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียน
ชั้นประถมปีที่ 5 ในจังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2534). สูตรสำเร็จแห่งชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป
- ไสว มาลาทอง. (2542). คู่มือการศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร
นักปกครองและประชาชนทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อนุศักดิ์ จินดา. (2548). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญญา สวรรช. (2530). มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน. กองฝึกอบรม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- อรรถ มูลคำ. (2542). ชายด์ เซ็นเตอร์: สตอรี่ไลน์ เมธอด *Child centre: Storyline method:*
การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- อัญชลี พุกชาญคำ. (2547). การศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของ
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- อาภา จันทรสกุล. (2535). ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำพวรรณ โปร่งจิต. (2545). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). Everest พาลูกค้นหาคความนับถือตนเอง. กรุงเทพฯ: ชันดีการพิมพ์
- อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต. (2546). การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง
บุคคล กับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางพลัด กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- Brandes, Dona and Ginis, Paul. (1988). *A Guide to Student – Centred Learning*. London:
Black Well Ltd.
- Biskin, Donald S ; & Kenneth, Hoskinson. (1997, June). "An Experimental Test of the
Effectsto Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's literatures
on Moral Reasoning," *The Elementary School Journal*. 77(55) : 407-415.

- Caroline Cooke. (1992). *Children's concepts of good and bad: Age and sex differences in moral reasoning*. (online). <http://proquest.umi.com>
- Driscoll , Marcy P. (1995). *Psychology of Learning for Instruction Needham Heights. Massachusetts: Allyn & Bacon.*
- Good. (1973). *Dictionary of Education Tomorrow 's Valuable Citizen.*
- George, Lynda. (2002). *Virtue and urban middle school students: Giving students voice in the dialogue on character*. (Online). <http://proquest.umi.com>
- Kazdin, Alan E. (1984). *Behavior Modification in Applied Setting ed., Home wood, Illinois : The Dorsey Press.* 69.
- Kahn,Perter.(2001).*structural – Developmental Theory and Chidren's Experience of Nature.*
[http:// thailis.uni. net.th / eric/detail.nsp](http://thailis.uni.net.th/eric/detail.nsp)
- Lamm,H, Schmidt,R.W.,and Trommsdoff. (1976). "Sex and Social lass as Determinants Of Future Orientation in Adolescent" *Journal of Personality and Social Psychology.* 34(3) : 317-326.
- Maslow, A. (1962). *Introduction to Psychology.* New York : Harcourt, Brace & World.
(online). <http://www.duangden.com>
- Mischel, W.(1974). "Process in Delay of Gratification," in L. Berkowitz (ed.)*Advances in Experimental Social Psychology.* Vol.7: 249 –293. New York: Academic Press.
- Newman, P. R. (1986). *Principle of psychology.* Llioniis : The Dorsey press.
- Nurmi J.E.(1991) "How Do Adolescents See Their Future ? A Review of the Development Of Future Orientation and Planning" *Development Review.* 11: 1 – 5
- Pedhazur, Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research.* Explanation and Prediction: Harcourt Brace College Publishers.
- Rogers, D. (1972). *Issue in Adolescent Psychology.* New York: Meredith Corporation.
- Skinner, B.F. (1953). *Science and Human Behavior.* New York: Macmillan.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.สุวพร เชื้อมเฮง
 ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง
 ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์
 ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง
 ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณัฐ แหยมแสง
 ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

และค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 7 ตารางค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	IOC	ผลการ คัดเลือก	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	IOC	ผลการ คัดเลือก
1. ด้านความ มีระเบียบวินัย	1	1	นำไปใช้	3. ด้านความกตัญญูทวาที	31	0.8	นำไปใช้
	2	1	นำไปใช้		32	1	นำไปใช้
	3	1	นำไปใช้		33	1	นำไปใช้
	4	1	นำไปใช้		34	1	นำไปใช้
	5	1	นำไปใช้		35	0.8	นำไปใช้
	6	1	นำไปใช้		36	1	นำไปใช้
	7	1	นำไปใช้		37	1	นำไปใช้
	8	1	นำไปใช้		38	1	นำไปใช้
	9	1	นำไปใช้		39	1	นำไปใช้
	10	1	นำไปใช้		40	1	นำไปใช้
	11	1	นำไปใช้		41	1	นำไปใช้
	12	1	นำไปใช้		42	1	นำไปใช้
	13	1	นำไปใช้		43	0.8	นำไปใช้
	14	1	นำไปใช้		44	0.8	นำไปใช้
	15	1	นำไปใช้		45	1	นำไปใช้
2. ด้านความซื่อสัตย์	16	1	นำไปใช้	4. ด้านความเมตตากรุณา	46	1	นำไปใช้
	17	1	นำไปใช้		47	1	นำไปใช้
	18	1	นำไปใช้		48	1	นำไปใช้
	19	1	นำไปใช้		49	1	นำไปใช้
	20	1	นำไปใช้		50	1	นำไปใช้
	21	1	นำไปใช้		51	1	นำไปใช้
	22	1	นำไปใช้		52	1	นำไปใช้
	23	1	นำไปใช้		53	1	นำไปใช้
	24	1	นำไปใช้		54	1	นำไปใช้
	25	1	นำไปใช้		55	1	นำไปใช้
	26	1	นำไปใช้		56	1	นำไปใช้
	27	1	นำไปใช้		57	1	นำไปใช้
	28	1	นำไปใช้		58	1	นำไปใช้
	29	1	นำไปใช้		59	1	นำไปใช้
	30	1	นำไปใช้		60	1	นำไปใช้

ตาราง 7 ต่อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ข้อ	IOC	ผลการ คัดเลือก	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ข้อ	IOC	ผลการ คัดเลือก
5. ด้านความประหยัด	61	1	นำไปใช้	5. ด้านความประหยัด	69	1	นำไปใช้
	62	1	นำไปใช้		70	1	นำไปใช้
	63	1	นำไปใช้		71	1	นำไปใช้
	64	1	นำไปใช้		72	1	นำไปใช้
	65	1	นำไปใช้		73	1	นำไปใช้
	66	1	นำไปใช้		74	1	นำไปใช้
	67	1	นำไปใช้		75	1	นำไปใช้
	68	1	นำไปใช้				

ตาราง 8 ตารางค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	(r)	ผลการ คัดเลือก	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	(r)	ผลการ คัดเลือก
1. ด้านความ มีระเบียบวินัย	1	.4072	นำไปใช้	1. ด้านความ มีระเบียบวินัย	9	.3239	ตัดทิ้ง
	2	.4662	นำไปใช้		10	.2673	นำไปใช้
	3	.2047	นำไปใช้		11	.5463	นำไปใช้
	4	.2735	นำไปใช้		12	.3925	นำไปใช้
	5	.1547	ตัดทิ้ง		13	.6621	นำไปใช้
	6	.0476	ตัดทิ้ง		14	-.0070	ตัดทิ้ง
	7	.4365	นำไปใช้		15	.4238	นำไปใช้
	8	.6234	นำไปใช้				

ตาราง 8 ต่อ

คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	(r)	ผลการ คัดเลือก	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	(r)	ผลการ คัดเลือก
2. ด้านความซื่อสัตย์	16	.4001	ตัดทิ้ง	4. ด้านความ เมตตากรุณา	46	.4659	ตัดทิ้ง
	17	.1684	ตัดทิ้ง		47	.1998	ตัดทิ้ง
	18	.8115	นำไปใช้		48	.6519	นำไปใช้
	19	.4431	นำไปใช้		49	.2111	ตัดทิ้ง
	20	.3719	นำไปใช้		50	.4099	นำไปใช้
	21	.5100	นำไปใช้		51	.3177	นำไปใช้
	22	.4993	นำไปใช้		52	.6443	นำไปใช้
	23	.5138	ตัดทิ้ง		53	.3092	นำไปใช้
	24	.3725	นำไปใช้		54	.5722	นำไปใช้
	25	.5304	นำไปใช้		55	.3569	นำไปใช้
	26	.4001	ตัดทิ้ง		56	.5323	นำไปใช้
	27	.2056	นำไปใช้		57	.3808	นำไปใช้
	28	.5242	นำไปใช้		58	-.2062	ตัดทิ้ง
	29	.5301	นำไปใช้		59	.5102	นำไปใช้
	30	.4771	นำไปใช้		60	.4213	นำไปใช้
3. ด้านความกตัญญู กตเวที	31	.3628	นำไปใช้	5. ด้านความ ประหยัด	61	.3107	ตัดทิ้ง
	32	.2845	นำไปใช้		62	.3532	นำไปใช้
	33	-.1512	ตัดทิ้ง		63	.5386	ตัดทิ้ง
	34	.4568	ตัดทิ้ง		64	.4073	นำไปใช้
	35	.4841	นำไปใช้		65	.5893	นำไปใช้
	36	.3987	นำไปใช้		66	.6171	นำไปใช้
	37	.5107	นำไปใช้		67	.3510	นำไปใช้
	38	.3836	ตัดทิ้ง		68	.4818	นำไปใช้
	39	.3186	นำไปใช้		69	.2842	นำไปใช้
	40	.5579	ตัดทิ้ง		70	.2729	นำไปใช้
	41	.4083	นำไปใช้		71	.5979	นำไปใช้
	42	.3882	นำไปใช้		72	.4054	นำไปใช้
	43	.4063	นำไปใช้		73	-.1937	ตัดทิ้ง
	44	.2775	นำไปใช้		74	.2031	ตัดทิ้ง
	45	.5892	นำไปใช้		75	.3776	นำไปใช้

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนก (r)และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	ขั้นทดลองใช้ (r)	ขั้นใช้จริง (r)	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ข้อ	ขั้นทดลองใช้ (r)	ขั้นใช้จริง (r)
1.ด้านความ มีระเบียบวินัย	1.	.4570	.3681	2. ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต	1.	.7942	.4303
	2.	.3464	.3415		2.	.4499	.5289
	3.	.2615	.4279		3.	.4694	.2571
	4.	.2454	.3901		4.	.4859	.2793
	5.	.5329	.5223		5.	.5262	.4950
	6.	.5350	.4810		6.	.3031	.5159
	7.	.1462	.4422		7.	.3067	.4002
	8.	.3527	.3971		8.	.3962	.4922
	9.	.5458	.3421		9.	.6691	.4063
	10.	.5882	.4731		10.	.4842	.4784
	11.	.3543	.3681		11.	.5856	.4574
ค่าความเชื่อมั่น (α)		.7428	.7719	ค่าความเชื่อมั่น (α)		.8231	.7712
3. ด้านความ กตัญญูกตเวที	1.	.4066	.3207	4. ด้านความเมตตา กรุณา	1.	.6090	.3439
	2.	.3367	.4000		2.	.5189	.4986
	3.	.4078	.2254		3.	.3780	.1469
	4.	.3291	.3945		4.	.6847	.4352
	5.	.3923	.3172		5.	.2154	.4070
	6.	.2356	.3400		6.	.5600	.2998
	7.	.1569	.3724		7.	.3211	.2555
	8.	.3566	.3402		8.	.5965	.2926
	9.	.3512	.3374		9.	.4522	.4775
	10.	.2127	.2404		10.	.4551	.4566
	11.	.4960	.3188		11.	.3002	.4771
ค่าความเชื่อมั่น (α)		.6816	.6745	ค่าความเชื่อมั่น (α)		.7943	.7215

ตาราง 9 ต่อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ข้อ	ขั้นทดลองใช้ (r)	ขั้นใช้จริง (r)
5. ด้านความประหยัด	1.	.3780	.3487
	2.	.2621	.4493
	3.	.5598	.5567
	4.	.4890	.4993
	5.	.3803	.5676
	6.	.4628	.3789
	7.	.2801	.4132
	8.	.1423	.4685
	9.	.4512	.3891
	10.	.2848	.4288
	11.	.3437	.3487
ค่าความเชื่อมั่น (α)		.7119	.7901

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามแบบสถานการณ์วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 55 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 14 ข้อ

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ

ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 15 ข้อ

2. แบบสอบถามนี้เป็นการประเมินความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง แต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนที่เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่ออ่านข้อความในแต่ละข้อคำถามนั้น

3. คำตอบที่จริงใจของนักเรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนใดๆ ของนักเรียนทั้งสิ้น และคำตอบจะถูกเก็บเป็นความลับ

4. ในการตอบแบบสอบถามนั้น ได้แบ่งเป็นสองช่วงเวลาในการตอบ คือ ช่วงที่ 1 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งใช้เวลาตอบแบบสอบถาม 1 ชั่วโมง แล้วพัก 10 นาที จากนั้นช่วงที่ 2 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ต่อโดยตอบแบบสอบถามฉบับที่ 2 - 7 โดยใช้เวลา 50 นาที

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

อุไร ชีรัมย์

นิสิตสาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

แบบสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วตัดสินใจว่า ถ้าหากเป็นนักเรียนจะมีพฤติกรรม การปฏิบัติอย่างสถานการณ์ในข้อใด แล้วทำเครื่องหมาย **X** ทับตัวอักษร ตัวเลือกให้ตรงกับความรู้สึก และพฤติกรรมที่เป็นจริง

ข้อ 1a	พำนักการบ้านคณิตศาสตร์ไปส่งครู ขณะที่เดินไปส่ง พ้าเห็นว่าการบ้านของตนเองลืมขีดเส้นใต้คำตอบ ซึ่งครูกำหนดให้นักเรียนขีดเส้นใต้คำตอบก่อนส่งครูทุกครั้ง ถ้านักเรียนเป็นฟ้าจะอย่างไร ก. ส่งการบ้านไปเลย เพราะไม่ใช่เรื่องสำคัญ ข. นำการบ้านมาขีดเส้นใต้ เพราะกลัวครูทำโทษ ค. นำการบ้านมาขีดเส้นใต้ เพราะคุณครูชื่นชมผลงานที่เรียบร้อย ง. นำการบ้านกลับมาขีดเส้นใต้ให้เรียบร้อยก่อนส่งเพื่อความเรียบร้อย
ข้อ 2a	นากำลังจะเดินไปสะพานลอยเพื่อข้ามถนนแต่พบว่าถนนว่างไม่มีรถวิ่ง ถ้านักเรียนเป็นนาจะอย่างไร ก. ข้ามที่สะพานลอย เพราะต้องการให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย ข. ข้ามถนนเลย เพราะเห็นแล้วว่าถนนว่าง และสะดวกต่อตนเอง ค. ข้ามที่สะพานลอย เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามระเบียบกำหนด ง. ข้ามที่สะพานลอย เพราะเห็นว่าคนอื่นๆ ก็ใช้สะพานลอยกัน
ข้อ 3a	น้อยนั่งทำการบ้านเสร็จแล้ว และยังไม่ได้จัดตารางเรียนของวันพรุ่งนี้เลย แต่ง่วงนอนมาก ถ้านักเรียนเป็นน้อย จะอย่างไร ก. ไม่ต้องจัดก็ได้ เพราะดูกับเพื่อนก็ได้ ข. จัดตารางเรียนก่อน เพราะเป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว ค. จัดตารางเรียนก่อน เพราะแม่ให้จัดให้เรียบร้อยก่อนนอนเสมอ ง. พยายามจัดตารางเรียนและเก็บงานทุกอย่างให้เรียบร้อยก่อนนอนเพื่อความเป็นระเบียบ
ข้อ 4a	นกและน้อยสอบวิชาคณิตศาสตร์ นกยื่นกระดาษสรุปสูตรคณิตศาสตร์ ให้น้อย 1 ชุด ถ้านักเรียนเป็นน้อย จะอย่างไร ก. ไม่รับ เพราะเดี๋ยวครูจับได้ ข. ไม่รับ เพราะผิดกติกาการสอบ ค. ไม่รับ เพราะเพื่อนคนอื่นๆ ก็ไม่มีใครทำเช่นนี้ ง. รับ เพราะมีความจำเป็น หากไม่ทำเช่นนี้ก็จะสอบไม่ผ่าน
ข้อ 5a	วันหนึ่งฟ้าไปเที่ยวสวนสาธารณะกับเพื่อนๆ และได้พักรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จพบว่าบริเวณนั้น ไม่มีถังขยะ ถ้านักเรียนเป็นฟ้าจะอย่างไร ก. เก็บขยะเมื่อเจอถังขยะค่อยทิ้ง เพราะเดี๋ยวถูกจับเสียค่าปรับ ข. ทิ้งขยะไว้ตรงนั้น เพราะเป็นหน้าที่ของคนเก็บขยะ ค. เก็บขยะเมื่อเจอถังขยะค่อยทิ้ง เพราะคนอื่นก็เก็บขยะแล้วถือไว้ก่อนเช่นกัน ง. เก็บขยะเมื่อเจอถังขยะค่อยทิ้ง เพราะต้องช่วยกันรักษาความสะอาด

ข้อ 6a	โรงเรียนของทิพย์จะจัดกิจกรรม คือการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนขึ้น และโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬาครั้งนี้ด้วย ถ้านักเรียนเป็นทิพย์จะเข้าร่วมกิจกรรมนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด ก. เข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลัวถูกทำโทษ ข. ไม่เข้าร่วมกิจกรรม เพราะไม่ชอบกิจกรรมลักษณะนี้ ค. เข้าร่วมกิจกรรม เพราะเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ง. เข้าร่วมกิจกรรม เพราะเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มก็มาร่วมกิจกรรม
ข้อ 7a	ในการเรียนหนังสือครูกำหนดให้นักเรียนจัดตารางเรียนทุกวัน เอมอรจะต้องจัดตารางเรียนด้วยตนเองเสมอ ถ้านักเรียนเป็นเอมอรนักเรียนจะกระทำเช่นนี้หรือไม่ ก. กระทำ เพราะหากครูตรวจจะได้ไม่ถูกทำโทษ ข. กระทำ เพราะครูกำหนดให้จัดตารางเรียนทุกวัน ค. กระทำ เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียน ง. ไม่กระทำ เพราะมีความสะดวกในการนำไปทั้งหมดมากกว่า
ข้อ 8a	นิตรับประทานอาหาร ณ โรงอาหารของโรงเรียนตั้งแต่เช้า เมื่อรับประทานอาหารเสร็จทุกครั้งต้องเก็บภาชนะของตนเองให้เรียบร้อย แต่วันนั้นยังเข้ามาก นิตสังเกตเห็นว่าบางคนก็เก็บภาชนะ บางคนก็ไม่เก็บ ถ้านักเรียนเป็นนิตจะอย่างไร ก. ไม่เก็บภาชนะของตน เพราะ เพื่อนคนอื่นๆ ก็ไม่เก็บเช่นกัน ข. เก็บภาชนะของตน เพราะถือเป็นข้อปฏิบัติ ค. เก็บภาชนะของตน เพราะกลัวเพื่อนๆ ตำหนิตน ง. เก็บภาชนะของตน เพราะโรงอาหารควรสะอาดเรียบร้อยเสมอ
ข้อ 9a	กิ้ง กับ แก้ว ชอบนั่งเรียนอยู่หลังห้องเรียนและขณะที่ครูสอน บ่อยครั้งที่กิ้งจะชวนแก้วคุยเรื่องเกม ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะอย่างไร ก. ไม่คุยกับกิ้ง เพราะเดี๋ยวถูกครูทำโทษ ข. คุยกับกิ้ง เพราะเนื้อหาที่เรียนตนมีความรู้แล้ว ค. ไม่คุยกับกิ้ง เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎของห้องเรียน ง. ไม่คุยกับกิ้ง เพราะกลัวจะเป็นการรบกวนเพื่อนคนอื่น
ข้อ 10a	ดวงตาแต่งตัวเพื่อไปโรงเรียน ขณะกำลังจะออกจากบ้าน นึกขึ้นได้ว่าตนลืมบัตรนักเรียน ถ้านักเรียนเป็นดวงตาจะอย่างไร ก. ไม่กลับไปเอาบัตร เพราะเป็นการเสียเวลา ข. กลับไป เอาบัตรนักเรียน เพราะเป็นข้อบังคับของโรงเรียน ค. กลับไป เอาบัตรนักเรียนก่อน เพราะเดี๋ยวครูทำโทษ ง. กลับไป เอาบัตรนักเรียน เพื่อความความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโรงเรียน

ข้อ 11a	วันหนึ่งหนอยไปโรงเรียนพบว่าไม่มีคนทำเวรเลยและห้องก็สกปรก และหนอยก็เป็นเวร วันนั้นด้วย ถ้านักเรียนเป็นหนอยจะอย่างไร ก. ทำความสะอาดห้องเรียน ถ้าครูรู้จะได้ชมเชยเพราะทำเวรคนเดียว ข. ทำความสะอาดห้องเรียน เพื่อทุกคนจะได้เรียนในห้องที่สะอาด ค. ทำความสะอาดห้องเรียน เพราะครูต้องทำโทษทั้งกลุ่มแน่ ง. ไม่ต้องทำความสะอาดห้องเอง เพราะตนจะไปตามเวรคนอื่นๆ มาทำเองด้วย
ข้อ 12b	ในการสอบคณิตศาสตร์ พิมพ์เห็นว่านกทำไม่ได้จึงส่งคำตอบให้นก ถ้านักเรียนเป็นนกจะอย่างไร ก. ลอกไปก่อน เพราะไม่อยากสอบตก ถ้าแม่รู้จะเสียใจ ข. ไม่ลอก เพราะกลัวครูจับได้ ค. ไม่ลอก เพราะผิดกฎระเบียบของการสอบ ง. ไม่ลอก เพราะเชื่อมั่นและยอมรับในความสามารถของตนเอง
ข้อ 13b	ฝนเผลอหยิบดินสอเพื่อนซึ่งไม่รู้ว่าเป็นของใคร ติดกระเป๋ากลับบ้านด้วย โดยที่เพื่อนเองก็ไม่ได้รู้ตัว ถ้านักเรียนเป็นฝนจะอย่างไร ก. เก็บดินสอไว้ เพราะไม่รู้ว่าเป็นของใคร ข. ประกาศหาเจ้าของดินสอ เพราะทุกครั้งเพื่อนๆ ก็ทำกันเช่นนี้ ค. ประกาศหาเจ้าของดินสอ เพราะหากปล่อยไว้กลัวว่าตนจะมีความผิด ง. ประกาศหาเจ้าของดินสอเพื่อส่งคืน เพราะดินสอไม่ใช่ของเราจึงควรที่จะนำไปส่งคืนเจ้าของที่แท้จริง
ข้อ 14b	ผึ้งไปส่งงานคุณครูแล้วทำแจกันบนโต๊ะครูแตกโดยที่ไม่มีใครเห็น ถ้านักเรียนเป็นผึ้งจะอย่างไร ก. บอกคุณครูว่าตนเองทำแจกันแตก หากโทษที่ตนจะได้รับจะน้อยลง ข. บอกคุณครูว่าตนเองทำแจกันแตก เพราะครูชื่นชมในความกล้าทำแล้วกลัวรับของนักเรียน ค. บอกคุณครูว่าตนเองทำแจกันแตก เพราะกลัวเพื่อนคนอื่นๆ จะต้องเดือดร้อนกับตน หากรอให้ครูถาม ง. ทำเฉยๆ เพราะไม่มีใครเห็นอยู่แล้ว
ข้อ 15b	ฝนเป็นแม่ค้าขายเงาะซึ่งมีเงาะคุณภาพดีและคุณภาพต่ำ ถ้านักเรียนเป็นฝน จะขายเงาะอย่างไร ก. แยกขายเงาะ เพราะความถูกต้อง และเพื่อความพึงพอใจของลูกค้า ข. แยกขายเงาะ เพราะลูกค้าจะได้ชื่นชมแล้วเป็นลูกค้าประจำ ค. แยกขายเงาะ เพราะหากเป็นสิ่งที่สะดวกต่อขายของตนเอง ง. ผสมเงาะ เพราะเป็นหลักค้าซึ่งจะทำให้ขายหมดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อ 16b	ทิพย์ยืมหนังสือของน้ำไปทำรายงานนัดวันพุธจะนำมาคืน เมื่อถึงวันพุธทิพย์ยังทำรายงานไม่เสร็จ ถ้านักเรียนเป็นทิพย์จะอย่างไร ก. นำหนังสือมาคืนน้ำ เพราะได้นัดน้ำไว้แล้ว และต้องรักษาคำพูดของตนเองเป็นสำคัญ ข. นำหนังสือมาคืนน้ำ เพราะเป็นผลต่อความเชื่อใจของเพื่อนๆ ด้วย ค. นำหนังสือมาคืนน้ำ เพราะกลัวเพื่อนไม่พอใจ ง. ยังไม่คืนหนังสือน้ำ เพราะน้ำยังไม่จำเป็นต้องใช้
ข้อ 17b	สุดาเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุดแล้วทำหนังสือขาดหนึ่งหน้า ถ้านักเรียนเป็นสุดาจะอย่างไร ก. ซ่อมหนังสือเองและเก็บเข้าชั้น เพราะเพื่อนคนอื่นก็เคยทำเช่นกันกับตนเอง ข. เก็บหนังสือเข้าชั้น ถ้าครูถามค่อยบอกครู เพราะตนไม่ได้ตั้งใจทำให้เกิดความเสียหาย ค. เก็บหนังสือเข้าชั้น เพราะหนังสือที่ถูกใช้ซ่อมเกิดการเสียหายได้ ง. นำหนังสือไปบอกครูบรรณารักษ์ แม้จะถูกทำโทษ เพราะเราควรยอมรับในสิ่งที่เราทำอย่างเปิดเผย
ข้อ 18b	มดแดงขึ้นรถเมล์ไปโรงเรียนทุกวัน วันหนึ่งกระเป๋ารถเมล์ลืมเก็บค่าโดยสาร จนกระทั่งถึงโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นมดแดงจะอย่างไร ก. รอกระเป๋ารถเมล์มาเก็บเองแล้วค่อยจ่าย เพราะตนไม่สะดวกที่จะเดินตามไปจ่าย ข. รอกระเป๋ารถเมล์มาเก็บเอง เพราะเป็นผลประโยชน์ที่กระเป๋ารถเมล์ต้องรักษาอยู่แล้ว ค. นำเงินไปให้เขา เพราะกลัวเพื่อนๆ เห็นแล้วจะถูกเพื่อนตำหนิได้ ง. นำเงินไปให้เขา เพราะไม่สบายใจถ้าไม่ได้ให้
ข้อ 19b	ขณะที่นิดเดินเล่นที่สนามพบปากกาเมจิกหนึ่งกล่อง นิดได้ถามหาเจ้าของในบริเวณนั้นปรากฏว่าไม่มีเจ้าของถ้านักเรียนเป็นนิดจะอย่างไร ก. เก็บไปให้ครูประกาศหาเจ้าของเพื่อเป็นตัวอย่างเพื่อนคนอื่น ข. เก็บไว้กับตนเอง หากเจ้าของมาถามหาจึงค่อยคืนเขาไป เพราะหากตนไม่สะดวกที่จะไปตามหาเจ้าของ ค. เก็บไว้กับตนเอง เพราะถ้าเจ้าของยังต้องการอยู่ก็จะตามหาเอง ง. แจ้งครูประกาศหาเจ้าของหากไม่เจอก็เก็บไว้ให้นักเรียนที่ยากจน เพราะยังสามารถใช้ประโยชน์ได้
ข้อ 20b	มดดำได้เข้าห้องน้ำเพื่อปัสสาวะก่อนเข้าห้องสอบ และพบนาฬิกาซึ่งวางอยู่และในขณะนั้นไม่มีใครอยู่เลย มดดำไม่มีนาฬิกาที่จะดูเวลาในระหว่างสอบ ถ้านักเรียนเป็นมดดำจะอย่างไร ก. นำนาฬิกาไปใช้ดูเวลาสอบแล้วจึงนำไปให้ครูประกาศหาเจ้าของ เพราะใกล้เวลาสอบและสะดวกกับตนขณะนั้น ข. นำนาฬิกาให้ครูประกาศหาเจ้าของ เพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนที่รู้จะชื่นชมและควรกระทำ ค. นำนาฬิกาให้ครูประกาศหาเจ้าของ เพราะเขาอาจเดือดร้อน และกำลังตามหาอยู่ ง. เก็บนาฬิกาไว้กับตนก่อน เพราะต้องการให้เจ้าของตามหา แล้วต่อไปจะได้เก็บรักษาอย่างดี

ข้อ 21b	ฝนไปช่วยแม่ขายของรุ่นที่ไร่โดยแม่ให้ฝนซึ่งของขายถุงละ 1 กิโลกรัม แต่ถุงสุดท้ายฝนซึ่งได้ 8 ชีด ถ้านักเรียนเป็นฝนจะทำอย่างไร ก. ไปเก็บของรุ่นในไร่มาใส่เพิ่ม เพราะกลัวลูกค้าจะไม่มาซื้อที่ร้านตนอีก ข. ไปเก็บของรุ่นในไร่มาใส่เพิ่ม เพราะแม่บอกให้ซึ่งถุงละ 1 กิโลกรัม ค. ไปเก็บของรุ่นในไร่มาใส่เพิ่ม เพราะจะต้องไม่เอาเปรียบลูกค้า ง. ขายของรุ่นไปเลย เพราะยังงัยลูกค้าก็ไม่รู้แน่
ข้อ 22b	กานดาไปซื้อของที่ร้านค้าใกล้บ้าน เมื่อจ่ายเงินเสร็จพบว่า พ่อค้าทอนเงินเกินมามากกว่า จำนวนเงินทอนจริงที่ควรได้รับ ถ้านักเรียนเป็นกานดาจะทำอย่างไร ก. คืนเงินทอนในส่วนเกินให้พ่อค้าไป เพราะไม่อยากให้พ่อค้าต้องตำหนิตนภายหลัง ข. คืนเงินทอนในส่วนเกินให้พ่อค้าไป เพราะพ่อค้าจะประทับใจ และชื่นชมเรา ค. คืนเงินทอนในส่วนเกินให้พ่อค้าไป เพราะไม่ต้องการเอาเปรียบใคร และเป็นสิ่งควรกระทำ ง. เก็บเงินไว้เลย หากเพราะพ่อค้าขายของก็เอากำไรจากลูกค้าอยู่แล้ว
ข้อ 23c	วิชาศิลปะครูให้นักเรียนวาดภาพแล้วระบายสี นักเรียนระบายสีด้วยความเพลิดเพลิน ส่วนนายนั่งเฉย เพราะลืมนำสีมาโรงเรียนด้วย ถ้านักเรียนเป็นนจะทำอย่างไร ก. ให้นายยืม เพราะนายจะได้มีงานส่งครู ข. ให้นายยืม เพราะหากตนลืมนก็จะขอยืมนายบ้าง ค. ให้นายยืม เพราะแสดงว่าเราไม่ได้เป็นคนเห็นแก่ตัว ง. ไม่ให้นายยืม เพราะอยากให้นายมีความรับผิดชอบมากขึ้น
ข้อ 24c	พิมพ์ถือของหนักขึ้นไปบนรถเมล์ และยืนอยู่ใกล้ ๆ ฝนที่กำลังนั่งอยู่ ถ้านักเรียนเป็นฝนจะทำอย่างไร ก. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะเป็นมารยาททางสังคม ข. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะ ไม่อยากให้คนอื่นหาว่าตนไม่มีน้ำใจ ค. ช่วยพิมพ์ถือของ เพราะพิมพ์ไม่มีที่นั่งหากต้องยืนถือของด้วยคงหนัก ง. ให้พิมพ์ถือของเอง เพราะกลัวว่าจะลืมนำให้เมื่อพิมพ์ลงรถ
ข้อ 25c	วินนั่งอยู่หน้าบ้านเห็นมดกำลังเดินเป็นขบวนซึ่งอาจจะเข้าบ้านของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นวิน จะทำอย่างไร ก. ใช้ยาฆ่ามดฉีดดักไว้ข้างหน้าเพื่อให้มดเปลี่ยนทิศทางเดิน ข. ใช้ขนมหวานล่อให้มดทั้งขบวนนั้นเปลี่ยนทิศทางเดิน ค. ใช้ยาฉีดมดทั้งขบวนให้ตายจะได้ไม่ต้องระวังอีก ง. ใช้ยาฉีดมดซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกกับตนเองมากที่สุด
ข้อ 26c	ดานั่งอยู่ใต้ต้นไม้แล้วมองเห็นลูกนกตกลงมาจากที่พื้น นักเรียนเป็นดาจะทำอย่างไร ก. นำลูกนกมาเลี้ยงไว้ก่อนจนกว่าแม่จะให้ปล่อยไป ข. นำลูกนกมาวางไว้บนกิ่งไม้ แล้วแต่จะหาทางไปเอง ค. นำลูกนกมาเลี้ยงให้แข็งแรง แล้วค่อยปล่อยลูกนกไป ง. ปล่อยลูกนกไว้เช่นนั้น เพราะเป็นวิถีทางของนกเอง

ข้อ 27c	ซุดาทำกล่องดินสอขาย นั่งร้องไห้อยู่ในห้องเรียน หนูนาเดินผ่านมาจึง เข้าไปหา ซุดาจึงเล่าเรื่องให้ฟัง ถ้านักเรียนเป็นหนูนาจะทำอย่างไร ก. ปลอบซุดาว่าไม่ต้องร้อง เพราะตนเป็นเพื่อนของซุดา ข. ปลอบซุดาว่าไม่ต้องร้อง เพราะเป็นห่วงความรู้สึกของซุดา ค. ปลอบซุดาว่าไม่ต้องร้อง เพราะเพื่อนคนอื่นก็ช่วยกันปลอบ ง. ปลอ่ยให้ซูดาร้องให้ไปก่อน เพราะเป็นการระบายออกอย่างหนึ่ง
ข้อ 28c	น้องของน้ำตาลกำลังทำงานบ้านอยู่ ซึ่งน้ำตาลก็กลับจากโรงเรียนพอดี เห็นน้องกำลังทำงานบ้าน ถ้านักเรียนเป็นน้ำตาลจะทำอย่างไร ก. ช่วยน้องทำงานบ้าน เพราะไม่อยากให้แม่ตำหนิตนเอง ข. ช่วยน้องทำงานบ้าน เพราะสองคนช่วยกันงานจะได้เสร็จเร็วขึ้น ค. ช่วยน้องทำงานบ้าน เพราะแม่บอกให้ช่วยน้องทำงานบ้านทุกวัน ง. ยังไม่ช่วยน้องทำงานบ้าน เพราะตนยังทำการบ้านไม่เสร็จ
ข้อ 29c	แมวแสนสวยของน้ำตายเมื่อวาน น้ำเสียใจมากและเล่าให้มดดำฟัง ถ้านักเรียนเป็นมดดำ จะทำอย่างไร ก. ปลอบน้ำ เพราะน้ำเองก็เคยปลอบมดเช่นกัน ข. ปลอบน้ำ เพราะเข้าใจความรู้สึกของของคนที่สูญเสีย ค. ปลอบน้ำ เพราะเพื่อนคนอื่น ๆ ก็ช่วยกันปลอบน้ำเช่นกัน ง. อยู่เฉยๆ เพราะจะช่วยให้ น้ำเข้มแข็งได้เร็วยิ่งขึ้น
ข้อ 30c	ครูให้นำกระดาษรายงานมาทำงานของห้องในคาบเรียน อ้อยเห็นว่าตาลลืมนำกระดาษมา ถ้านักเรียนเป็น อ้อยจะทำอย่างไร ก. แบ่งกระดาษให้ตาล เพราะตาลก็เคยแบ่งให้อ้อย ข. แบ่งกระดาษให้ตาล เพราะเป็นการแสดงความมีน้ำใจ ค. แบ่งกระดาษของตนเองให้ตาลบ้าง เพราะงานของห้องจะได้สำเร็จด้วยดี ง. ยังไม่แบ่งกระดาษให้ตาล เพราะจะรอดูว่าตาลจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
ข้อ 31c	พิมพ์ทำแก้วน้ำของไฟรดกแตก ถ้านักเรียนเป็นไฟระจะทำอย่างไร ก. บอกพิมพ์ว่าไม่เป็นไร เพราะเป็นเพื่อนกันเคยช่วยเหลือกัน ข. บอกพิมพ์ว่าไม่เป็นไร เพราะเดี๋ยวพิมพ์บอกว่าจะนำมาคืนให้ ค. ให้พิมพ์นำแก้วมาคืน เพราะถึงอย่างไรพิมพ์ก็ต้องรับผิดชอบ ง. บอกพิมพ์ว่าไม่เป็นไร เพราะสิ่งของเครื่องใช้ย่อมที่จะมีโอกาสเสียหายได้
ข้อ 32c	สมพรใช้ให้น้องไปหยิบสมุดในกระเป๋าคืนให้ แต่น้องของสมพรหยิบมาผิดเล่ม ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะทำอย่างไร ก. ไปหยิบสมุดเอง เพราะหากไม่จำเป็น น้องจะได้ไม่ตำหนิเรา ข. ไปหยิบสมุดเอง เพราะหากไม่จำเป็น จะได้เป็นตัวอย่างที่ดีให้น้อง ค. ไปหยิบสมุดเอง เพราะไม่ต้องการที่จะเป็นภาระของใครโดยไม่จำเป็น ง. ให้น้องไปหยิบให้ใหม่ เพราะพี่น้องก็ต้องช่วยเหลือกัน

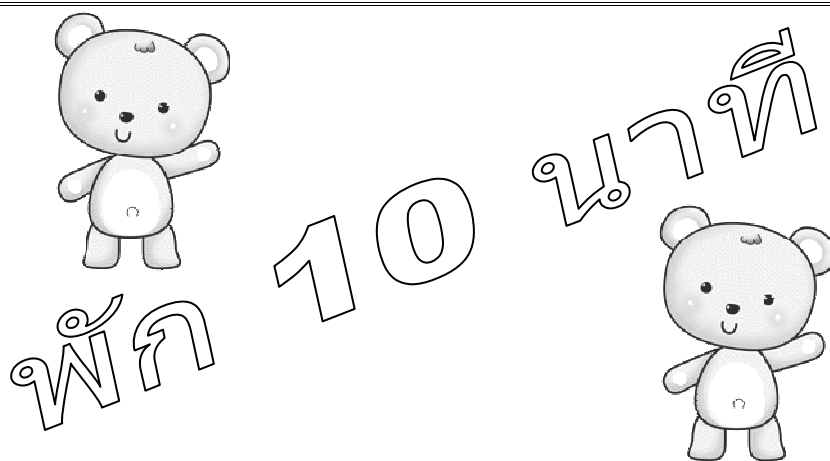
ข้อ 33c	นกกับไผ่กำลังเดินกลับบ้าน มีสุนัขตัวหนึ่งเข้ามากัดขาของนกจนเลือดออก ไผ่หยิบไม้ไล่ตีสุนัข ถ้าเป็นนักเรียนจะทำอย่างไรหรือไม่อย่างไร ก. ไม่กระทำ เพราะไม่อยากให้ใครมองว่าตนทารุณสัตว์ ข. ไม่กระทำ เพราะหากตีสุนัขไปตนเองก็ไม่ได้หายจากการถูกกัด ค. ไม่กระทำ เพราะหากตีสุนัขไปสุนัขก็อาจจะเจ็บเหมือนเวลาเราถูกตี ง. กระทำ เพราะโกรธที่สุนัขนั้นทำให้เพื่อนเราเจ็บตัว
ข้อ 34d	ในวันขึ้นปีใหม่นิดและเพื่อนร่วมชั้นจะพากันไปเที่ยว แต่ครอบครัวของนิดจะพากันไป อวยพรให้กับคุณตาคุณยาย ถ้านักเรียนเป็นนิดจะทำอย่างไร ก. ไปอวยพรคุณตาคุณยาย เพราะกลัวคุณตาคุณยายไม่รักตนเอง ข. ไปอวยพรคุณตาคุณยาย เพราะอยากให้คุณตาคุณยายรู้ว่าเราเป็นห่วง ค. ไปอวยพรให้คุณตาคุณยายก่อน เพราะนิดเคารพรัก และคิดถึงคุณตาคุณยาย ง. ไปเที่ยวกับเพื่อน เพราะขอแม่ไว้แล้ว และนัดเพื่อนๆ แล้ว
ข้อ 35d	ขณะที่ฟ้าครามกำลังนั่งเล่นเกมอยู่นั้น เขาเห็นครูกำลังจะทำความสะอาดห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นฟ้าครามจะทำอย่างไร ก. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะ ครูอาจจะว่าได้ถ้าไม่ช่วย ข. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะจะได้เป็นที่ชื่นชมของครู ค. ไปช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน เพราะครูจะไม่ต้องเหนื่อยมาก ง. ไม่ไปช่วยครูทำความสะอาดห้อง เพราะตนเองไม่ใช่เวอร์
ข้อ 36d	ฝนเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่ค่อยเข้าใจทุกครั้งฟ้าจะช่วยอธิบายตลอด แต่วิชาภาษาอังกฤษฟ้าจะทำคะแนนได้ไม่ดีเท่ากับฝน ถ้านักเรียนเป็นฝนจะทำอย่างไร ก. ช่วยอธิบายฟ้า เพราะตนเองก็ได้ทบทวนความรู้ ข. ช่วยอธิบายฟ้า เพราะเป็นเพื่อนกันที่ช่วยเหลือกันเสมอ ค. ช่วยอธิบายฟ้า เพราะคุณครูชื่นชมในการกระทำเช่นนี้ ง. ให้ฟ้าทบทวนด้วยตนเอง เพราะอยากให้ฟ้าฝึกเรียนรู้เอง
ข้อ 37d	น้ำหนึ่งตั้งใจเก็บเงินที่เหลือจากค่าขนมไว้ซื้อของขวัญวันปีใหม่ให้แม่ แต่พอน้ำหนึ่งเก็บเงินได้จำนวนหนึ่งแล้วมีคนนำสิ่งของที่น้ำหนึ่งชอบมาขายในราคาถูก ถ้านักเรียนเป็นน้ำหนึ่งจะทำอย่างไร ก. ซื้อของที่ตนเองชอบก่อน เพราะอยากได้และราคาถูก ข. เก็บเงินไว้ซื้อของขวัญให้แม่ เพราะเดี๋ยวขอแม่ซื้อสิ่งนั้นได้ ค. เก็บเงินไว้ซื้อของขวัญให้แม่ เพราะอยากเห็นแม่ดีใจสุขใจ ง. เก็บเงินไว้ซื้อของขวัญให้แม่ เพราะถ้าคนอื่นรู้ก็จะชื่นชมเรา

ข้อ 38d	พ่อแม่ของตาลมีอาชีพทำนาซึ่งขณะนี้ฝนฤดูเก็บเกี่ยว พ่อและแม่ของตาล จึงต้องทำงานหนักและตาลก็ต้องช่วยพ่อแม่ทำงานในวันหยุด และในวันหยุดที่จะถึงนี้เพื่อนๆ ในห้องเดียวกันจะพากันไปเที่ยวและพ่อแม่ก็อนุญาตให้ตาลไป ถ้านักเรียนเป็นตาล จะทำอย่างไร ก. ไม่ไป เพราะถ้าคนอื่นรู้เข้าจะถูกตำหนิได้ ข. ไม่ไป เพราะตาลอยากช่วยพ่อแม่อีกแรงหนึ่ง ค. ไป เพราะแม่อนุญาตแล้ว และก็ไม่ได้ไปบ่อยครั้ง ง. ไปเพราะนาน ๆ จะมีโอกาสได้ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ
ข้อ 39d	หนึ่งอาศัยอยู่กับยายซึ่งมีอาชีพขายผลไม้ ในตอนเย็นของทุกๆ วัน หนึ่งจะไปช่วยยายขายผลไม้ แต่ระยะหลังเพื่อนชวนหนึ่งไปเล่นกีฬา ถ้านักเรียนเป็นหนึ่งในนั้นจะทำอย่างไร ก. ไปช่วยยายขายผลไม้ เพราะเป็นหน้าที่จำเป็นที่ต้องทำ ข. ไปช่วยยายขายผลไม้ เพราะไม่อยากให้ยายเหนื่อยคนเดียว ค. ไปช่วยยายขายผลไม้ เพราะกลัวยายจะตำหนิหากไม่ไปช่วย ง. ไปเล่นกีฬากับเพื่อน เพราะได้ออกกำลังกายแต่ขออนุญาตยายก่อน
ข้อ 40d	ฝั่งไปเรียนต่อที่ต่างจังหวัด พ่อกับแม่ส่งเงินให้ฝั่งทุกเดือนและเป็นจำนวนมากสามารถใช้จ่ายอย่างสบาย ถ้านักเรียนเป็นฝั่งจะทำอย่างไร ก. ตั้งใจเรียนพอให้จบตามที่พ่อแม่ต้องการ ข. ตั้งใจเรียนให้จบมีงานทำและดูแลตนเองได้ ค. ตั้งใจเรียนและดูแลพ่อแม่ให้ท่านสุขกาย สบายใจ ง. ตั้งใจเรียนให้จบเพื่ออนาคตของตนเองเพื่อสิ่งอื่นที่ต้องการ
ข้อ 41d	มดดำมีสุนัขหนึ่งตัวที่ช่วยเฝ้าบ้านให้อย่างดีโดยตลอด จนวันหนึ่งสุนัขของ มดดำไม่สบาย ถ้านักเรียนเป็นมดดำจะทำอย่างไร ก. รีบหายาและอาหารให้ เพราะเดี๋ยวแพร่เชื้อโรคให้กับตน ข. รีบหายาและอาหารให้เป็นพิเศษ เพราะสงสาร และพยายามช่วยอย่างเต็มที่ ค. รีบหายาและอาหารให้เป็นพิเศษ เพราะคุณหมอนแนะนำ ง. ปลอ่ยสุนัขให้พัก เผื่อจะหาย เพราะตนกลัวอันตรายจากสุนัข
ข้อ 42d	นกน้อยกำลังเล่นอยู่ในสนามกับเพื่อนๆ เห็นคุณครูเดินถือของมาค่อนข้างหนัก ถ้านักเรียนเป็นนกน้อยจะทำอย่างไร ก. เข้าไปช่วย เพราะครูจะได้ไม่ว่าตนไม่มีน้ำใจ ข. เข้าไปช่วย เพราะครูจะได้เห็นในความมีน้ำใจของตน ค. เข้าไปช่วย เพราะเป็นโอกาสที่จะได้แสดงความกตัญญูต่อครู ง. ไม่เข้าไปช่วย เพราะเห็นว่าครูไม่เรียกให้ช่วย

ข้อ 43d	ในวันสงกรานต์จะมีการรดน้ำผู้ใหญ่และเล่นสungkสนานสาดน้ำกันระหว่างเพื่อนซึ่งพิมพ์จะต้องทำอย่างไรอย่างหนึ่งในวันนี้ ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์จะทำอย่างไร ก. ไปรดน้ำผู้ใหญ่ เพราะจะได้ไม่ถูกแม่ตำหนิ ข. ไปรดน้ำผู้ใหญ่ เพราะเป็นประเพณีไทยที่สืบทอดมา ค. ไปรดน้ำผู้ใหญ่ เพราะเป็นการแสดงออกถึงการเคารพผู้ใหญ่ ง. ไปร่วมสนุกกับเพื่อนๆ เพราะนานๆ จะมีโอกาสได้เล่น
ข้อ 44d	บ้านของน้ำฝนจัดทำบุญบ้าน เพื่อนๆ มาช่วยทำงาน น้ำฝนหาน้ำและอาหารมาเลี้ยงเพื่อนๆ เมื่อเสร็จงานมีของเหลือก็จัดของฝากให้เพื่อนๆ นำกลับบ้าน ถ้านักเรียนเป็นน้ำฝนจะทำอย่างไร ก. กระจายน้ำฝน เพราะจะได้ไม่ถูกตำหนิภายหลัง ข. กระจายน้ำฝน เพราะเป็นประเพณีเมื่อมีแขกมาช่วยงาน ค. กระจายน้ำฝน เพราะเป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจของเรา ที่มีต่อเพื่อนเช่นกัน ง. ไม่ทำอย่างน้ำฝน เพราะเพื่อน ๆ กันไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น
ข้อ 45e	แม่ของนิตให้เงินนิตมาโรงเรียนวันละ 100 บาท ถ้านักเรียนเป็นนิตจะทำอย่างไร ก. ซื้อของเท่าที่จำเป็นโดยคำนึงถึงประโยชน์และความประหยัด ข. ใช้จ่ายตามสบาย เพราะพุงนี้คุณแม่ก็ให้เงินอีก ค. ซื้อสิ่งของที่จำเป็นและให้เหลือเงินบ้าง เพราะกลัวแม่ตำหนิ ง. ซื้อของเท่าที่จำเป็น เพราะตนจะเก็บเงินไว้ซื้อในสิ่งที่ตนอยากได้
ข้อ 46e	น้อยเข้าไปซื้อปากกาในร้านค้า พอเดินออกมาหน้าร้านใช้ปากกาเขียนดูปรากฏว่าปากกาเขียนไม่ติด น้อยจึงทิ้งปากกาไปทันที ถ้านักเรียนจะทำอย่างน้อยหรือไม่ ก. ไม่กระทำ เพราะเสียเปรียบคนขาย ข. ไม่กระทำ เพราะต้องดูให้ดีกว่านี้เพื่อไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่ควร ค. ไม่กระทำ เพราะถ้าแม่รู้ต้องถูกตำหนิแน่นอน ง. กระทำ เพราะเก็บไว้ก็ไม่สามารถนำมาใช้ได้อยู่แล้ว
ข้อ 47e	นิตเป็นนักเรียนที่กำลังจะเลื่อนชั้นขึ้นเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คุณแม่ถามว่าจะตัดชุดนักเรียนใหม่หรือไม่ ถ้านักเรียนเป็นนิตจะตอบอย่างไร ก. ใช้ชุดเก่าไปก่อนเพราะชุดเก่ายังใช้ได้อยู่ ข. ตัดใหม่ 1 ชุด เพราะไว้ใช้ในวันสำคัญ ๆ ค. ตัดใหม่ 1 ชุด เพราะอยากมีชุดใหม่ใส่ในวันเปิดภาคเรียน ง. ตัดใหม่หมดเลย เพราะชุดเดิมเก่าแล้ว

ข้อ 48e	เมื่อโรงเรียนใกล้จะเปิดเทอมในภาคเรียนที่ 2 แม่ถามดาว่าต้องซื้อสมุดใหม่อีกเล่ม ถ้านักเรียนเป็นดา จะทำอะไร ก. ซื้อบางเล่ม เพราะคุณแม่จะได้ชื่นชม ข. ซื้อใหม่หมดเลย เพราะเปิดเทอมใหม่ตนก็ควรซื้อใหม่ ค. ซื้อใหม่บางเล่ม เพราะตนจะเก็บเงินไว้ซื้ออย่างอื่น ง. ซื้อบางเล่ม เพราะบางเล่มยังใช้ไม่หมด และต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คุ้มค่า
ข้อ 49e	ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ครูบอกให้ฝนเตรียมสมุดทดเลขมาด้วย ถ้านักเรียนเป็นฝน จะทำอะไร ก. ซื้อสมุดตามที่ตนต้องการ เพราะครูให้ซื้อ ข. ตัดจากสมุดเหลือใช้มาเย็บเล่มใหม่ เพราะกระดาษทำจากต้นไม้จึงควรช่วยกันประหยัด ค. หาซื้อสมุดเล่มเล็ก ๆ ที่น่ารักสวยงาม เพราะตนเองอยากได้อยู่แล้วด้วย ง. ซื้อสมุดที่ราคาถูกที่สุดมาใช้ เพราะไม่อยากสิ้นเปลืองเงินของแม่มากเกินไป
ข้อ 50	แม่พาพิมพ์ไปเที่ยวที่ห้างสรรพสินค้า และบอกให้พิมพ์เลือกซื้อของตามใจชอบ ถ้านักเรียนเป็นพิมพ์ จะทำอะไร ก. ซื้อของที่เป็ประโยชน์ เพราะเพื่อน ๆ ก็กระทำเช่นนี้ ข. ซื้ออะไรก็ได้ เพราะแม่อนุญาตแล้ว และตนเองก็ต้องการ ค. ซื้อของที่เป็ประโยชน์ เพราะต่อไปแม่จะได้อนุญาตให้ซื้ออีก ง. ซื้อของที่จำเป็นต้องใช้ ราคาไม่แพง เพราะไม่อยากให้แม่สิ้นเปลืองมาก
ข้อ 51e	นิดาอยู่กับพ่อแม่ที่มีอาชีพทำนาและไม่เคยเรียนหนังสือเพราะฐานะยากจนจึงมีความต้องการให้นิดาได้ศึกษาเล่าเรียนให้มากโดยตามใจและไม่ยอมให้นิดาทำอะไรนอกจากรียนหนังสือ ถ้านักเรียนเป็นนิดา จะทำอะไร ก. ทำตามความต้องการของตนเอง เพราะเป็นอนาคตของตนเอง ข. ทำตามพ่อแม่ต้องการ และใช้จ่ายตามความทันสมัย ตามความนิยม เพราะตนอยากเป็นคนทันสมัยนิยม ค. ทำตามพ่อแม่ต้องการ และเลือกใช้จ่ายโดยคำนึงถึง ความพอดี เพราะพ่อแม่จะได้ชมเชยตน ง. ขอทำกิจกรรมทุกอย่างโดยแบ่งเวลาให้เหมาะสมเลือกใช้ แต่สิ่งที่จำเป็นไม่แพง เพราะช่วยพ่อแม่ประหยัดรายจ่าย
ข้อ 52e	นกและนิตเป็นนักเรียนชั้น ป.6 เมื่อเปิดเรียนนกและนิตจะได้หนังสือใหม่กัน คนละหลายเล่ม นกจะห่อปกหนังสือทุกเล่ม ส่วนนิตไม่ห่อปก เพราะใช้แค่เทอมเดียว ถ้าเป็นนักเรียนจะทำอย่างไร ก. ทำตามนิต เพราะสะดวกต่อตนเองอย่างยิ่ง ข. ทำตามนก เพราะต้องการเก็บหนังสือไว้ให้คนอื่นใช้ได้ ค. ทำตามนก เพราะหากแม่ให้ห่อปกหนังสือทุกครั้ง ง. ทำตามนิต เพราะไม่ต้องสิ้นเปลืองปก และเพื่อนคนอื่น ๆ ก็ทำเช่นกัน

ข้อ 53e	บ่อยครั้งที่หนูนาไปห้างสรรพสินค้ากับคุณแม่ หนูนาจะซื้ออุปกรณ์การเรียนไม่ว่าจะเป็นดินสอ ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด ฯลฯ ถ้านักเรียนเป็นหนูนาจะอย่างไร ก. กระทำอย่างหนูนา เพราะแม่อนุญาตให้ซื้อได้ ข. กระทำอย่างหนูนา เพราะตนเองอยากได้อุปกรณ์การเรียนใหม่ๆ ค. ไม่กระทำอย่างหนูนา เพราะสิ่งของเครื่องใช้ตนเก็บรักษาดีจึงใช้ได้นาน ง. กระทำอย่างหนูนา เพราะหากมีความจำเป็นต้องซื้อแล้วจริงๆ
ข้อ 54e	หนอยมีกระเป๋าอยู่หลายใบ วันหนึ่งหนอยไปซื้อของในห้างสรรพสินค้ากับแม่เจอกระเป๋าใบหนึ่งถูกใจมาก และกำลังลดราคา ถ้านักเรียนเป็นหนอยจะอย่างไร ก. ไม่ซื้อ เพราะกลัวว่ากลับบ้านพ่อจะตำหนิได้ ข. ไม่ซื้อ เพราะกำลังจะขอให้แม่ซื้ออย่างอื่นให้ ค. ไม่ซื้อ เพราะมีอยู่แล้วหลายใบ และไม่จำเป็น ง. ซื้อกระเป๋าใบใหม่ เพราะตนอยากได้ และกำลังลดราคา
ข้อ 55e	ผั่งขออนุญาตไปเที่ยวกับเพื่อนๆ แม่อนุญาตและให้เงินผั่งไป 2,000 บาท ในการเที่ยว 3 วัน ถ้านักเรียนเป็นผั่งจะอย่างไร ก. ใช้เงินได้ตามสบาย เพราะเงินส่วนนี้แม่ให้ตนเองแล้ว ข. ใช้เงินซื้อในสิ่งที่เป็นประโยชน์และที่อยากได้จริง ๆ เพราะพ่อ และแม่จะได้ชื่นชมตน ค. วางแผนการใช้เงินและใช้เท่าที่จำเป็นจริง ๆ เพราะตนไม่ต้องการสิ้นเปลืองในสิ่งที่ไม่จำเป็น ง. ใช้เงินได้ตามสบายแต่ก็ให้เหลือเงินไว้บ้างบางส่วน เพราะคำนึงถึงความสะดวกของตนเอง

ต่อหน้าถัดไปนะคะ ➡

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนในระดับใดแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
ฉบับที่ 2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต						
1.	ข้าพเจ้ารีบทำการบ้านให้เสร็จเพื่อส่งครูให้ทันกำหนดเวลา.....					
2.	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องใช้ความพยายามและความอดทนเป็นเวลานาน ๆ.					
3.	ถ้าอยากได้สิ่งใดและต้องรอคอย ข้าพเจ้าจะหมดความอดทนหรือทนไม่ได้.....					
4.	ข้าพเจ้าไม่ชอบสอบตกจึงขยันดูหนังสือเรียนแม้จะต้องงดดูรายการโทรทัศน์ที่ตนเองชอบ.....					
5.	ข้าพเจ้ามักคิดว่าความพยายามในการเรียน เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ.....					
6.	ข้าพเจ้ายอมเหน็ดเหนื่อยจากการเรียน เพื่อจะได้มีงานที่ดีทำในอนาคต.....					
7.	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้กับการที่ต้องใช้ความอดทนเรียนวิชาที่ยากๆ.....					
8.	ข้าพเจ้าอยากเรียนหนังสือมาก ๆ เพื่อโตขึ้นจะได้ทำงานที่ดี ๆ.....					
9.	ข้าพเจ้ามักจะลืมทำการบ้านบ่อย ๆ.....					
10.	เมื่อใกล้เวลาสอบ ข้าพเจ้าจะวางแผนและขยันอ่าน หนังสือเรียนมากเป็นพิเศษเพื่อให้สอบได้คะแนนดี.....					
11.	ข้าพเจ้าไม่เคยย่อท้อต่อการเรียน เพราะเชื่อว่าความสำเร็จทุกอย่างเกิดจากความพยายาม.....					
12.	ข้าพเจ้าพยายามเรียนให้สูงที่สุดเพื่อชื่อเสียงและเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล.....					
13.	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าจะพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง.....					
14.	ข้าพเจ้ามีลำดับขั้นในการทำงานอย่างเป็นระบบ.....					
15.	ข้าพเจ้ามุ่งมั่นที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดีเพื่อผลงานจะได้ออกมาดีมีคุณภาพ.....					
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามวัดการควบคุมตนเอง						
1.	ก่อนจะทำอะไรข้าพเจ้าจะต้องหยุดคิดเสียก่อน.....					
2.	ข้าพเจ้ามักจะคิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ก่อนจะทำอะไร.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
3.	ชีวิตเป็นของมีค่า ข้าพเจ้าจึงต้องใช้เวลาทุกขณะอย่างมีสติและด้วยความระมัดระวัง.....					
4.	ข้าพเจ้าจะกระทำการสิ่งใดก็ตาม แม้จะไม่มีใครเห็นก็ตาม.....					
5.	ชีวิตเป็นของมีค่า ข้าพเจ้าจึงต้องใช้เวลาทุกขณะอย่างมีสติและด้วยความระมัดระวัง.....					
6.	แม้จะทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าก็ต้องการให้งานออกมาดีที่สุด.....					
7.	ข้าพเจ้าต้องการให้ผลงานที่ทำออกมาดีที่สุด.....					
8.	ก่อนตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ข้าพเจ้าคิดว่าควรหาข้อเท็จจริงต่างๆ เสียก่อน.....					
9.	แม้จะตัดสินใจไปแล้วถ้าใครให้เหตุผลที่ดีและเหมาะสมกว่าข้าพเจ้าก็สามารถพิจารณาอีกครั้งหนึ่งได้.....					
10.	ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีช่วยให้ข้าพเจ้าระวังการกระทำผิดทั้งทางกาย วาจา ใจ					
11.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมความนึกคิดของตนเองได้.....					
12.	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองได้มากกว่าให้คนอื่นมาควบคุม.....					
13.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าคนอื่นให้การยอมรับข้าพเจ้า.....					
14.	เมื่อตัดสินใจทำอะไรข้าพเจ้าพร้อมที่จะรับผลที่ตามมา.....					
ฉบับที่ 4 แบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง						
1.	ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจในตนเองกับการเป็นที่รักของเพื่อนในห้อง.....					
2.	เมื่อเพื่อนมีปัญหา มักจะมาขอคำปรึกษาจากข้าพเจ้า.....					
3.	เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้น ข้าพเจ้าก็สามารถเผชิญกับเหตุการณ์นั้นได้อย่างมั่นคง.....					
4.	ถ้าข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใดแล้ว เพื่อนจะให้ความไว้วางใจ.....					
5.	ข้าพเจ้าไม่เคยรู้สึกอึดอัดใจเลยเวลาต้องทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้องหรือเพื่อนต่างห้อง.....					
6.	ข้าพเจ้าสามารถทำความเข้าใจบทเรียนที่ครูสอนได้.....					
7.	ข้าพเจ้าสามารถทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องปรึกษาเพื่อน.....					
8.	ในการทำกิจกรรมทางการเรียนไม่ว่าเกิดปัญหาใดขึ้น ข้าพเจ้าก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้.....					

ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
9.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นความภาคภูมิใจของพ่อแม่.....					
10.	ข้าพเจ้ามีความสุขให้กับตนเองโดยการช่วยเหลือผู้อื่น.....					
11.	ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเป็นคนเก่งในสายตาของพ่อแม่.....					
12.	การปฏิบัติตัวของข้าพเจ้าเป็นที่ไว้วางใจของพ่อแม่.....					
13.	ข้าพเจ้าพอใจในตัวของตัวเอง.....					
14.	ข้าพเจ้าเป็นคนแต่งกายทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์.....					
15.	ข้าพเจ้าสามารถยอมรับความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำหรือการตัดสินใจของตนเองได้.....					
ฉบับที่ 5 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย						
1.	เวลาข้าพเจ้าทำการบ้าน ผู้ปกครองจะคอยซักถามว่าข้าพเจ้าสามารถทำการบ้านได้หรือไม่.....					
2.	ขณะที่ข้าพเจ้าแต่งตัวออกนอกบ้านไปเที่ยว ผู้ปกครองจะช่วยกันดูว่าข้าพเจ้าแต่งตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสม.....					
3.	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าสามารถพูดคุยกับผู้ปกครองได้.....					
4.	เมื่อข้าพเจ้าได้ช่วยทำงานบ้านผู้ปกครองจะแนะนำเพิ่มในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จได้.....					
5.	เวลารับประทานอาหารผู้ปกครองจะพูดคุยปัญหาต่างๆ ไปด้วยกับข้าพเจ้า.....					
6.	เมื่อข้าพเจ้าตื่นสายไปโรงเรียนเช้า ผู้ปกครองจะแนะนำชี้ให้เห็นผลเสียของการนอนตื่นสายของข้าพเจ้า.....					
7.	หลังจากข้าพเจ้าทำการบ้านเสร็จผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าพักผ่อนเข้านอนเวลาปกติ.....					
8.	ข้าพเจ้ากลับจากโรงเรียน เสื้อผ้าของข้าพเจ้าสกปรก ผู้ปกครองจะแนะนำให้ข้าพเจ้าทำความสะอาดเสื้อผ้า.....					
9.	เวลาใกล้สอบข้าพเจ้าต้องดูตำราเพื่อเตรียมตัวสอบผู้ปกครองจะให้กำลังใจและแนะนำวิธีการทำความเข้าใจเนื้อหา.....					
10.	ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและกลับบ้านผิดเวลาผู้ปกครองจะแนะนำว่าควรบอกให้ทราบล่วงหน้า.....					

ข้อ	ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
11.	ผู้ปกครองของข้าพเจ้าให้ความรักความอบอุ่นแก่ข้าพเจ้า.....					
12.	ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับข้าพเจ้าในเรื่องต่างๆ ไป.....					
13.	ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าค้นหาความถนัดและความสนใจของตนเอง.....					
14.	ถ้าข้าพเจ้ามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเพื่อน ผู้ปกครองจะถามเหตุผลใครถูกใครผิด....					
ฉบับที่ 6 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน						
1.	ข้าพเจ้าเข้ากับเพื่อน ๆ ในชั้นได้ทุกคน.....					
2.	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ.....					
3.	ข้าพเจ้าจะรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน.....					
4.	เมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าจะช่วยแนะนำและเตือนให้เพื่อนทำในสิ่งที่ถูกต้อง.....					
5.	ในการทำงานกลุ่มข้าพเจ้าจะรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันจากเพื่อนในกลุ่ม...					
6.	เมื่อเพื่อนมีปัญหาทุกข์ใจข้าพเจ้าจะรับฟังปัญหาให้เพื่อนสบายใจขึ้น.....					
7.	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจหรือเรียนไม่รู้เรื่อง เพื่อน ๆ ที่เรียนรู้เรื่องจะช่วยอธิบายให้.....					
8.	เพื่อนข้าพเจ้าทุกคนร่วมมือกันในการตกแต่งห้องเรียนให้สะอาดและสวยงาม.....					
9.	ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือกันไม่ว่าจะมีปัญหาในเรื่องใด.....					
10.	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้าและเพื่อนใช้เหตุผลในการช่วยกันแก้ปัญหา.....					
11.	ข้าพเจ้าและเพื่อนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง ต่าง ๆ ภายในห้องเรียน.....					
12.	เพื่อนแสดงความยินดี เมื่อข้าพเจ้าประสบความสำเร็จ.....					
13.	ข้าพเจ้าและเพื่อนพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง.....					
14.	ข้าพเจ้าและเพื่อนเชื่อมั่นในความสามารถของกันและกัน.....					
15.	เพื่อนและข้าพเจ้าจะคอยถามทุกข์สุขกัน.....					
ฉบับที่ 7 แบบสอบถามวัดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
1.	ครูให้คำแนะนำหนังสือ หรือสถานที่ที่นักเรียนสามารถค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ.....					

ข้อ	ข้อความคำถาม	ระดับความเป็นจริงตามการปฏิบัติ				
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
2.	ครูให้นักเรียนฝึกทำแบบฝึกหัด จนนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง.....					
3.	ครูให้นักเรียนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน.....					
4.	เมื่อมีโอกาสครูจะสอนนักเรียนจากสถานที่จริง.....					
5.	ครูสอนโดยให้นักเรียนค้นหาข้อบกพร่องของตนเองและคิดหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องนั้น.....					
6.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับเพื่อน.....					
7.	ครูเชื่อมโยงเนื้อหาที่สอนเข้ากับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน.....					
8.	ครูจัดให้ห้องเรียนมีมุมความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาตามความสนใจของนักเรียน.....					
9.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง.....					
10.	ครูสอนโดยให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มและเสนอผลงานเป็นกลุ่ม.....					
11.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ตลอดเวลา.....					
12.	ครูช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมการเรียนรู้.....					
13.	ครูสอนโดยให้นักเรียนได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนได้อย่างอิสระ.....					
14.	ครูฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในการทำงาน.....					
15.	ครูให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมผลงานของตนเอง เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียน.....					

“ขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ช่วยตอบแบบสอบถามอย่างตั้งใจ”

อุไร ชีรัมย์

นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวอุไร ชีรัมย์
วัน / เดือน / ปี เกิด	30 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 62 หมู่ 3 ต.พะเมนชัย อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ 31130
ตำแหน่งหน้าที่งานปัจจุบัน	อาจารย์เทียบเท่าระดับ 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนธาทองพิทยาคม อ. ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์
พ.ศ. 2542	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทย์-คณิต) โรงเรียนธาทองพิทยาคม อ. ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์
พ.ศ. 2545	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ